

Innst. S. nr. 273

(2004-2005)

Innstilling til Stortinget fra kommunalkomiteen

St.meld. nr. 25 (2004-2005)

Innstilling fra kommunalkomiteen om regionalpolitikken

Til Stortinget

1. INNLEDNING

1.1 Sammendrag

I stortingsmeldinga peikar Kommunal- og regionaldepartementet på at Noreg har unike moglegheiter, og blei i 2004 for tredje året på rad kåra av FN som det beste landet i verda å leve i. Måla for Regjeringa sin økonomiske politikk er å vidareutvikle det norske velferdssamfunnet, arbeid til alle, å auke verdiskapinga, å få til ei rettferdig fordeling og å stimulere til ei langsiktig, berekraftig utvikling.

Stortingsmeldinga byggjer mellom anna på utgreiingane til Effektutvalet, NOU 2004:2, og Distriktskommisjonen, NOU 2004:19. Distriktskommisjonen har fremma dette forslaget til visjon for regional- og distriktpolitikken: "Vidareutvikle attraktive og livskraftige lokalsamfunn gjennom eit aktivt og konkurransekyktig næringsliv og likeverdige tenestetilbod i heile landet, med sikte på å halde ved like hovudtrekka i busetjingsmønsteret." Denne visjonen gir eit godt uttrykk for det verdisynet som ligg bak måla og innsatsen i regionalpolitikken til Regjeringa.

I stortingsmeldinga er det lagt vekt på å klargjere samfunnsutfordringar og rammer for innsats på fleire politikkområde, med sikte på å dei regionalpolitiske måla. I meldinga gir Regjeringa også vurderingar av ein del av innhaldet i rapportane frå Effektutvalet og Distriktskommisjonen, medan andre delar vil bli vurderte i andre samanhengar.

Innhaldet i stortingsmeldinga må sjåast i samanheng med fleire andre stortingsmeldingar som blir lagde fram denne våren, meldingar som omfattar tema der innretninga av politikken er viktig for å nå regionalpolitiske mål. Det gjeld til dømes stortingsmeldingane om

marin næringsutvikling, om forskingspolitikken, om kultur og næring, om kulturminne og om nordområda.

Spørsmålet om framtida til fylkeskommunane og mellomnivået i norsk politikk og forvaltning blir ikkje behandla i stortingsmeldinga. Regjeringa legg opp til at dette spørsmålet skal behandlast i neste stortingsperiode. I kommuneproposisjonen for 2006 vil Regjeringa skissere opplegget for den behandlinga.

1.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sigvald Oppebøen Hansen, Reidar Sandal, Karl Eirik Schjøtt-Pedersen og Signe Øye, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen og Heikki Holmås, og fra Senterpartiet, lederen Magnhild Meltveit Kleppa, mener at målet for regional- og distriktpolitikken skal være å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og legge til rette for likeverdige levekår over hele landet.

Flertallet er imot Regjeringens svekkelse av bosettingsmålet til å bare være stabilisering av folketallet på landsdelsnivå.

Flertallet mener at regional- og distriktpolitikken skal bygge på tre hovedstrategier:

1. Bedre grunnlaget for utvikling i de enkelte regioner ved å styrke kompetansen, tilrettelegge for nyskaping og næringsutvikling, redusere avstandshindre, utvikle livskraftige lokalsamfunn og fremme en bærekraftig bruk av naturressursene. Regional- og distriktpolitiske hensyn skal tillegges sterkere vekt i politikken på de enkelte sektorer. Politikken skal bedre tilpasses regionale forhold og samordnes bedre.
2. Satse på å utvikle næringsvirksomhet på områder hvor de enkelte regioner har spesielle fortrinn. Statens politikk skal bygge opp under en målrettet satsing på regionale fortrinn.

3. Sette inn en særskilt innsats for å møte utfordringene i de mest utsatte områdene. De distriktpolitiske virkemidlene skal styrkes.

Flertallet viser til at medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet presenterer de respektive partiers politikk under de ulike punkter i innstillingen. Flertallet viser til at det ut fra dette framgår at disse partier mener det er behov for en langt mer offensiv regional- og distriktpolitikk, som bl.a. bygger på:

- Utvikle de enkelte regioners næringsmessige fortrinn, bl.a. gjennom en nasjonal strategisk satsing på marin virksomhet og reiselivsvirksomhet. Det skal legges til rette for en ny og helhetlig kystpolitikk og for utvikling i innlandet.
- Styrke kunnskapsmiljøene i de enkelte regioner. Utbygge desentraliserte utdanningstilbud. Innrette utdannings- og forskningspolitikken mot regionale satsingsområder. Sette inn en ekstra innsats for å styrke forsknings- og utviklingsaktiviteten i Nord-Norge ved å legge målrettede programmer for å utvikle regionens fortrinn til universitet og høyskoler i landsdelen. Forsknings- og utviklingsaktiviteten må styrkes også i andre områder med lav aktivitet, bl.a. i innlandet.
- Styrke samspillet mellom kunnskapsmiljøene og næringslivet, bl.a. ved satsing på forskningsparker, kunnskapsparker, næringsparker, næringshager og inkubatorer. Utbygge sentre for samarbeid mellom næringsliv og kunnskapsmiljøer som skal utvikle verdensledende kompetanse (Center of Expertise). Satse på regionale såkornfond og etablere såkornfond knyttet til alle universitetene.
- Utvikle bolig-, arbeids- og serviceregioner med velfungerende regionale senter. Som ledd i dette må det legges til rette for å utvikle mellomstore og mindre byer, også i distriktene.
- Sette inn en handlingsplan for storbyene, rettet inn mot billigere boliger, aktivt kulturliv, bedre integrering, økt trygghet, utbygging av kollektivtrafikken og spennende arbeidsplasser. Det må foretas en særskilt gjennomgang av styringsutfordringene i hovedstadsregionen.
- Bruke handlingsrommet innenfor internasjonalt regelverk til å styrke de særskilte distriktpolitiske virkemidlene, bl.a. gjennom økte rammer til investeringstilskudd gjennom Innovasjon Norge. Det må samtidig gis tilstrekkelige statlige midler til alle fylkeskommuner/regioner slik at det kan drives en aktiv regional utvikling i alle deler av landet. Arbeide for å gjeninnføre gradert arbeidsgiveravgift så langt mulig i hele det området som tidligere hadde lav avgift.
- Sette inn en særskilt småsamfunnsatsing mot områder med stor nedgang i folketallet og stor avstand til sentre. Styrke virkemidlene overfor de nordligste regionene og andre regioner med stor fraflytting.

- Redusere avstandshindre gjennom økte bevilgninger til samferdsel, slik dette er redegjort for i innstillingen til Nasjonal Transportplan. Sikre alle norske husstander tilknytning til høyhastighets telenett innen utgangen av 2007 med statlig medvirkning til finansiering der det ikke er markedsmessig grunnlag for utbygging.
- Videreføre tre folkevalgte forvaltningsnivå, overføre oppgaver, ansvar og myndighet til det regionale nivået og avløse dagens fylkeskommune av sterkere regioner.
- Utvikle et sterkt offentlig velferdstilbud som er likeverdig i alle delene av landet. Offentlige velferdstjenester kan ikke bygges rundt markedstenking og konkurranse. Gå mot privatisering og konkurranseutsetting av grunnleggende velferdstjenester. Styrke kommunesektorens økonomi bl.a. gjennom en helhetlig plan for å rette opp den økonomiske ubalansen i kommunesektoren.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark, Hans Kristian Hogsnæs og Kari Lise Holmberg, fra Fremskrittspartiet, Torbjørn Andersen og Per Sandberg, fra Kristelig Folkeparti, Ruth Stenersen og Anita Apelthun Sæle, mener at målet med den økonomiske politikken må være å videreutvikle det norske velferdssamfunnet, arbeid til alle, å øke verdiskapingen, å få til en rettferdig fordeling og å stimulere til en langsiktig og bærekraftig utvikling. Disse medlemmer vil peke på at det er viktig å legge til rette for at den enkelte får reell frihet til å bosette seg der han eller hun ønsker. Målet er å ta vare på hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og å utløse verdiskapningspotensialet i alle deler av landet. Innsatsen for å fremme regionalpolitiske mål skal også medvirke til å styrke konkurransevnen i forhold til andre land.

Disse medlemmer vil fremheve at Norge er et land med store variasjoner og rikt mangfold. Gjennom regional- og distriktpolitikken er det viktig å ta vare på og videreutvikle dette mangfoldet. Disse medlemmer viser til at vår hovedstrategi i regional- og distriktpolitikken er å:

- etablere rammevilkår som er så gode at virksomheter, kapital og arbeidskraft blir værende i Norge, og at vi er attraktive for utenlandske investeringer.
- satse sterkere på regioner og senter som har vekstpotensial. Vi vil styrke vekstkraften der den er, og samtidig sikre grunnlaget for gode levekår i alle deler av landet.
- prioritere virkemiddel som kan medvirke til å styrke evnen til innovasjon og nyetablering i alle deler av landet, med vekt på å nå potensielle gründere og entreprenører.
- delegere og desentralisere mer ansvar og flere oppgaver til underliggende nivå.

Disse medlemmer vil videre vise til at vi må ha virksomheter i alle deler av landet for å sikre den sam-

lede verdiskapingen i nasjonen. Råvareuttak og primærproduksjon i distriktene er grunnlag for store deler av verdiskapingen i landet vårt, og det er potensial for mye mer. Tro på egne krefter er viktig for å utløse nyskaping og vekstkraft. Disse medlemmer vil peke på at staten ikke bygger landet, derimot er det statens oppgave å føre en politikk som legger til rette for at enkeltmenneske, virksomheter og institusjoner kan virke og skape verdier for seg selv og for samfunnet. Disse medlemmer støtter og vil fremheve viktigheten av å sette individet i sentrum. Dette må også gjelde i distrikts- og regionalpolitikken. Hver og en av oss må gis muligheten til å velge på selvstendig grunnlag hvor vi vil bo og arbeide. Det må legges til rette slik at den enkelte har reell frihet til å bosette seg der hun eller han ønsker.

Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av at politiske avgjørelser blir tatt så nær den det gjelder som mulig. Derfor ønsker disse medlemmer å delegerer mer myndighet nedover i statsforvaltningen og desentralisere mer ansvar og flere oppgaver til kommunesektoren. Disse medlemmer vil fremheve at de som er nærmest utfordringene alltid har vært, og er, dyktigst til å finne de gode løsningene.

Disse medlemmer viser til at konkurranse nasjonalt er med på å stimulere til skapervilje og virke-trang hos den enkelte, og er samtidig en forutsetning for at norske bedrifter skal ha konkurransevne internasjonalt. Konkurranse virker skjerpene og er en viktig drivkraft for å få til utvikling og endring. Disse medlemmer legger vekt på at gjennom en sterkere målretting av virkemidlene vil det kompenseres for svikt i markedet og medvirke til at alle deler av landet kan få en positiv utvikling og likeverdige vilkår for å delta i konkurransen. Disse medlemmer vil presisere at hovedansvaret for verdiskapingen i Norge allikevel ligger hos enkeltmennesket, i den enkelte bedrift og i den enkelte region.

Tiltak og innsats under mange departementer er viktige i regional- og distriktspolitikken.

Disse medlemmer viser til at det må legges stor vekt på å samordne innsatsen, slik at tiltakene i sum utgjør en helhetlig og målrettet politikk for regional utvikling.

Komiteen viser for øvrig til merknader under de enkelte kapitler.

2. GLOBALISERINGEN SOM RAMME FOR REGIONAL UTVIKLING I NORGE

2.1 Sammendrag

2.1.1 Innledning

Grunnlaget for gode samfunn over heile landet er den verdiskapinga vi evnar å få til framover. Noreg er eit høgkostland, med høge standardar for velferd og inntekt. Klima, geografi, kostnadsnivå og store avstandar, både i Noreg og til viktige marknader internasjonalt, påverkar konkurransevilkåra våre, og dermed føresetnadane for å halde ved like høge velferdsstandardar.

Globaliseringa gjer at stader, bedrifter og individ i ulike delar av verda, og i ulike delar av Noreg, blir stadig meir samanbundne.

Globaliseringa er også ei stor utfordring. Norske bedrifter får høve til å vekse og til å utnytte eigne fortrinn, samstundes som krava til omstillingsevne aukar både for næringslivet og for samfunnet. Auka internasjonal integrasjon set også nye rammer for utforminga av politikk på nasjonalt nivå.

Den demografiske utviklinga i Noreg er ei anna hovudutfordring for norsk økonomi. Aldringa av befolkningen, som særleg vil gjere seg gjeldande frå 2010, har to spesielt viktige konsekvensar: Ein mindre del av befolkninga vil vere i arbeid, og offentlege utgifter vil auke i forhold til den samla verdiskapinga. Sjølv om yrkesdeltakinga i Noreg er høg, er den gjennomsnittlege arbeidstida låg samanlikna med mange av dei landa vi konkurrerer med. Det å halde ved like ein stor nok arbeidsinnsats, er derfor ei sentral utfordring i tida framover.

2.1.2 Konkurransedyktige rammevilkår er avgjerande

Hovudmåla for den økonomiske politikken til Regjeringa er arbeid til alle, auka verdiskaping, vidareutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og ei langsiktig, berekraftig utvikling. Eit sterkt og konkurransedyktig næringsliv er ein føresetnad for å nå desse måla.

Ein politikk som medverkar til at stabilitetsmåla for den overordna økonomiske politikken blir oppfylte, motverkar brå endringar i konkurransevna til næringslivet. Også i høve til dei regional- og distriktspolitiske måla er det derfor viktig at stabilitetsmåla for den overordna økonomiske politikken blir nådde.

I meldinga vert det vist til at den økonomiske politikken som har vore ført, viser resultat. Renta er redusert, og styrkinga av kronekursen gjennom 2002 er langt på veg reversert. Sjølv om dette isolert sett har medverka til å betre kostnadssida og konkurransevna til bedriftene, trekkjer næringslivet med seg verknadene av mange år med ein høgare vekst i lønnskostnadene enn handelspartnarane. Dette gjer delar av det konkurranseutsette næringslivet sårbart for negative endringar i konkurransevilkåra. Over tid må lønnsveksten vere på eit nivå som sikrar konkurransevna, og som ikkje i seg sjølv gjer det nødvendig å stramme inn i pengepolitikken.

2.1.3 Nyskaping, effektivisering og omstilling for å møte samfunnsutfordringene

Departementet viser til at det er viktig å sikre vekstevna i fastlandsøkonomien. Vi må utvikle og ta i bruk ny teknologi, nye produkt og nye organisasjons- og arbeidsformer for å auke verdiskapinga. Den økonomiske politikken i vid forstand må leggje til rette for innovasjon, omstilling og effektivisering både i næringslivet og i offentleg forvaltning. Kompetansen til arbeidsstyrken er også svært viktig for vekstevna. Vi må derfor stille høge krav til utdanningssystemet.

Naturressursar vil framleis vere ein viktig basis

Noreg har utvikla kompetanse og næringsliv basert på rike naturressursar innanfor olje og gass, vasskraft og andre energikjelder, havbruk og landbruk. Dette vil også vere basisen for utviklinga framover, men gjerne nytta på nye måtar.

Nedbygging av handelshindringar har lagt til rette for spesialisering og utnytting av stordriftsfordelar og komparative fortrinn. Samstundes inneber utviklinga i internasjonal handel også at visse delar av landet har eit sterkare omstillingspress på seg enn andre. Dette gjeld kanskje i størst grad dei landbruksavhengige områda.

Meldinga omtaler pågåande forhandlingar med WTO på landbruks- og fiskeriområdet.

EU SINE STRATEGIAR FOR Å BLI KONKURRANSEDYKTIG

I Lisboa i år 2000 vedtok EU ei målsetjing om å bli den mest dynamiske og konkurransedyktige økonomien i verda innan 2010.

Kunnskap står i sentrum for Lisboa-strategien. EU har understreka at dette målet berre kan bli nådd dersom Lisboa-strategien blir ein integrert del av regionalpolitikken, og omvendt at regionalpolitikken blir ein del av Lisboa-strategien. Utforminga av EU sin framtidige regionalpolitikk er bygd på dette, og her står vekst og sysselsetjing i fokus. Regjeringa legg til grunn dei same samanhengane mellom konkurransevne og regional utvikling i den norske regionalpolitikken. Utdanning, forskning, innovasjon og entreprenørskap er nøklane til framtida i alle delar av landet.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen vil peke på at globaliseringen gjør at mennesker og bedrifter i ulike deler av verden knyttes nærmere sammen. Utviklingen av internasjonal handel har vært og er en viktig forutsetning for den gode økonomiske utviklingen i Norge. Gjennom internasjonale avtaler bygges handelshindrene ytterligere ned. Det gir mulighet til å konkurrere i nye markeder, men det gir også konkurranse i markeder som før har vært skjermet mot eller hatt begrenset konkurranse. Dette fører til økt internasjonal handel.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at globaliseringen har mange positive sider, men også negative. Disse må møtes med forsterket innsats fra myndighetene i handelspolitikken, i næringspolitikken og i regional- og distriktpolitikken, med klare spilleregler og regelverk både nasjonalt og internasjonalt for å sikre rettfærdig konkurranse, adgang til markeder og hindre korrupsjon, økonomisk kriminalitet og hvitvasking. Det er nødvendig med forsterket innsats mot arbeidsløshet, sosial dumping, svart arbeid og utstøting fra arbeidslivet. Dette er helt avgjørende for at seriøse bedrifter som driver på lovlig vis, ikke skal tape i kampen mot useriøse aktører.

Flertallet understreker at en svak regional- og distriktpolitikk, lønnsdumping, dårligere arbeidsmiljø og

mindre jobbtrygghet verken er sosialt akseptabelt eller en strategi som kan sikre norske arbeidsplasser.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at utviklingen har gjort at det som tidligere var naturlige lokaliseringstrinn for distriktene nå er redusert. For eksempel var nærhet til rike fiskefelt langs kysten tradisjonelt et bærende fortrinn for Kyst-Norge. Nå kan store havgående fartøy fange alternative fiskeslag i fjerne farvann. Fabrikkskipene kan bearbeide fisken om bord, og bringe den direkte til markedet eller til foredlingsanlegg i andre land. Likeså kan fisk levert til land i Norge fryses, og sendes til fjerne land som for eksempel Kina, for bearbeidelse istedenfor å bearbeides lokalt. Forskjellene i arbeidskraftkostnader kan gjøre dette lønnsomt.

Likevel registrerer dette flertallet at det er et voksende marked for fersk fisk, der nærheten til ressursene og rask transport til markedet er forutsetninger for god lønnsomhet.

Dette flertallet vil peke på at næringslivet i Norge, og i særlig grad næringslivet i Distrikts-Norge, er avhengig av å omsette sine produkter i internasjonale markeder. Det er derfor særlig viktig for næringslivet i Distrikts-Norge at det føres en økonomisk politikk som er stabil og som motvirker brå endringer i konkurransevnen til næringslivet. Distrikts-Norge vil bli hardest rammet gjennom tap av arbeidsplasser dersom Norges kostnadsmessige konkurransevne svekkes.

Dette flertallet vil likeså peke på betydningen av at nasjonale interesser blir ivaretatt i de internasjonale forhandlingene om rammebetingelsene for verdenshandelen. Landbruket har en avgjørende rolle for bosettingen i distriktene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener derfor det er svært viktig at landbruksforhandlingene i Verdens handelsorganisasjon (WTO) gir nødvendig handlingsrom for å sikre et aktivt landbruk over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil påpeke at for å sikre en rettfærdig handel må også Norge være villig til å være imøtekommende i forhandlingene. Disse medlemmer mener dette vil sikre norske interesser, noe næringslivet i distriktene vil være særlig tjent med.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er viktig at Norge klarer å sikre handlefrihet til opprettholdelse av et aktivt og mangfoldig landbruk over hele landet etter at WTO-forhandlingene er avsluttet.

Flertallet mener det må legges opp til en total gjennomgang av WTO-forhandlingenes konsekvenser

for norsk landbrukspolitikk, og at endringene av interne støtteordninger i landbruket som følge av WTO-avtalen må ta hensyn til landbrukets verdi for bosetting, kulturlandskap og miljø. På den måten mener flertallet at landbrukspolitikken i tillegg til de landbrukspolitiske og distriktpolitiske målene også vil kunne underbygge målene for blant annet reiselivspolitikken. Samtidig vil en målrettet satsing på reiselivet være et virkemiddel for positiv omstilling i landbruksområdene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at de midlene som eventuelt blir frigjort ved endringer i støtteordninger til landbruket som følge av WTO-avtale må tilbakeføres til sektoren på andre områder.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at et sterkt landbruk i hele landet er viktig for å sikre bosetting og sysselsetting, og for å ivareta kulturlandskap og miljø. Dette medlem viser videre til undersøkelser som nylig er gjort og som viser at 4 av 5 nordmenn ønsker et norsk landbruk på dagens nivå. Et mangfoldig land krever en mangfoldig landbrukspolitikk. En liberalisering av landbrukspolitikken er ikke forenlig med de mange oppgaver som er tillagt landbruket. Det foreligger forslag om en sterkere liberalisering av handelen med mat i WTO. Det er etter dette medlems syn viktig at Norge tar klare posisjoner og skaffer seg gode allianser for å sikre handlefrihet til opprettholdelse av et aktivt og mangfoldig landbruk over hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at hindre for kapitalbevegelser også bygges ned. Kapitalen går dit hvor lønnsomheten er størst. For å kunne trekke til seg kapital må bedrifter i Distrikts-Norge derfor kunne gi like god avkastning som investeringer ellers i landet og i andre land. Distriktene må derfor framstå som attraktive steder å investere.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er viktig at staten bruker det handlingsrommet en har i distrikts- og regionalpolitikken for å motvirke de ulempene bedrifter i distriktene har som følge av avstand, klima, lavt folketall, tynne næringsmiljøer og svakheter i kapitaltilgangen.

3. UTVIKLINGSTREKK I NORSKE REGIONER

3.1 Sammendrag

I flere tiår har eit sentralt mål i distrikts- og regionalpolitikken vore å halde oppe hovudtrekka i busetjingsmønsteret. Målet har hatt ulikt innhald, men det er ofte blitt knytt til å halde oppe busetjinga i utkantstrøk og

kommunar som har opplevd nedgang i folketallet. Utviklinga har i hovudsak gått i retning av vekst i sysselsetjing og folketal i byområda, særleg i storbyområda, og nedgang i område utanfor byområda. Dette er ein av grunnane til at Regjeringa har ønskt å fastsetje eit meir realistisk busetjingsmål, eit mål som har truverde som grunnlag for praktisk verkemiddelbruk.

Den skisserte utviklinga heng nært saman med tunge trendar i næringsstruktur, i demografi og i flyttemønstre. I primærnæringsane og i mange konkurranseutsette industrinæringsar er sysselsetjinga blitt redusert, medan sysselsetjinga har auka i privat og offentleg tenesteyting. Særleg i storbyområda, men også i ein del mellomstore byregionar, har det vore ein sterk vekst både i nye konkurranseutsette og kompetansebaserte næringsar og i bedrifter knytte til lokal tenestetyting. I småbyar og bygdeområde er nedgangen i sysselsetjinga i primærnæringsane og i industrien i mindre grad blitt erstatta av ein tilsvarande auke i sysselsetjinga i nye tenestetytande næringsar.

Dei vareproduserande næringsane er likevel heilt sentrale for verdiskapinga i landet, både på kort og på lang sikt. Desse næringsane er lokaliserte over heile landet, både i store og små byområde og på småstader. Ei positiv utvikling for landet er derfor avhengig av ei positiv utvikling også for dei ulike delane av landet.

Om vi ser utviklingstrekk i folketallet og i næringsstrukturen i samanheng, og opp mot måla om balanse i busetjing og utnytting av nærings- og verdiskapingspotensialet i alle delar av landet, er utviklinga i byområda i dei ulike landsdelane viktig. Byregionar er i aukande grad viktige som motorar for regional utvikling og for den samla verdiskapinga. Det er knytt både til vekst i folketal og næringsliv i byregionen sjølv og til tilbodet av tenester for verksemdar og befolkning i eit større omland. Samstundes er næringslivet i byregionane gjennom verdikjeder ofte direkte knytt til verdiskapinga i næringsar i mindre sentrale område, som landbruk og fiske, og som reindrift og reiseliv basert på ressursar i utmark, kulturlandskap og nasjonalparker i fjellområde. Gjennom til dømes reiseliv basert på kultur- og naturopplevingar og nisjeprega matvareproduksjon er rollene til desse områda i nasjonal verdiskaping i endring.

Dersom byregionar i somme landsdelar ikkje blir attraktive for busetjing og lokalisering av verksemdar, vil det også over tid vere vanskeleg å halde oppe balansen i busetjinga mellom landsdelane og å utnytte ressursane i og omkring byane til verdiskaping. Det vil også svekke grunnlaget for å ta vare på mangfald i kultur, levesett og kulturlandskap i landet.

I meldinga er det gjort nærare greie for utviklingstrekk i dei einskilde regionane.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at det er store forskjeller i utviklingen i de enkelte delene av landet. Distriktene har hatt en svakere befolkningsutvikling enn sentrale strøk. Utviklinga har i stor grad gått i retning av vekst i sysselsetting og folketall i byområdene, særlig i storbyområdene, og nedgang utenfor byområdene. Sentre i

alle deler av landet har hatt befolkningsøkning. De mindre sentrale områdene i alle deler av landet har hatt nedgang. Sterkest er nedgangen i utkantområdene i Nord-Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil peke på at utviklinga i kystdistriktene i Nord-Norge utenom sentre som Tromsø og Bodø har vært alvorlig. Også enkelte områder i Midt- og Sør-Norge har betydelig befolkningsnedgang.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at vi ut fra dette må erkjenne at vi ikke fullt ut har nådd målene i distrikts- og regionalpolitikken. Dette flertallet mener derfor at en kritisk må vurdere innretningen av politikken. De sterke sentraliserende kreftene virker imidlertid internasjonalt og ikke bare i Norge. Norge har lyktes bedre enn de fleste andre land i å sikre aktiviteten og bosettingen også i utkantområdene.

Komiteen vil peke på at bedrifter ofte trekkes dit hvor det allerede finnes kompetanse og en viss bredde i fagmiljøet. Når ny virksomhet legges dit, forsterker det disse områdenes tiltrekkingskraft ytterligere på bekostning av mer næringssvake områder. Siden sentrale strøk ofte har større og bredere miljøer virker denne utviklingen sentraliserende. Denne utviklingen skjer både på nasjonalt nivå og innen den enkelte region.

Komiteen vil peke på at ny teknologi endrer produksjonsmulighetene, øker behovet for kompetanse og endrer betydningen av avstander. Dette skaper økte muligheter for hele landet. Teknologiske endringer krever omstilling til en stadig skiftende virkelighet. Komiteen vil understreke at mer og mer av næringsutviklingen i framtiden vil avhenge av vår kunnskap og våre ferdigheter. Sammen med de naturgitte mulighetene er det vår evne til å utvikle nye ideer (kreativitet) og sette ideene ut i livet (innovasjon) - vår evne til å utvikle og bruke avansert teknologi, skape nye produkter, markedsføre og selge dem - som vil være avgjørende for verdiskaping, sysselsetting og velferd. Kunnskaper, ideer, nyskaping og entreprenørskap blir derfor stadig viktigere. Opplæring, forskning og utviklingsarbeid vil derfor være helt sentralt i en satsing på ny næringsutvikling.

Komiteen mener ny teknologi og mer effektive produksjonsformer gir hele landet større muligheter til å skape arbeidsplasser. Næringslivet må styrkes gjennom fokus på høy kvalitet, høy kompetanse og miljøvennlige produkter og produksjon. En sterkere satsing på utdannings- og forskningspolitikk, en aktiv næringspolitikk, målrettet satsing på å skape utvikling ut fra regionale fortrinn, ansvarlig aktivt statlig eierskap og en offensiv regional- og distriktspolitikk er viktige elementer i en politikk for å skape nye arbeidsplasser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at økt utdanningsnivå og endringer i familiemønstre gjør at det stilles andre krav til arbeidsplasser og bosteder. For en del lokalsamfunn i distriktene vil det være en særlig utfordring å skape attraktive bo- og arbeidsplasser for kvinner. Distriktene må kunne tilby interessante arbeidsplasser hvor både menn og kvinner får brukt sin kunnskap og kreativitet. Det må være tilgang på barnehager og velferdstilbud som gjør det mulig å kombinere arbeid og familieliv. Det må være tilgang på en bredde av ulike servicetilbud. Det må være gode transporttilbud slik at en kommer raskt og sikkert fram, og det må være tilgang til telenett med høy hastighet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at bostedsvalgene er sammensatte og endrer seg etter livsfasene. De mer permanente bostedsvalgene er ofte knyttet til etablering av familie. Valget av bosted for aldersgruppa fram til 35 år avgjør hvor neste generasjon vokser opp.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på betydningen av å imøtekomme bosettingsønskene i denne aldersgruppen, spesielt bosettingsønskene til kvinner. Flertallet har merket seg at en del voksne i storbyene, og særlig familier med barn, ønsker å bosette seg utenfor de største byene.

Komiteen vil peke på at byregioner i økende grad framstår som viktige motorer for regional utvikling. Det gjelder både i forhold til utviklingen i folketall og næringsliv i byregioner selv og i forhold til tilbud av tjenester for innbyggere og virksomhet i et større omland. Dersom byregioner i enkelte deler av landet ikke blir like attraktive for bosetting og lokalisering av virksomhet som i mer sentrale strøk, vil dette i seg selv være en viktig hindring for å oppnå en mer balansert utvikling i folketallet mellom de ulike delene av landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at om lag halvparten av veksten i folketallet kommer fra innvandring. Frem til nå har et flertall av innvandrerbefolkningen valgt å bosette seg i hovedstadsområdet eller i nærheten av en annen storby. Dersom en får en bedre regional fordeling av bosettingen blant innvandrere, vil dette i seg selv være et bidrag til en mer balansert regional bosettingsutvikling.

Komiteen vil peke på at de enkelte steders attraktivitet som bosted avhenger av en rekke forhold, blant annet knyttet til arbeid og levekår.

Komiteen har merket seg at det er små variasjoner i levekår mellom de ulike delene av landet, og at leve-

kårsproblemerne særlig er konsentrert til Oslo indre øst og til kommuner i Troms og Finnmark. I Oslo, og i enkelte bydeler i andre storbyer, er utfordringen knyttet til at innvandrerbefolkning fra ikke-vestlige land og personer med lav utdanning, som har problemer på arbeidsmarkedet og lave inntekter, søker seg til områder i byene som har de laveste bokostnadene. I Troms og Finnmark er levekårsproblemerne knyttet til arbeidslivet, en relativt stor arbeidsledighet og et relativt høyt antall uføretrygdede.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at de store ulikhetene i levekår ikke går mellom by og land i Norge, men mellom fattig og rik både i bygd og by. Folk flytter ikke fra bygda fordi det er dårligere levekår der. De flytter blant annet av mangel på interessante arbeidsplasser. Flyttingen forsterkes av at det i den offentlige debatten ofte tegnes et bilde av at det som er framtidsrettet befinner seg i sentrale strøk. Flertallet mener det er viktig at myndighetene bidrar til mer oppmerksomhet om de positive livskvalitetene, og de positive næringsmulighetene i distriktene.

Komiteen har merket seg at Effektutvalget (NOU 2004:2) har gjennomgått 19 politikkområder og konkluderer med: "For praktisk talt alle de sektorpolitikker vi har gjennomgått, er det blitt mindre regional og distriktpolitikk over tid".

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at Effektutvalget viser at tilskuddene til næringsutvikling i distriktene er kraftig redusert de siste årene. Dette har skjedd til tross for at virkemidlene har klart positive effekter på verdiskaping og næringsutvikling.

Flertallet viser til at bevilgningene til forskning og utvikling er trappet opp. Denne statlige innsatsen har i følge Effektutvalget ikke truffet næringsliv og offentlig virksomhet utenfor universiteter og storbyer i like sterk grad.

Flertallet vil vise til at disse endringene i statens samlede politikk for regioner og distrikter i liten grad er kommentert i meldingen. I stedet uttrykker departementet et defensivt syn på staten og uttaler bl.a.:

"Staten bygger ikkje landet, men skal vere ein aktiv medspelar for å få utløyst vekstpotensialet."

Flertallet mener at en moderne velferdsstat i aller høyeste grad bidrar til å bygge landet. Offentlige virksomheter, enten det er forskning, utdanning, helsevesen, forvaltning eller andre tjenester, er avgjørende for å få til vekstkraft i alle regioner. Flertallet mener derfor det er en hovedoppgave for offentlig sektor å være en viktig utviklingsaktør gjennom økt innsats og økt samordning av den samlede offentlige innsatsen i de ulike regioner.

Komiteen vil peke på at utviklingen i de ulike regionene av landet viser at det er et stort potensial for økt næringsaktivitet og økt verdiskaping. Samtidig står enkelte regioner, særlig i Distrikts-Norge, overfor betydelige utfordringer på grunn av de strukturelle endringene som følger av globaliseringen og den teknologiske utviklingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at dette viser behov for en mer offensiv regional- og distriktpolitikk som er differensiert ut fra de mulighetene og de utfordringer som finnes i de enkelte regionene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil fastsette et mer realistisk bosettingsmål. Disse medlemmer mener politikken som føres må være troverdig og bærekraftig over tid. Disse medlemmer vil peke på at utviklingen i flere tiår har gått i retning av at sysselsetting og bosetting har økt i byområdene, mens det har vært en nedgang utenfor byområdene. På denne bakgrunn mener disse medlemmer det er riktig å føre en politikk som gir bedre balanse i bosetting og utnyttelsen av verdiskapingsmulighetene i alle deler av landet. Disse medlemmer mener byene vil være naturlige motorer for å oppnå en slik balansert samfunnsutvikling.

Disse medlemmer vil påpeke at det viktigste vi kan gjøre er å føre en ansvarlig økonomisk politikk som sikrer konkurransevnen. En lav rente, konkurransedyktig kronekurs og lavere skatter er i den sammenheng særdeles viktig, særlig for Distrikts-Norge. Dette blir også understreket av Distriktskommisjonen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil vise til at under regjeringen Bondevik II er konkurransevnen til norsk næringsliv styrket, noe som gjenspeiles i økt optimisme og derav økt sysselsetting i industrien. Færre bedrifter truer med å flagge ut.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen har lagt frem forskningsmeldingen Vilje til forskning, St.meld. nr. 20 (2004-2005). Disse medlemmer vil peke på at det i meldingen legges opp til en styrking av forskningsinnsatsen i Norge. Det vektlegges også særlig at forskningen må bidra til verdiskaping og ny næringsvirksomhet i alle deler av landet. I tillegg er det etablert en gunstig ordning for bedriftene gjennom ordningen "SkatteFUNN."

Disse medlemmer viser til at det føres en politikk med differensierte tiltak ut fra den enkelte regions behov. Disse medlemmer viser til tiltakssonen for Nord-Troms og Finnmark som det tydeligste eksempel på dette. Disse medlemmer vil videre påpeke betydningen av å føre en politikk som stimulerer til å utnytte de ulike regioners fortrinn.

Komiteen mener at en forutsetning for å utvikle de enkelte regioners fortrinn, er en økt satsing på bygging av infrastruktur.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at det må satses mer på bygging av veier, og etterslepet på drift og vedlikehold må rettes opp. Mer av bevilgningene til vei må gå til å utløse potensialet for verdiskaping utenfor det sentrale østlandsområde samtidig som det i denne delen av landet blir satset mer på kollektivtransport. Dette medlem viser til at for kysten vår er også havet en viktig transportåre, og at man derfor trenger en økt satsing på å gjøre transporten langs kysten tryggere. Dette medlem vil understreke at realiseringen av den digitale allemannsretten er en viktig del av denne infrastruktursatsingen.

Dette medlem ønsker en nasjonal næringslivsstrategi der en systematisk legger til rette for å videreutvikle næringslivet i hele landet med utgangspunkt i naturressurser, kapitalstyrke og kunnskap. Dette innebærer at prinsippet om næringsnøytralitet må vike til fordel for satsing på klart definerte områder som for eksempel marine og maritime næringer, energi, petroleumssektor, reiseliv, matproduksjon, treforedling og IKT.

Dette medlem vil særlig peke på det fortrinnet som finnes i form av arealressurser mange steder i landet. Det er etter dette medlems syn avgjørende viktig at det føres en politikk som gir økt mulighet for regionale tilpassinger innenfor arealvern og bruk av arealressurser ved at planloven åpner for geografisk differensiering og at forvaltningsmyndigheten legges til underliggende forvaltningsnivå. Kommunene bør etter dette medlems syn gis frihet til å fatte endelige vedtak i flere plan- og reguleringsaker. Vern gjennom fornuftig bruk bør etter dette medlems syn legges til grunn som forvaltningsprinsipp i verneområder.

4. MÅL OG UTFORDRINGER

4.1 Sammendrag

4.1.1 Mål og utgangspunkt for regional- og distriktpolitikken

Regjeringa har som mål med regionalpolitikken å ta vare på hovudtrekka i busetjingsmønsteret og å utløse nærings- og verdiskapingspotensialet i alle delar av landet. Busetjingsmålet til Regjeringa for dei neste tjue åra er ei meir balansert utvikling, der alle landsdelar har vekst i folketalet.

Regjeringa legg stor vekt på at vekstkrafta i ulike næringsmiljø skal bli utnytta og styrkt, særleg der det er vekstpotensial, uavhengig av kvar i landet desse miljøa ligg. Ei balanse i befolkningsutvikling mellom og innanfor dei ulike landsdelane vil medverke til dette. På den andre sida gir ei positiv utvikling i nærings- og arbeidslivet i alle landsdelar grunnlag for balanse i busetjing mellom landsdelane.

Om vi skal nå målet om ei balansert utvikling i busetjinga mellom landsdelane, må vi få ei meir balansert fordeling av veksttakten mellom byområde i ulike landsdelar og mellom byområde av ulik storleik. Dei

største byområda får etter kvart ein sjølvforsterkande vekst i kraft av store og attraktive marknader, nye tenestetilbod, fleire arbeidsplassar, meir utbygging av infrastruktur og bustader osv.

Regjeringa meiner derfor at det er viktig med ei positiv utvikling i dei mellomstore og mindre byområda, slik at dei blir attraktive alternativ for folk og bedrifter som er "byorienterte", og kan gi grunnlag for tenester til omlandet.

Osloregionen skil seg ut som eit område med særleg stor vekst i befolkninga og i sysselsetjinga i nye kunnskapsintensive næringar. Både den samla verdiskapinga i landet og ein balansert vekst i busetjinga mellom landsdelane er avhengig av at dei andre storbyane også er attraktive for busetjing og for bedrifter som er storbyorienterte. Samstundes er det viktig at dei fortrinna Oslo har i den internasjonale konkurransen, blir utvikla og utnytta, til nytte for alle delar av landet.

Regjeringa meiner at mangfaldet i ulike kulturar, levesett og kulturlandskap som er blitt etablerte over generasjonar, og som følgjer av det norske busetjingsmønsteret, har ein eigenverdi. Kjensla av tryggleik og trivsel i lokalsamfunn er knytt til at dette mønsteret ikkje blir endra for raskt. Det kommunale inntektssystemet og landbruksoverføringane er døme på offentleg innsats som legg viktige rammer for ei stabil utvikling. I tillegg kjem den distriktpolitiske ekstrainsatsen.

4.1.2 Ulike typar av regionar har ulike utfordringar og potensial for utvikling

Regjeringa legg til grunn at det er eit samspel mellom regionar i ulike delar av landet. Osloregionen utgjer om lag halvparten av folketalet i alle storbyområda til saman.

Regjeringa verken kan eller vil stoppe veksten i folketalet i Osloregionen, men ønskjer å unngå ei utvikling der Osloregionen kjem i sterk ubalanse med resten av landet. Ein vekst i folketalet på nivå med den noverande veksten i Osloregionen fører også med seg store kostnader i utvikling av infrastruktur, og fører til andre press- og miljøproblem. Samstundes legg Regjeringa vekt på at det er store potensial for auka verdiskaping i dei tunge nærings- og kompetansemiljøa i Osloregionen. Balansen i utviklinga i folketal mellom Oslo og andre storbyar må i første rekkje bli fremma ved å utnytte potensiala også i dei andre storbyane betre. Regjeringa legg vekt på at offentlege og private aktørar i dei andre storbyområda i landet aktivt skal utnytte dei store føremonene som ligg i ressursane i regionane, og bli gode alternativ til Oslo når det gjeld å trekkje til seg folk og bedrifter. Busetjingsvala til innvandrarbefolkninga er ikkje minst viktige i den samanhengen. Regjeringa vil også i framtida føre ein aktiv lokaliseringspolitikk, der nye statlege verksemder som hovudregel blir lagde utanfor Osloregionen.

Regjeringa legg innhaldet i storbymeldinga til grunn for det vidare arbeidet retta mot storbyområda. Regjeringa har nyleg oppretta eit storbyforum for dialog med dei seks landsdelssentra, og vil arbeide vidare med utvikling av storbyindikatorar.

For dei mellomstore og mindre byregionane bør fokus vere på potensiale som ligg i det lokale nærmiljøet, og på utvikling av tenestefunksjonar som kan gjere desse byane meir attraktive.

Regjeringa legg vekt på at potensialet for vekst i byregionar må utnyttast uavhengig av storleiken og uavhengig av kva funksjon byregionen fyller. I denne samanhengen er det viktig at byregionane sjølve arbeider med å tydeleggjere utfordringar og utviklingspotensial og profilerer seg overfor omverda. I mange fylke er det også gjennom fylkesplanlegginga etablert ein senterstruktur som felles grunnlag for utvikling av delane av eit fylke.

Regjeringa meiner at det er ei særleg utfordring å få utnytta og utvikla potensiala som ligg i småbyregionar som har liten eller ingen vekst, mellom anna gjennom den regional- og distriktpolitiske ekstrainnsatsen.

Regjeringa ser på busetnaden i område med småsenter og spreidd busetnad som ein viktig del av det norske busetnadsmønsteret og mangfaldet i landet, med omsyn til kultur, levestett og kulturlandskap. Denne busetnaden er viktig for å utnytte naturressursar i ulike delar av landet, og for å gi folk reell fridom til å busetje seg der dei ønskjer.

Gjennom den særskilde regional- og distriktpolitiske innsatsen og sektorpolitiske verkemiddel stiller Regjeringa til disposisjon verkemiddel som mellom anna skal nyttast til innsats for nyskaping og omstilling.

Regjeringa legg vekt på at befolkninga skal ha tilgang på grunnleggjande tenester uavhengig av kvar dei bur. For å sikre dette er det mellom anna behov for samarbeid mellom kommunar i område med småsenter og spreidd busetnad for å få løyst grunnleggjande oppgåver.

4.1.3 Tilhøvet til ei berekraftig utvikling

Regjeringa er opptatt av at vi bruker landet på ein framsynt og berekraftig måte. Berekraftig utvikling er definert som ei utvikling som tilfredsstiller behova til dagens generasjon utan å øydeleggje høvet for komande generasjonar til å få dekt sine behov. Berekraftig utvikling omfattar både økonomisk berekraft, berekraft for miljøet og sosial berekraft, der også den kulturelle dimensjonen inngår.

Avveging mellom ulike mål gjennom planlegging på regionalt og lokalt nivå er ein av dei viktigaste reiskapane for å få til samverke mellom ulike verkemiddel og tiltak. Lokale aktørar er ofte dei nærmaste til å finne balansen mellom ulike omsyn, skape synergjar og unngå motstrid. Det skjer gjennom politiske drøftingar og avklaringar. Dette krev også deltaking av lokalbefolkninga ved at det blir gitt informasjon og gjennom offentleg debatt.

Kvaliteten i bygde omgivnader og landskap i byar og tettstader er viktig for busetjing og verdiskaping, og for trivsel og helse. I St.meld. nr. 23 (2001-2002) Bedre miljø i byer og tettsteder, trekte Regjeringa opp ein politikk for ei meir berekraftig byutvikling.

Regjeringa har forplikta seg til å setje i verk Den europeiske landskapskonvensjonen som tok til å gjelde

frå 1. mars 2004. Denne konvensjonen omfattar alt landskap, frå naturlandskap til bylandskap, utan omsyn til om det er uvanleg vakkert eller ordinært. Målet er å fremme vern, forvaltning og planlegging av landskap og å organisere europeisk samarbeid om dette. Staten sentralt har forplikta Noreg til å setje i verk konvensjonen, men iverksetjinga må i stor grad skje gjennom lokal og regional politikk og planlegging. Regjeringa vil invitere lokale og regionale styresmakter til samarbeid om dette, og vil organisere samarbeid mellom departementa for å integrere landskaps spørsmål i politikken på område som kan ha direkte eller indirekte innverknad på landskap.

Distriktskommisjonen tilrår at det blir lagt til rette for regionale tilpassingar og prioriteringar innanfor arealvern og bruk av arealressursar. Det skal skje ved at planlova opnar for geografisk differensiering og kommunane får større fridom til å gjere endeleg vedtak i fleire plan- og reguleringssaker. Regjeringa legg vekt på at rammene for bruk og vern av areal og arealressursar blir tilpassa utfordringane i ulike delar av landet. Dette kan gjerast på ulike måtar. Planlovutvalet legg opp til at lovverket bør vere det same for heile landet, men samstundes opent og rammeprega, med rom for regionale skilnader. I oppfølginga av arbeidet i planlovutvalet vil Regjeringa vurdere korleis det kan sikrast at lov- og regelverket i plan- og bygningslova er tilpassa behovet for ein geografisk differensiert politikk.

4.1.4 Tilhøvet til samiske område

Hovudlinjene for regionalpolitikken sett i ein samisk samanheng er lagde i St.meld. nr. 33 (2001-2002) Tilleggsmelding om samepolitikken og i St.prp. nr. 1 (2004-2005) frå Kommunal- og regionaldepartementet. I St.meld. nr. 8 (2003-2004) Rikt mangfold i nord. Om tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms gjorde Regjeringa også greie for innsatsen retta mot mellom anna næringslivet i dette området, som er viktig for samisk busetjing.

Regjeringa vil leggje til rette for ei utvikling i samiske område der bruk av tradisjonell kompetanse og moderne teknologi dannar ein del av grunnlaget for økonomisk fornying og vidare busetjing. Ei målretta satsing på kulturbasert næringsutvikling, og eit tettare samspel mellom næringslivet, FoU-miljø og kulturlivet, må knytast nært opp til ein politikk for ei berekraftig utvikling.

Regjeringa vil også ta omsyn til samisk næringsliv, samisk sedvane og tradisjon og samiske interesser i arbeidet med lover og forskrifter. I miljøvernarbeidet vil Regjeringa ta omsyn til samiske natur-, kulturminne- og kulturmiljøverdier og sedvanar.

Distriktskommisjonen tilrår eit nærmare samarbeid mellom stat, fylkeskommunar og Sametinget for å styrkje samiske næringar. Regjeringa er samd i dette, og legg til grunn at Sametinget deltar i den regionale partnerskapen i regi av fylkeskommunane om innretning og prioritering av innsats for næringsutvikling i område med samisk busetnad.

Kommunal- og regionaldepartementet arbeider saman med Sametinget om ein mal for retningslinjer for korleis konsultasjonar mellom statlege styresmakter og Sametinget skal gå føre seg i saker som har direkte verknad for samane. Finnmarkslova vil påverke avgjerder om disponering av naturressursane i Finnmark. Regjeringa ønskjer at det skal bli lagt til rette for at samane sine tradisjonelle kunnskapar og erfaringar blir trekte inn i offentleg forvaltning.

4.1.5 Felles innsats for å møte dei regional-politiske utfordringane

Regjeringa legg til grunn at innsatsen på fleire politikkområde er viktig for å nå regionalpolitiske mål. Det gjeld innsats for å medverke både til likeverdige velferdstilbod over heile landet, og til likeverdige vilkår for lokalisering av næringsliv i ulike delar av landet. I tillegg har innsats på fleire politikkområde verknader for utviklinga i ulike delar av landet, sjølv om politikken er utforma med hovudvekt på andre mål enn dei regionalpolitiske måla. Dette blir dokumentert både i utgreiinga til Effektutvalet (NOU 2004:2) og i utgreiinga til Distriktskommisjonen (NOU 2004:19), der ein legg stor vekt på betre territoriell koordinering.

Regjeringa legg vekt på at ulike typar av innsats blir sett i samanheng og understøttar kvarandre, slik at den samla effekten blir best mogleg både for sektorpolitiske og for regionalpolitiske mål.

Regjeringa vil understreke at ei positiv utvikling i alle delar av landet er avhengig av at det blir ført ein samla politikk som gir gode rammevilkår for konkurranseutsett næringsliv. Regjeringa har betra rammevilkåra for næringsverksemd, og vil gjennomføre reformer i skattesystemet og setje i verk andre tiltak som kan auke vekstevna i økonomien. Samstundes må den økonomiske politikken vere oppretthaldbar på sikt.

Regjeringa vil understreke at ansvar og verkemiddel på mange viktige samfunnsområde allereie er desentralisert eller delegert til kommunar og fylkeskommunar eller lokale statlege aktørar. Dei regionalpolitiske utfordringane kan derfor berre bli løyste dersom lokale og regionale aktørar er aktive medspelarar.

Fylkeskommunane er tillagde ei rolle som regionale utviklingsaktørar for å fremme samarbeid i regionale partnerskap saman med kommunar, statlege etatar og verksemdar og næringslivet. Regjeringa legg stor vekt på at statlege organ er aktive og positive deltakarar i dette samarbeidet, både når det gjeld å avklare utfordringar og i konkrete samarbeidstiltak for å finne fleksible og gode løysingar. Regjeringa legg vekt på at handlingsrommet lokalt og regionalt blir utnytta, og at offentlege aktørar samarbeider tett om å koordinere ulike typar av innsats, ikkje minst i randsona mellom aktørane, slik at innsatsen verkar i same retning og dei ulike tiltaka forsterkar kvarandre.

4.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at hovedmålet for

regional- og distriktpolitikken skal være å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og legge til rette for likeverdige levekår over hele landet.

Flertallet vil understreke at arbeidsplasser er grunnleggende for bosetting. Gjennom en aktiv og målrettet distrikts- og regionalpolitikk må det legges til rette for arbeidsplasser, velferd og attraktive lokalsamfunn som kan tilby en viss bredde i jobbmuligheter, kulturtilbud og andre servicetilbud i hele landet.

Komiteen mener at målet for den særskilte distriktpolitiske innsatsen skal være å legge grunnlag for å nå hovedmålet for regional- og distriktpolitikken i områder med særlige utfordringer knyttet til lavt folketall, tynne næringsmiljøer og lange avstander til større sentre og markeder.

Komiteen har merket seg at Regjeringen vil legge til rette for at folk med bolyst og skapelyst skal kunne bo og virke der de selv ønsker, enten det er i bygd, i mindre by eller i storby.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, er enig i dette, men vil understreke at målsettingen for regional- og distriktpolitikken går utover dette. Hovedmålet for regional- og distriktpolitikken legger til grunn at en videreføring av hovedtrekkene i bosettingsmønsteret er viktig både for å ta vare på det nasjonale kulturelle mangfoldet, for å utnytte ressursene i alle deler av landet og for å ivareta nasjonale strategiske interesser.

Komiteen har merket seg at bosettingsmålet til Regjeringen for de neste tjue årene er en mer balansert utvikling, der alle landsdeler har vekst i folketallet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at Regjeringens ambisjon for distriktpolitikken om vekst i alle landsdeler i neste tjueårsperiode er for passiv. De foregående tjue år har det vært en vekst i alle landsdeler som har rommet betydelige endringer innen landsdelene. Eksempelvis har folketallet i Nord-Norge vært opprettholdt i den siste tjueårsperioden som følge av sterk vekst i Tromsø by, selv om befolkningsreduksjonen i Nord-Norge utenom Tromsø har vært betydelig. Flertallet kan derfor ikke slutte seg til en slik svekkelse av hovedmålet for regional- og distriktpolitikken som følger av Regjeringens bosettingsmål.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at en aktiv regional- og distriktpolitikk også er viktig for å nå hovedmålene for den samlede økonomiske politikken om arbeid til alle, økt verdiskaping, videreutvikling av det norske velferdssamfunnet, rettferdig fordeling og en langsiktig bærekraftig utvikling. Et sterkt og konkurransedyktig

næringsliv i alle deler av landet er en forutsetning for å nå disse målene.

Dette flertallet ser det som et overordnet mål å sikre arbeid for alle.

Komiteen mener at det er gjennom arbeidet at vi skaper verdier. Det gjelder for den enkelte som får inntekt gjennom arbeidet. Men det er også av de verdiene som skapes gjennom arbeid at vi får skatteinntekter som gjør det mulig å bygge velferdssamfunnet videre ut. Komiteen mener derfor vi må legge til rette slik at befolkningen i alle deler av landet kan bidra til denne verdiskapingen, og at vi ikke sløser bort menneskelige ressurser gjennom arbeidsledighet.

Komiteen ser det som et overordnet mål å bevare og forsterke det norske velferdssamfunnet.

Komiteen viser til at Norge vil være avhengig av økt verdiskaping for å opprettholde og bygge velferdssamfunnet videre. Mange av de beste mulighetene for å øke verdiskapingen ligger i distriktene. Over tid antas inntektene fra petroleumsvirksomheten å bli redusert. Komiteen vil peke på at dette forsterker behovet for å øke verdiskapingen i andre sektorer. Det at næringslivet utsettes for skarp internasjonal konkurranse gir påtrykk for læring, nyskaping og teknologisk utvikling. Utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv er derfor viktig også for den alminnelige vekstkraften i økonomien.

Komiteen vil peke på at utnyttelse av lokale, regionale og nasjonale fortrinn vil bli stadig viktigere for å sikre velferdsutviklingen. Mange regioner i Norge har naturgitte fortrinn som også gir Norge nasjonale fortrinn for næringsvirksomhet. Nærhet til fiskeressurser og nærhet til petroleumsressurser er eksempler på slike fortrinn. Andre regioner har utviklet miljøer som har særlige forutsetninger for nyskaping og videreutvikling innen enkelte bransjer. Skipsverfts- og skipsutstyrsindustrien på Nordvestlandet er et eksempel på slike miljøer.

Komiteen vil peke på at norsk næringsliv tradisjonelt har vært svært råvareorientert. Dette gjelder ikke minst næringslivet i distriktene. Komiteen mener vi kan være stolt av at vi har klart å utnytte våre ressurser til å skape betydelige inntekter. Gjennom politiske prioriteringer har vi fordelt disse inntektene på en jevnere måte enn de fleste andre land. På denne måten har vi utviklet Norge til et av verdens rikeste land, og samtidig ifølge FN, til et av de land hvor befolkningen har best levekår i hele verden. Komiteen mener det nå er tid for å utnytte disse ressursene enda bedre ved å gå lengre ut i verdikjeden. Mye tyder på at det kan øke avkastningen og gjøre oss mindre sårbare.

Komiteen mener Norge må sikte mot å ligge fremst i verden når det gjelder kunnskap og forskning på områder hvor vi har særskilte muligheter. På denne måten vil våre varer og tjenester etterspørres selv om vi har et høyt kostnadsnivå.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at Norge skal møte den internasjonale konkurransen gjennom satsing på utdanning og kompetanse, ikke gjennom lavere lønninger og utrygge arbeidsvilkår.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil peke på at endringer i befolkningsmønsteret ved at folk flytter fra distriktene og inn til mer sentrale strøk, fører til at ulike samfunnsinvesteringer blir underutnyttet, samtidig som økt innflytting til sentre fører til økt press på boligpriser og trafikksystemer og at ny infrastruktur må bygges ut. Dette er ikke samfunnsøkonomisk fornuftig. Dette flertallet mener at det også av økonomiske grunner er viktig med en balansert utvikling i de ulike delene av landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil samtidig peke på at den regionalpolitiske utfordringen i Norge og resten av Norden er annerledes enn andre land. I de fleste andre land er de regionalpolitiske utfordringene knyttet til at inntektsnivået og velferdsnivået er svakere i utkantene enn i sentrale strøk. I Norden er velferdsnivået noenlunde likt fordelt. Flertallet vil peke på at den regionalpolitiske utfordringen her er knyttet til befolkningsnedgang i utkantområdene.

Flertallet mener at utvikling av robuste samfunn krever forståelse for at folk har ulike ønsker og behov avhengig av kjønn, alder og livsfase. Flertallet mener at en av de største utfordringene i distriktene er lav andel kvinner og ungdom. Flertallet mener derfor det er viktig å ha særskilt oppmerksomhet mot kvinners ønsker i forhold til arbeids- og velferdstilbud. Likeså må det rettes særlig oppmerksomhet mot ønskene til ungdom og unge voksne som er i etableringsfasen. Flertallet mener det er en særskilt utfordring å få en jevnere geografisk fordeling av bosettingen av innvandrere.

Flertallet mener ut fra dette at regional- og distriktpolitikken skal bygge på tre hovedstrategier:

For det første må vi styrke grunnlaget for utvikling i de enkelte regioner. Det må skje ved å styrke kompetansen, tilrettelegge for nyskaping og næringsutvikling, redusere avstandshindre, utvikle livskraftige lokalsamfunn og å fremme en bærekraftig bruk av naturressursene. Region- og distriktpolitiske hensyn skal tillegges sterkere vekt i politikken på de enkelte sektorer. Politikken skal bedre tilpasses regionale forhold og samordnes bedre. For å sikre tilgang til et variert og interessant arbeidsmarked og et bredt service- og tjenestetilbud, må vi utvikle bolig-, arbeids- og service-regioner i alle deler av landet og legge til rette for vel fungerende regionale sentre.

For det andre må vi utvikle næringsvirksomhet hvor de enkelte regioner har spesiell kompetanse eller spesielle fortrinn. Statlig politikk innen ulike sektorer skal bygge opp under en slik satsing på regionale fortrinn. Det forhindrer selvsagt ikke at det må legges til rette for utvikling av lønnsom næringsvirksomhet også innen andre sektorer. Oppmerksomheten må imidlertid i særlig grad rettes inn mot fortrinnene.

For det tredje må det settes inn en særskilt innsats for å møte utfordringene i de mest utsatte områdene. De distriktpolitiske virkemidlene må styrkes. Som ledd i dette må det gjennomføres en særskilt småsamfunns-satsing mot områder med stor nedgang i folketallet og stor avstand til sentre. I de nordligste områdene har vi også særskilte urfolksmessige forpliktelser.

Flertallet mener at denne strategien må settes i verk gjennom en politikk som bygger på fire overordnede retningslinjer:

a) Innrette politikken for å mestre endringer

Flertallet vil påpeke at de økonomiske og samfunnsmessige strukturene er i stadig forandring. Nye næringer vokser frem, mens andre går tilbake. Regional- og distriktpolitikken må innrettes slik at regioner og lokalsamfunn er i stand til å møte disse endringene og tilpasse seg nye betingelser. Det innebærer at politikken må stimulere nødvendige endringsprosesser. Det må legges vekt på å dyrke frem nye lønnsomme og vekstkraftige bedrifter, samt bidra til omstilling og utvikling av eksisterende næringsliv. Det innebærer videre at politikken må innrettes mer mot å styrke næringsaktørens og lokalsamfunns endrings- og læringsevne ved å utvikle kompetanse, kreativitet, entreprenørskap og innovasjonsevne. Samtidig blir det viktigere å utvikle regionale nærings- og kompetansemiljøer. Det innebærer også at politikken må bidra til å styrke attraktiviteten til det enkelte lokalsamfunn og den enkelte region. De områder som virker tiltrekkende på mennesker, vil også virke tiltrekkende på næringslivet. Det må legges særlig vekt på å skape gode bo- og arbeidsforhold som er attraktive og gir muligheter for kvinner og unge mennesker.

b) Gi distrikts- og regionalpolitikken større vekt i sektorpolitikken

Sektorpolitikken er helt sentral for å sikre likeverdige velferdstilbud over hele landet, og for å bidra til likeverdige lokaliseringsbetingelser og konkurransevilkår i ulike distrikter og regioner. Det er derfor avgjørende at distrikts- og regionalpolitiske hensyn blir tillagt større vekt i sektorpolitikken. Gjennom sektorpolitikken blant annet innen utdanning, forskning og utbygging av infrastruktur kan det tas distrikts- og regionalpolitiske hensyn uten at dette begrenses av internasjonal konkurranseregelverk. Flertallet har merket seg at en av Effekttutvalgets hovedkonklusjoner er at den samlede regionalpolitiske effekten av de ulike sektorpolitikkenes kan økes betydelig dersom de ulike sektorpolitikkenes blir sett i sammenheng, med

sikte på å fremme utvikling i den enkelte region. Det må altså utvikles en helhetlig og regionalt differensiert politikk, som ikke bare tar utgangspunkt i den enkelte regions forutsetninger, men som også tar sikte på å utnytte og videreutvikle regionens fortrinn.

c) Desentralisering av makt til folkevalgte organer

Flertallet mener at mulighetene for lokal og regional tilpassing og samordning av politikken må styrkes. Flertallet mener derfor det er nødvendig med desentralisering av mer makt til folkevalgte organer på lokalt og regionalt nivå for å utløse mer av det samlede verdiskapingspotensiale. Dette vil gjøre det lettere å mobilisere flere aktører til å delta i et forpliktende partnerskap, og bidra til en mer helhetlig og regionalt tilpasset politikk. Flertallet mener at den regionale utviklingspolitikken er så viktig for befolkningen at myndigheten må forankres i et organ som er direkte valgt av folket. Flertallet mener derfor at det må videreføres tre folkevalgte forvaltningsnivåer i Norge. Flertallet mener det er nødvendig å desentralisere makt og myndighet særlig innenfor områder som har stor betydning for lokal og regional utvikling, og som er egnet til å tilpasses lokale og regionale forutsetninger. Flertallet mener desentralisering av beslutningsmyndighet, en rasjonell og effektiv oppgavefordeling og utvikling av et konkurransedyktig næringsliv i alle deler av landet forutsetter et sterkt regionalt nivå. Flertallet mener at mange av dagens fylkeskommuner kan være for små for å ivareta disse oppgavene, og at det derfor trengs sterkere regioner. Inndeling i regioner må ta hensyn til avstander og identitet og skje i en prosess der både kommunene og dagens fylkeskommuner deltar. Flertallet ser det som avgjørende viktig at en styrker territoriell samordning av statlig sektorpolitikk på regionalt nivå. Regionalinndelingen for statlig sektorvirksomhet må i større grad gjenspeile regionalinndelingen for det folkevalgte regionale nivået. Flertallet forutsetter at oppretting av nye regioner ikke kan skje uten oppgaveendringer i den regionale stat. Flertallet forutsetter at det må gis tilstrekkelige statlige midler til alle fylkeskommuner/nye regionale nivå slik at det kan drives aktivt arbeid med regional utvikling i alle deler av landet.

d) Handlingsrommet i distriktpolitikken må utnyttes bedre

Flertallet mener det er behov for å styrke den næringsrettede og "smale" politikken for å fremme utvikling av lønnsom og fremtidsrettet virksomhet i distriktene. Distriktene har ofte konkurransemessige ulemper knyttet til bl.a. avstander, klima og tynne næringsmiljøer. Flertallet mener det er behov for et sterkt og aktivt virkemiddelapparat for å styrke næringsutviklingen i distriktene. Flertallet har merket seg at både Effekttutvalget, Handlingsromutvalget og Distriktskommisjonen har påpekt at Norge på langt nær utnytter de mulighetene som ligger innenfor det internasjonale

regelverket til å ta i bruk generelle og selektive virkemidler mot næringslivet, spesielt i distriktene. Flertallet mener at de økonomiske rammene til den "smale" distriktspolitikken bør styrkes.

Flertallet vil peke på at de fire overordnede retningslinjene som her er trukket opp, fullt ut er i samsvar med en enstemmig tilråding fra Distriktskommisjonen. Flertallet finner det oppsiktsvekkende at Distriktskommisjonens samlede og brede anbefaling i så liten grad er innarbeidet i Regjeringens stortingsmelding om regionalpolitikken. Flertallet mener at innstillingene fra så vel Distriktskommisjonen som Effektivtvalget og Handlingsromutvalget alle gir viktige innspill til utformingen av den framtidige regional- og distriktspolitikken, og at den enstemmige tilrådingen fra Distriktskommisjonen om de ovennevnte fire elementene gir et godt grunnlag for innretning av denne politikken.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at målet for regionalpolitikken må være å bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og utløse verdiskapningspotensialet i alle deler av landet. Disse medlemmer viser videre til bosettingsmålet om en mer balansert utvikling de neste 20 årene med befolkningsvekst i alle deler av landet. Disse medlemmer vil bemerke at de regionalpolitiske målene også skal medvirke til å styrke konkurranseevnen i forhold til andre land, noe som er avgjørende for å sikre fortsatt levedyktige distrikt og regioner i Norge. En slik regionalpolitikk må omfatte hele landet fra storbyer til bygder.

Disse medlemmer mener det er riktig å ta hensyn til at om lag 80-90 pst. av befolkningen bor i ulike typer byregioner. Disse medlemmer mener byene ut fra dette har en viktig rolle som motorer for regional utvikling, både i kraft av egen vekst og for å yte tjenester til omlandet. Disse medlemmer mener det må legges stor vekt på at vekstkraften i ulike næringsmiljøer blir utnyttet og styrket. Dette må gjelde der det er et vekstpotensiale, uavhengig av hvor i landet det er. Disse medlemmer støtter Regjeringens bosettingsmål om en bedre balanse i bosetting og utnyttelsen av verdiskapningsmulighetene i alle deler av landet. Disse medlemmer viser til sine merknader i Innst. S. nr. 117 (2003-2004) Storbymeldingen.

Disse medlemmer viser til at et av Norges konkurransefortrinn er en høyt utdannet befolkning. I en stadig mer globalisert verden vil vår evne til å bygge opp og utnytte kompetansen bli enda viktigere. Men kostnadsnivået vil også spille en rolle, særlig for råvarebasert næringsliv i distriktene. Disse medlemmer mener det derfor er viktig at myndighetene gjennom sin politikk fortsatt bidrar til ikke å presse kostnadsnivået for norsk næringsliv ytterligere opp. Dette innebærer også at partene i arbeidslivet fortsatt bidrar til moderate lønnsoppgjør som sikrer bedrifter og arbeidsplassers videre eksistens og som stimulerer til etablering av nye.

Disse medlemmer mener at ulike regioner med ulike utfordringer krever ulik politikk. Disse medlemmer viser til at dette er budskapet i meldingen og er solid forankret i dokumentasjon, analyser og vurderinger.

Disse medlemmer er enige i at hovedutfordringen i regionalpolitikken er å utløse vekstpotensialet i hele landet, og å ta vare på hovedtrekkene i bosettingsmønsteret. Disse medlemmer mener at vekstkraft bygges nedenfra og at mangfold og variasjon i lokalsamfunn og regioner er en grunnleggende ressurs for verdiskapningen for landet samlet sett.

Disse medlemmer vil vektlegge gode og stabile rammevilkår for konkurransedyktige bedrifter over hele landet. For næringslivet er den økonomiske politikken og skatte- og avgiftspolitikken av stor viktighet. Dersom krona blir svekket mot utenlandsk valuta, vil inntektene til eksporterende og importerende næringer øke. Lav rente vil gi bedriftene lavere rentekostnader. Disse medlemmer vil fremheve at dette er spesielt viktig for områder der relativt mange er sysselsatte i konkurranseutsatt industri. Disse medlemmer vil videre peke på at Regjeringen kontinuerlig arbeider for å forenkle lover og regler som påvirker næringslivet. Disse medlemmer vil fremheve SkatteFUNN-ordningen som et sentralt virkemiddel for å stimulere til mer forskning og utviklingsarbeid i næringslivet. Disse medlemmer viser til at det også er gjort vedtak om å opprette fire nye landsdekkende såkornfond og fire regionale såkornfond som særlig skal dekke det distriktpolitiske virkeområdet. Disse medlemmer mener Regjeringen bruker et sett av virkemidler for å fremme omstilling og nyskaping i områder med små arbeidsmarkeder og ensidig næringsstruktur. Disse medlemmer vil peke på at i de områder av landet der det er dårligst tilbud av nødvendig risikokapital for næringsutvikling, vil Regjeringen stille offentlige midler til disposisjon for de regionale utviklingsaktørene. Disse medlemmer vil fremheve Regjeringens tunge satsing på kompetanseheving. Videre vil disse medlemmer peke på spennende og viktige områder som Norwegian Centres of Expertise, Innovasjonsløft-Nord, næringshagene, inkubatorene og industriinkubatorene.

Disse medlemmer finner det ikke riktig allerede nå å konkludere i spørsmålet om en eventuell fremtidig regionstruktur.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser imidlertid til kommuneproposisjonen for 2006 der det heter:

"Regjeringen legger opp til at de planlagte parallelle løpene for vurdering av kommunestruktur og dagens fylkeskommune kobles sammen. Dette for å bidra til en mer samlet, helhetlig og grundig gjennomgang av styrings- og forvaltningsstrukturen. Regional statsforvaltning vil naturlig også omfattes av en slik vurdering. Konkret tas det sikte på at Stortinget våren 2007 skal kunne behandle en prinsippmelding som berører hele det norske styrings- og forvaltningssystemet på lokalt og regionalt nivå.

Et slikt løp innebærer at en evaluering av dagens fylkeskommune påbegynnes omgående. Det legges til grunn at rollene dagens fylkeskommune innehar som tjenesteprodusent, myndighetsutøver, demokratisk aktør og regional utviklingsaktør, gjennomgås nærmere.

(...) På bakgrunn av det løpet det er lagt opp til når det gjelder vurdering av det norske styrings- og forvaltningssystemet, er det naturlig at de forsøk som er igangsatt vurderes forlenget fram til en eventuell forvaltningsreform trer i kraft. En forvaltningsreform kan tidligst iverksettes fra 1. januar 2010."

Disse medlemmer ser positivt på den nye tidsplanen og prosessen som Regjeringen legger opp til og viser til sine merknader i Innst. S. nr. 245 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det vil være riktig å søke etter en politikk som kan styrke og utvikle regionale fortrinn. I tillegg vil økt anvendelse av statlig stykkpris medføre at oppgavene i større grad løses på tvers av etablerte grenser og av private. Disse medlemmer er av den oppfatning at et høykostland som Norge i stor grad må basere sin økonomiske fremtid på kompetanse og evne til innovasjon. Politikken må derfor etter disse medlemmers syn legge til rette for endring, slik at det rundt om i Norge kan skapes nye arbeidsplasser og livsgrunnlag etter hvert som behovet for omstilling oppstår. Naturressursene vil fortsatt utgjøre en viktig basis for norsk næringsliv, men næringslivets konkurransevne og en stadig større del av verdiskapingen vil knytte seg til kompetansebaserte oppgaver og vår evne til å ligge i front kunnskapsmessig. Dette innebærer blant annet at samspillet mellom ulike ledd i verdikjedene, kompetansetilgjenger, tjenesteprodusenter og myndigheter blir viktigere. I dette samspillet utøver by og land ulike roller, som er gjensidig avhengige av hverandre. Disse medlemmer mener at politikken må utformes slik at den understøtter dette samspillet. Det er nødvendig at politikken har et regionalt perspektiv, som går ut over den enkelte kommune, og som blant annet har som formål å binde by og land tettere sammen.

Disse medlemmer mener at det å utvikle sterke og internasjonalt konkurransekraftige regionale nærings- og kunnskapsmiljøer vil være en viktig forutsetning for at Norge skal kunne videreutvikle sin høye nasjonale verdiskaping og velferd.

Disse medlemmer vil understreke at Innovasjon Norge bør spille en sentral rolle som støttespiller og samarbeidspartner for næringsutvikling i Distrikts-Norge. Likevel vil disse medlemmer understreke at midler fra Innovasjon Norge eller andre lignende organisasjoner ikke bør rettes inn mot næringsutvikling pga. lokaliseringen, men derimot basert på gode forutsetninger for suksess.

Skal det utvikles sterke regionale miljøer basert på regionenes egne fortrinn, må det etter disse medlemmers syn ikke føres en politikk som har som formål å gjøre regionene mest mulig like. Regioner som skal utvikle styrke og konkurransekraft må tvert om dyrke sine særtrekk og utnytte disse på en slik måte at

de fremstår som fortrinn i konkurransen om å tiltrekke seg og holde på kompetanse og kapital, på mennesker og bedrifter.

Disse medlemmer mener at politikken må kunne tilpasses de forutsetninger, utfordringer og muligheter som finnes i den enkelte region, det vil si en regionalt tilpasset politikk. Det må være rom for en geografisk differensiering av politikken innenfor flere viktige sektorer. I forhold til næringsutvikling vil en slik politikk blant annet kunne innebære tilrettelegging for internasjonalt konkurransedyktige næringsklynger, knyttet til lokale og regionale fortrinn.

I tillegg innebærer det etter disse medlemmers syn at det på lokalt og regionalt nivå må være mulig å se ulike politikkområder i sammenheng. Disse medlemmer mener at for å sikre helhetlige og målrettede løsninger på utfordringene, vil det være behov for en langt sterkere grad av territoriell samordning, der det prioriteres og samordnes på tvers av sektorer. Som også Effekutvalget har understreket, er det først og fremst den "brede" politikken som legger grunnlaget for regional utvikling, og sektorpolitikken har størst effekt når politikkområdene samordnes. Samtidig fastslår Effekutvalget at samordningen i dag er alt for svak. Skal samordningen styrkes, må det etter disse medlemmers syn gis nødvendig myndighet og virkemidler til de beslutningsorganer som har ansvar for at det foretas en reell koordinering. Dette ansvaret kan etter disse medlemmers syn ligge på nasjonalt eller regionalt nivå, hos folkevalgte eller administrative organer.

Disse medlemmer mener at politikken må utformes nedenfra. Det er ute i lokalsamfunnene og i den enkelte region at grunnlaget for vekst og utvikling ligger. Politikken må derfor etter disse medlemmers syn utformes nærmest mulig de som berøres. Den må etter disse medlemmers syn også ha en demokratisk forankring, der viktige prioriteringer og beslutninger treffes av folkevalgte organer. Videre må den utformes i partnerskap med de aktører som representerer potensial og drivkrefter, det vil si næringsliv, kapitalkilder, kompetansetilgjenger og mennesker med initiativ og pågangsmot. Vekstkraft kan etter disse medlemmer syn ikke genereres ovenfra, men må mobiliseres nedenfra, og politikken som føres må være forankret i det samfunnet den skal virke.

Disse medlemmer erkjenner at en omlegging av styringssystemet i denne retningen vil utfordre det likhets- og rettighetsbaserte systemet vi har i dag. Poenget med en lokalt forankret politikk er etter disse medlemmers syn at den enkelte region og det enkelte lokalsamfunn i større grad enn i dag skal kunne gjøre sine egne prioriteringer. Dette vil etter disse medlemmers syn innebære større forskjeller med hensyn til infrastrukturbygging, rammebetingelser og offentlig tjenesteproduksjon. Disse medlemmer vil likevel understreke at det i liten grad vil være behov for å røre ved etablerte rettigheter som følge av en eventuell omlegging av styringssystemet.

Det må etter disse medlemmers syn skapes aksept for større geografiske forskjeller i den politik-

ken som føres. Den statlige detaljreguleringen bør etter disse medlemmers syn erstattes med større grad av rammestyning. Men innenfor de rammer staten trekker opp bør det etter disse medlemmers syn være økt rom for at kommuner og regioner prioriterer ulikt på oppgavesiden. Dette bør også gjelde i forhold til hvordan regionale oppgaver skal organiseres og finansieres. Disse medlemmer mener at slike forskjeller må aksepteres, uten at sentrale myndigheter griper inn for å harmonisere politikken.

Disse medlemmer er sterke tilhengere av den såkalte tonivåmodellen. Denne modellen forutsetter en avvikling av fylkeskommunen og etablering av en ny forvaltningsstruktur, med bare to folkevalgte nivåer. Finland har basert seg på en slik modell. En tonivåmodell kan i prinsippet bygge på ulike strukturelle løsninger med hensyn til primærkommunenes størrelse, oppgaver og funksjoner. Disse medlemmer mener at kommunenivået kan for eksempel bestå av enheter som grovt sett tilsvarer ABS-regioner, eller av mindre enheter som i dag. I tillegg kan man tenke seg politisk-administrative strukturer under kommunenivået, noe tilsvarende bydelsforvaltningen i Oslo.

Disse medlemmer ser imidlertid for seg at de regionale utfordringene kan løses på tre måter. Først og fremst ser man for seg en sammenslutning av kommuner, for blant annet å skape enhetlige forvaltningsstrukturer rundt de naturlige ABS-regionene som har vokst frem over tid. Etter disse medlemmers syn representerer disse regionene viktige funksjonelle strukturer, hvor utviklingen i dag hemmes av at den offentlige forvaltningen ivaretas av flere kommuner som bare delvis har felles interesser. Størrelsen på og grensene for disse kommunene ble gjerne fastsatt i en tid da befolkningen var mindre og transportmulighetene dårligere, det vil si lenge før disse områdene grodde sammen til tette og sammenhengende regioner. Ved etablering av større kommuner kan mange av de oppgavene fylkeskommunene i dag ivaretar innenfor blant annet utdanning, kultur og samferdsel delegeres til primærkommunene. Disse medlemmer ønsker at resten av fylkeskommunenes oppgaver kan ivaretas av staten. I tillegg vil økt anvendelse av stykkpris medføre at oppgavene i større grad løses på tvers av etablerte grenser.

Selv om disse medlemmer er tilhengere av tonivåmodellen og derfor opptatt av å slå sammen kommuner for å gjøre dem mer effektive og i samsvar med de funksjonelle strukturer de er satt til å forvalte, ser man også behov for å samordne politikken og løse en del oppgaver på et større regionalt nivå. Etter disse medlemmers syn kan imidlertid dette behovet delvis dekkes gjennom fleksible samarbeidsmodeller, der primærkommuner går sammen for å løse oppgaver som de ikke like godt løser hver for seg.

Disse medlemmer mener fylkesmannsembetets rolle i dagens forvaltningssystem bør gjennomgås med tanke på avvikling på lang sikt, embetet kan erstattes med en forvaltningsdomstol. På kort sikt bør fylkesmannens innsigelsesrett og skjønn begrenses til legalitetskontroll.

Disse medlemmer mener at fordelene med en tonivåmodell er flere. Først og fremst er det etter disse medlemmers syn store innsparings- og forenklingspotensialer ved å fjerne et helt forvaltningsnivå. Når oppgaver og makt fordeles på bare to folkevalgte nivåer mener Fremskrittspartiet at den vertikale samordningen forenkles, samtidig som man unngår de problemer som knytter seg til regionnivået som overkommune på områder som arealforvaltning, infrastrukturbygging med mer. Modellen forutsetter større og sterkere primærkommuner enn i dag. Dette vil etter disse medlemmer ikke bare styrke den offentlige forvaltningen rundt ABS-regionene, men også åpne for en sterkere desentralisering av makt til kommunenivået, noe som er i tråd med nærhetsprinsippet. En slik modell vil også skape økt fleksibilitet gjennom at det kan etableres ulike løsninger alt etter hvilke utfordringer som skal løses.

Disse medlemmer er av den oppfatning at Stortinget nå må ta en avgjørelse angående fylkeskommunens fremtid. Det kan ikke være riktig at man lar fylkeskommunen og deres ansatte leve i usikkerhet, når all nødvendig utredning er klar og de politiske partier i praksis har avklart sine holdninger. I denne sammenheng vil disse medlemmer vise til blant annet Maktutredningen, Distriktskommisjonen, Ratsø I, Ratsø II og Effektutvalget. Disse medlemmer vil derfor at den endelige evaluering av fylkeskommunene og etablering av ny struktur skjer høsten 2005 i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2006. På denne bakgrunn vil disse medlemmer fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en endelig evaluering av fylkeskommunen og forslag til ny struktur, slik at ansatte og den øvrige befolkning kan unngå å leve i usikkerhet frem til 2007."

Disse medlemmer er av den oppfatning at et sentralt element i en målrettet distriktpolitikk bør være å gi distriktskommunene større handlefrihet. Dette går først og fremst på å åpne for større lokal tilpasning innenfor det regelverket staten har utformet for kommunene, samt å redusere bruken av øremerkede midler overfor kommunesektoren. Videre er det for disse medlemmer viktig å flytte oppgaver og makt ned til primærkommunene. Disse medlemmer mener at vekstkraft og engasjement må dyrkes frem lokalt, og dette tilsier at beslutninger bør fattes i tråd med nærhetsprinsippet. Særlig er det viktig at kommunene i langt større grad enn i dag blir aktive utviklingspartnere, og får økt ansvar og flere oppgaver knyttet til næringsutvikling. Dagens begrensede handlingsrom gir etter disse medlemmers syn ikke bare et demokratisk underskudd. Det fører også til at kommunene i liten grad blir i stand til å ta ansvar for egen utvikling.

For disse medlemmer er det klart at distriktskommunene i mange tilfeller må kunne spille andre roller enn mer folkerike kommuner. Dette for å kom-

pensere for at det lokale markedet på en del områder er for lite til at det etableres private tilbud. For blant annet å utvikle de kvalitative sidene ved lokalsamfunnet, og dermed øke kommunenes attraktivitet som lokaliserings- og bosted, kan det etter disse medlemmers syn derfor være behov for at kommunen engasjerer seg mer direkte i blant annet næringsutvikling, servicetilbud og tilrettelegging. Kommunenivået bør også få større frihet til å løse og organisere kommunale velferdstjenester.

Disse medlemmer vil fremheve at en langsiktig positiv utvikling i distriktene bare kan oppnås gjennom en politikk som bidrar til verdiskaping, konkurranse-dyktige lokaliseringsbetingelser og attraktive bosteder, det vil si ved å styrke lokalsamfunnets egen utviklingskraft. Disse medlemmer vil sterkt advare mot en strategi som går ut på å bevare distriktene gjennom en gradvis økning av distriktskommunenes egen virksomhet som kompensasjon for nedgang i privat virksomhet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at lokalisering av offentlig basisvirksomhet primært bør bestemmes ut fra en helhetlig vurdering av kostnader, kompetanse og funksjonalitet. Skal det unnvikes fra denne hovedregelen må det ligge spesielle omstendigheter til grunn.

5. POLITIKK FOR ULIKE REGIONER

5.1 Sammendrag

5.1.1 Innleiing

Dette kapitlet inneheld nærmare omtale av politikkutfordringar og innsats på samfunnsområde som Regjeringa meiner er særleg viktige for å fremme måla om vekst og auka verdiskaping i alle delar av landet og balanse i busetjing mellom landsdelane.

Regjeringa legg stor vekt på at den økonomiske politikken og skatte- og avgiftspolitikken legg gode generelle rammer for næringslivet. Dessutan må eit nyskappende næringsliv ha stabile rammevilkår.

Regjeringa legg også vekt på ein aktiv konkurransepolitikk, det vil seie ein politikk som stimulerer til konkurranse i Noreg.

Regjeringa arbeider heile tida for å forenkle lover og reglar som påverkar næringslivet. Det gjeld rapporteringsplikter, pålegg og kontroll knytt til helse, miljø og tryggleik, og reguleringar av arbeidsmarknaden og arbeidsmiljøet.

Lågare skattar og avgifter vil normalt stimulere til meir verdiskaping. Regjeringa har innført Skattefunnordninga som eit sentralt verkemiddel for å stimulere til meir forskning og utviklingsarbeid i næringslivet. Eit overslag viser at det samla skattefrådraget for prosjekt i perioden 2002-2004, blir opp mot 4 mrd. kroner. Ei evaluering av heile ordninga vil bli lagt fram i 2007. Det er også gjort vedtak om å opprette fire nye landsdekkande såkornfond i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger, og fire regionale såkornfond som særleg skal dekkje det distriktpolitiske verkeområdet.

5.1.2 Samferdsel og infrastruktur

Samferdselssektoren har lenge vore tillagt ei sentral rolle i regionalpolitikken.

I arbeidet med Nasjonal transportplan 2006-2015 (NTP) har Regjeringa lagt vekt på utbygging av viktige transportkorridorar mellom og innanfor landsdelar, og til og frå utlandet. Dette er grunnleggjande for å få til ei positiv utvikling i alle delar av landet.

Eit fungerande og sikkert transport- og kommunikasjonsnett utan store flaskehalsar er grunnleggjande i eit moderne samfunn. Samstundes må det vurderast nøye kva innsats ein bør prioritere for å nå målet om å fremme regional utvikling. Regjeringa vurderer regionforstørring som eit aktuelt verkemiddel i denne samanhengen.

I storbyområda kring Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim har utbygging av vegar og jernbane medverka til å etablere store og attraktive, samhengande bu- og arbeidsmarknader. Regjeringa legg vekt på at regionforstørring nyttast som verkemiddel til å styrkje vekstkrafta også i mindre og mellomstore byområde. Det inneber både å knytte saman fleire mindre byar og å kople desse til større byområde.

Dette ligg til grunn for Regjeringa sin transportpolitikk. Samstundes er det viktig at fylkeskommunane også i sine prioriteringar vurderer innsats som medverkar til regionforstørring.

Regjeringa legg vekt på at statlege instansar skal samarbeide nært med regionale og lokale styresmakter om samordna areal- og transportplanlegging, både når det gjeld lokalisering av bedrifter og når det gjeld planlegging og utbygging av statleg finansierte infrastruktur.

For å redusere ulemper for næringslivet knytt til lange avstandar er det særleg nødvendig å ha eit godt stamvegnett, men det er og viktig at andre vegar er så gode at transportane kjem raskt og sikkert fram til stamvegnettet. Regjeringa varsla i NTP ei auka satsing på stamvegnettet i alle delar av landet, der samhengande bygging av lengre strekningar vil bli prioritert.

Regjeringa har som mål å leggje til rette for eit godt landsdekkjande flytilbod. Regjeringa legg ikkje opp til ein auke i det statlege kjøpet av flyruter, men vil følgje utviklinga nøye for å sikre at alle delar av landet har eit tilfredsstillande transporttilbod.

Mange område med småsenter og spreidd busetnad kan ikkje koplast til større arbeidsregionar gjennom investeringar i infrastruktur. I slike område vil Regjeringa syte for stabile transporttilbod med tilstrekkeleg kapasitet gjennom offentlege kjøp av transporttjenester. I desse områda er det ikkje miljøomsyn som er utgangspunktet for satsing på eit kollektivt transporttilbod, men å betre grunnlaget for busetjing ved at det finst eit transporttilbod også for dei som ikkje kan nytte privatbil.

Hovudtyngda av befolkninga og næringslivet er lokalisert nær kysten. Sjøtransport er derfor viktig i det norske transportsystemet. Regjeringa har som mål at sjøtransport både held oppe og utviklar sin posisjon i marknaden, særleg innanfor godstransport. Regjeringa har også som mål å utvikle effektive og konkurranse-

dyktige fiskerihammer som grunnlag for næringsutvikling i ulike delar av landet.

Regjeringa sin politikk for utbygging av breiband er grundig omtalt i St.meld. nr. 49 (2002-2003) Breiband for kunnskap og vekst og i oppfølginga av Stortinget si behandling av meldinga gjennom St.prp. nr. 1 (2004-2005) frå Samferdselsdepartementet og frå Moderniseringsdepartementet.

Regjeringa meiner at breiband er ein viktig føresetnad for verdiskaping i alle delar av landet. Politikken for breiband i Noreg byggjer på prinsippa om ein open marknad med verksam konkurranse, bruk av regulering som verkemiddel for å hindre at dominerande aktørar misbrukar si stilling, teknologinøytralitet og effektiv bruk av ressursane i samfunnet.

Marknaden for breiband er i sterk vekst. Telenor tek sikte på at alle kommunar kan få eit tilbod om tilknytting til ADSL i 2005, i form av ein oppgradert sentral i kvar kommune.

HØYKOM er eit sentralt verkemiddel i strategien for spreiding av breiband. Siktemålet med programmet er å stimulere offentlege verksemder til å ta i bruk IKT-tenester som krev breiband. Programmet medverkar på denne måten til modernisering av offentlig sektor og til infrastrukturutbygging til nytte for næringsliv og for husstandar.

Det er ei særleg utfordring å løyse ut investeringar i breiband i område av landet med spreidd busetnad. Frå og med 2004 oppretta Regjeringa eit nytt delprogram, "HØYKOM-distrikt", spesielt innretta mot utvikling av breiband i desse områda. Dette delprogrammet vil få ein stor del av dei samla løyvingane til HØYKOM.

5.1.3 Lokaliseringspolitikk og statlege geografiske inndelingar

Regjeringa vil halde fram med å føre ein aktiv lokaliseringpolitikk som medverkar til å nå dei regionalpolitiske måla, mellom anna ved å styrkje landsdels-senter utanfor Osloregionen og mellomstore og små byområde. Nye statlege verksemder skal som hovudregel lokaliserast utanfor Oslo. Avvik frå dette må bli særskilt grunnlagt. Regjeringa vil også leggje til rette for utflytting av oppgåver og funksjonar frå statlege verksemder. Regjeringa legg ikkje opp til nye store utlokaliseringar av heile eksisterande verksemder frå hovudstadsområdet med det første, ettersom dette er omfattande og kostnadskrevjande prosessar.

Ved avgjerder om lokalisering vil Regjeringa leggje vekt på i kva grad den aktuelle lokaliseringa kan utnytte og forsterke kompetansmiljø som alt finst på staden. Det skal også leggjast vekt på behov i verksemdene for tilgang på kompetanse, infrastruktur og for samarbeid med andre verksemder, i tillegg til kostnadseffektivitet. Kompetansebehov kan også bli tilfredsstilt gjennom utvikling av særlege ordningar eller studietilbod på lokaliseringstaden, i samarbeid med lokale høyskular.

Den regionale statsforvaltninga utgjer ca. 40 verksemder som har oppgåver innanfor ein avgrensa del av landet, over kommunenivået. Verksemdene er svært ulike, men oppgåvene er oftast knytte til utbygging av infra-

struktur, tenesteyting og utøving av mynde overfor enkeltpersonar og næringslivet, eller til rettleiing og tilsyn overfor kommunane.

I dei seinare åra har den statlege regionalforvaltninga vore igjennom omfattande endringar. 28 etatar har endra organiseringa på regionalt nivå sidan 1997.

Inndelinga av dei regionale statsetatane har tradisjonelt følgt fylkesgrensene. Det er ein klar tendens til at fylket blir mindre viktig som inndelingseining og at det skjer ei samanslåing til færre og større einingar. Unntaket gjeld etatar som har oppgåver retta mot kommunane og der omsynet til nærleik til kommunane er viktig. Dette gjeld i hovudsak etatar som i dei siste 20 åra er blitt integrerte i fylkesmannsembetet.

Regjeringa meiner at den geografiske inndelinga av statlege verksemder må ta utgangspunkt i fleire omsyn. Behovet for ei effektiv gjennomføring av den nasjonale sektorpolitikken tilseier at omsynet til ein kostnads- og formålseffektiv forvaltningsstruktur tilpassa dei aktuelle oppgåvene må vege tungt når ein skal organisere og dele inn dei ulike aktivitetane. På den andre sida er det også nødvendig å sjå dei ulike statlege sektorane som del av ein heilskapeleg politikk og ei heilskapeleg forvaltning, slik at ikkje mange ulike regioninndelingar får utilsikta konsekvensar. God kontakt statsetatane imellom og samhandling mellom regional statsforvaltning, kommunar og fylkeskommunar, når det gjeld til dømes innsats for å fremme regional utvikling er viktig. Sist, men ikkje minst, må inndelinga ta omsyn til dei behova brukarane har.

Regjeringa legg opp til at framtida til mellomnivået i norsk politikk og forvaltning skal vurderast i neste stortingsperiode. Regjeringa ønskjer likevel ikkje ei generell utsetjing av nye inndelingar av ansvarsområdet til statlege verksemder til situasjonen til mellomnivået er avklart, men vil vurdere dette spørsmålet i kvart enkelt tilfelle, ut frå dei prinsippa som er presenterte ovanfor.

5.1.4 Utdanning og forskning er viktig for regional utvikling

Regjeringa legg vekt på å vidareføre eit desentralisert utdanningssystem og å leggje til rette for meir og betre forskning i dei norske FoU-miljøa. Universitet, høyskolar og FoU-institutt utgjer ein kunnskapsinfrastruktur som er heilt sentral for nærings- og samfunnsutviklinga i Noreg.

Kvalitetsreforma og eit nytt finansieringssystem skal gi betre kvalitet og høgare intensitet på utdanninga ved alle universitet og høyskolar. Regjeringa legg vekt på at desse institusjonane skal syte for utdanning og kunnskapsintensiv innovasjon både nasjonalt og regionalt, samstundes som dei er viktige delar av arbeidsmarknaden der dei er plasserte. Dei eksisterande høyskolane er i mange høve lokaliserte til mellomstore byar og småbyar eller til større bygdebyar.

Regjeringa legg stor vekt på den rolla dei ulike kunnskapsmiljøa spelar innanfor ein regionalt tilpassa innovasjonspolitik. I denne politikken må arbeidet med utvikling og styrking av relevant utdanning, FoU-miljø og regionale næringsmiljø henge nært saman.

Forskningspolitikken er viktig for regional utvikling både i og utanfor dei områda som er vertsregionar for forskingsinstitusjonar. Regjeringa har nyleg lagt fram ei forskingsmelding, St.meld. nr. 20 (2004-2005) Vilje til forskning, der hovudlinjene i forskningspolitikken for åra framover er trekte opp. Regjeringa legg til grunn at det må bli stilt høge krav til kvalitet i forskning.

Behovet for omstilling og effektivisering av norsk næringsliv og offentleg sektor grunnir satsinga på forskingsbasert innovasjon og nyskaping. Dei fire tematiske prioriteringane av energi/miljø, hav, helse og mat reflekterer behovet for målretta innsats mot særskilde område.

Regjeringa vil også ha eit fokus på korleis innsatsen medverkar til å utnytte potensiala for forskingsbasert verdiskaping i regionar med lågt FoU-nivå.

Regjeringa legg stor vekt på at forskingsmiljøa i og kring universiteta blir vidareutvikla, både gjennom grunnfinansiering og gjennom konkurranse om ressursar frå Forskringsrådet (både programmidlar og midlar til "frie prosjekt"). Likeins legg Regjeringa vekt på at forskningspolitikken skal leggje til rette for at både små og store forskingsmiljø skal kunne konkurrere om offentlege forskingsmidlar på grunnlag av kvalitet og relevans.

Dei regionale forskingsinstitutta er viktige diskusjonspartnarar og problemløysarar for næringslivet. Dei er også verdifulle kjelder til FoU for lokale, regionale og nasjonale styresmakter, og kan gi viktige bidrag i å kople saman bedrifter og andre FoU-miljø. Regjeringa vil leggje til rette for at styrken i desse miljøa blir vidareutvikla.

Samarbeid om entreprenørskapssatsingar mellom vidaregåande skolar og næringslivet, og mellom høgskolar og næringslivet, er heilt sentrale verkemiddel for å auke graden av nyetableringar i Noreg.

Regjeringa legg vekt på at det skal vere eit tett samspel mellom kunnskapsmiljøa og offentlege og private verksemd. Endringar som kom i universitets- og høgskolelova i 2002, og det nye regelverket for forvaltning av eksternt finansierte verksemd, har gitt universitet og høgskolar både eit insentiv til og meir ansvar for å styrkje kontakten med samfunnslivet og næringslivet.

Næringsretta FoU er eit viktig element i innovasjonspolitikken. Investeringar i næringsretta forskning bør også resultere i kommersiell verksemd.

5.1.5 Ein regionalt tilpassa innovasjonspolitik

Verkemidla for innovasjon, entreprenørskap og anna næringsutvikling skal medverke til å utløyse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsame prosjekt som elles ikkje ville blitt sette i gang. Ei felles utfordring er å fjerne hindringar for innovasjon og å skape ein innovasjons- og etablerarkultur i heile landet.

Regjeringa ser det som ei utfordring å få til ein samla politikk for innovasjon som er tilpassa regionale variasjonar. Politikken skal medverke til å styrkje regionale konkurransefortrinn og å byggje ned hindringar for innovasjon i alle delar av landet.

Det næringsretta verkemiddelapparatet har styrkt og forankra aktiviteten i regionane. Innovasjon Noreg,

SIVA og Forskringsrådet har inngått ein samarbeidsavtale som gjeld frå 1. januar 2005. Eit viktig siktemål med avtalen er at brukarane skal kunne møte eit heilskapleg verkemiddelapparat. Eit anna siktemål er styrkt deltaking i internasjonalt forskings-, teknologi- og innovasjonssamarbeid.

I tillegg til Innovasjon Noreg, har både SIVA og Forskringsrådet underskrive samarbeidsavtalar med fleire fylkeskommunar.

Regjeringa vil understreke at regional tilpassing av innovasjonspolitikken primært skjer gjennom dei prioriteringane som blir gjorde på lokalt og regionalt nivå.

Regjeringa sin plan for ein heilskapleg innovasjonspolitik, "Fra idé til verdi", blir følgd opp gjennom "Innovasjon 2010-arbeidet". Under denne overbygninga er det starta opp ni prosjekt.

Regjeringa legg til grunn at innovasjon og nyetableringar skjer "nedanfrå" og med utgangspunkt i menneske, bedrifter og institusjonar. Dei lokale og regionale miljøa bedriftene og institusjonane ligg i, er ein viktig ressurs.

Næringslivet og dei naturressursane og menneskelege ressursane regionane allereie har, utgjer grunnlaget for vidare vekst.

Dette er dei viktigaste satsingsområda for ein regionalt tilpassa innovasjonspolitik:

- Styrking av eksisterande og utvikling av fleire sterke og internasjonalt konkurransedyktige næringsmiljø med lokale/regionale tyngdepunkt ved å mobilisere viktige aktørar og ressursar til samarbeid.
- Styrking av entreprenørskap og kommersialisering, der det er eit mål å stimulere til meir nyskaping i alle delar av landet, og behov for eit ekstra fokus på dei områda som har ein sårbar næringsstruktur og som treng eit meir robust nærings- og sysselsetjingsgrunnlag.
- Sikring av tilgang på ulike former for kapital til bedrifter og etablerarar som møter ekstra hindringar for innovasjon.

SIVA, Innovasjon Noreg og Forskringsrådet forvaltar midlar og utfører arbeid retta inn mot alle tre områda, ut frå ulik vektlegging og ei arbeidsdeling der verkemidla og arbeidsmåtene skal supplere og forsterke kvarandre.

Desse tre institusjonane skal ha eit tett operativt samarbeid med fylkeskommunane, med regionale høgskolar og med andre regionale offentlege og private miljø. Program og satsingar skal ta utgangspunkt i situasjonen i kvar enkelt region. Det føreset eit opplegg basert på lokal fridom og lokalt og regionalt ansvar. Gjennom desentralisering av ansvar og midlar til fylkeskommunane, har Regjeringa lagt til rette for ein betre regional tilpassing av verkemiddelbruken.

Regjeringa ser på næringsshagane, inkubatorane og kunnskaps- og forskingsparkane som sentrale element i ein strategi for å skape vekstkraftige regionar. Innanfor den særskilde regional- og distriktspolitiske innsatsen under Kommunal- og regionaldepartementet, vil

Regjeringa satse vidare på næringshagar og inkubatorar.

5.1.6 *Entreprenørskap og kommersialisering*

Entreprenørskap representerer ei av dei viktigaste kjeldene til vekst. Nyetablerte føretak er ei av dei viktigaste kjeldane for auka verdiskaping og sysselsetjing. Eit langsiktig mål med den heilskaplege innovasjonspolitikken er å skape ein kultur for å etablere og drive forretning. I arbeidet overfor ulike målgrupper, legg Regjeringa vekt på at offentleg innsats blir utforma slik at han treffer potensielle nyskaparar blant ungdom, kvinner og innvandrarak. Regjeringa vil medverke til at utdannings- og forskingsinstitusjonar får ei sentral rolle i å skape ein god entreprenørskapskultur i alle delar av landet, og at ein større del av forskinga som skjer ved universitet, høgskular og institutt, skal gi grunnlag for etablering av nye, kunnskapsintensive bedrifter.

Tilgang til risikokapital er avgjerande for å utløyse innovasjonspotensiala i næringslivet.

Regjeringa er oppteken av at det samla finansierings-systemet stadig betre skal medverke til nyskaping og næringsutvikling i alle delar av landet. Samfinansiering og samarbeid mellom offentlege verkemiddelaktørar og private er sentralt for å dekkje marknadsvikt og/eller regional- og distriktpolitiske målsetjingar.

Blant viktige nye tiltak dei siste åra nemner meldinga innføringa av Skattefunnordninga for å stimulere til meir forskning og utvikling i næringslivet, etablering av ulike såkornkapitalfond som medverkar til å betre tilbodet av såkalla "risikovillig kapital" og omorganiseringa av det offentlege verkemiddelapparatet, slik at det skal bli betre rusta til å hjelpe etablerarar og bedrifter med å finne løysingar som er tilpassa deira behov og føresetnader og til å bidra til internasjonaliseringssprossar. Dessutan meiner Regjeringa at skatte- og avgiftslettar styrkjer tilgangen på norsk privat kapital som kan medverke til å utløyse meir av verdiskapingspotensiala over heile landet.

Distriktsutviklingstilskot og distriktsretta risikolån kan nyttast innanfor sonene A, B og C i det distriktpolitiske verkeområdet. Regjeringa vil framleis stille midlar og handlingsrom til rådvelde for fylka, slik at dei kan prioritere bruk av desse verkemidla.

Vurderingar av moglege verknader av eit nytt europeisk kapitaldekningsregelverk (Basel II) inngår i Regjeringa sitt arbeid med å vurdere korleis det nye forslaget skal innarbeidast i norsk regelverk. Det vil bli fremma ei eiga sak til Stortinget om dette.

5.1.7 *Utnytte potensial og ressursar i område med sårbar næringsstruktur*

Måla, utfordringane og satsingsområda i Regjeringa sin heilskaplege innovasjonspolitikkk gjeld alle delar av næringslivet i alle delar av landet. Regjeringa vil samstundes framleis ha ei spesiell merksemd retta mot samfunnsutfordringar i område med ein sårbar næringsstruktur eller med svikt i næringsgrunnlaget.

Område med små arbeidsmarknader og eit einssidig nærings- og sysselsetjingsgrunnlag er mest sårbare for endringar i internasjonale og nasjonale rammevilkår, og har ei særleg stor utfordring når det gjeld omstilling og nyskaping. Dette er samfunnsutfordringar som krev ei enda breiare tilnærming enn å fjerne flaskehalsar for innovasjon. Det gjeld i størst mogleg grad å møte utfordringane i framkant, å gripe nye sjansar og ta i bruk ressursane i eigen region på nye måtar.

Store samfunnsutfordringar knytte til endringar i næringsliv og sysselsetjing som omfattar heile lokal-samfunn og regionar finst i første rekkje på einssidige industristader og i fiskeri- og landbruksavhengige samfunn, men også i ein del område dominerte av offentleg sektor i endring, som til dømes i vertskommunar for Forsvaret. Samiske område i Indre Finnmark har også møtt store utfordringar knytte til omstilling i tradisjonell næringsutøving.

5.1.8 *Gode tenestetilbod i alle delar av landet*

Regjeringa legg vekt på at alle skal ha tilgang på grunnleggjande tenester, uavhengig av geografi, storleik på kommunen eller næringsgrunnlaget i området. Kommunane og fylkeskommunane er ansvarlege for ei rad velferdstenester til innbyggjarane, mellom anna grunnskolen, barnehagar, pleie- og omsorgstenester, helse- og sosialtenester, vidaregåande opplæring og kollektivtransport.

Det er viktig å sikre at kommunar og fylkeskommunar har økonomiske rammevilkår som set dei i stand til å tilby gode tenester. Dei viktigaste inntektskjeldene er skatteinntekter, overføringar frå staten (mellom anna gjennom inntektssystemet for kommunesektoren) og brukarbetaling.

Gjennom inntektssystemet blir ulike føresetnader for å gi eit likeverdig tenestetilbod jamna ut. I inntektssystemet er det mellom anna lagt inn spesielle regionalpolitiske verkemiddel for små kommunar og for kommunar og fylkeskommunar i Nord-Noreg.

Fleire mindre kommunar med små fagmiljø vil i aukande grad møte ei utfordring når det gjeld i å sikre tilgang på fagkompetanse. I slike tilfelle er det viktig med samarbeid mellom kommunar eller å vurdere endringar i kommunestrukturen.

Regjeringa legg stor vekt på at tilbodet av spesialisthelsetenester blir utforma slik at det sikrar gode løysingar for befolkninga i alle delar av landet.

5.1.9 *Attraktive stader for næringsliv og innbyggjarar*

I ei tid der verksemdar blir mindre stadbundne og mykje av sysselsetjinga og næringsverksemda er knytt til offentlege og private tenester, blir busetjingsval stadig viktigare for utviklinga i folketalet og for arbeids- og næringslivet. Desse vala er påverka av mange faktorar. Arbeidsmarknaden, utdanningstilbod og tilknytting til området er blant dei viktigaste, men ikkje einrådande. Byar og bygder må vere attraktive også på andre måtar for at folk og verksemdar skal etablere seg der. Unge familiar med både norsk og fleirkulturell

bakgrunn er ei viktig målgruppe for busetjing og tilflytting. For denne gruppa er tilbod til barn og unge, kulturopplevingar, friluftsliv og bustad viktig.

Mangfald og samfunn som er opne for nye impulsar er verdiar dei fleste av oss set høgt i vurderinga av viktige kvalitetar ved lokalmiljøet. Tilflytting av nye folk og oppstart av nye verksemdar er viktige vitamintilskot til både små og store stader. Mangfald i bakgrunn og kulturell ballast i befolkninga er i seg sjølv ein viktig verdi, i tillegg til at det stimulerer til nytenking og nyskaping. Derfor er det også ein samanheng mellom attraktive stader og næringsutvikling. Stader som er attraktive for tilflytting og gjennom busetjing kan gi betre grunnlag for lokalisering av verksemdar, både gjennom gründerverksemd og god tilgang på arbeidskraft. Stader som trekker til seg nye verksemdar kan også bli meir attraktive for tilflytting.

Erfaringar viser at ei positiv utvikling er avhengig av medvitne satsingar og holdningar, der ein tek utgangspunkt i sterke sider ved staden og gjer ein innsats som kan medverke til å styrkje identiteten og gi lokalsamfunnet og regionen ein unik profil. I den samanhengen kan utnytting av kulturuttrykk vere sentralt. Det er også viktig å ta utgangspunkt i variasjonar i behov som følgjer av kjønn og livsfaser.

Regjeringa meiner at utvikling av attraktive og miljøvennlege tettstader er ein viktig strategi for å fremme identitetskjennele og gjere område med småsentre og spreidd busetnad attraktive for tilflytting og lokalisering av bedrifter.

Regjeringa legg vekt på at erfaringane frå det nasjonale tettstadprogrammet blir utnytta og gjorde kjende blant aktuelle kommunar, som grunnlag for vidare innsats. Fleire fylkeskommunar har tettstadutvikling som ein regional utviklingsstrategi og vurderer tettstadutvikling på lik linje med andre tiltak ved fordeling av økonomiske midlar for regional utvikling i fylket. Fylka spelar òg ei viktig rolle når det gjeld å gi kommunane nødvendig rettleiing og fagleg støtte i arbeidet med tettstadutvikling. Regjeringa ser positivt på dette.

Regjeringa legg opp til at MERKUR (Merkantilt kompetanseprogram for utkantbutikkar) skal bli vidareutvikla i samsvar med nye utfordringar, slik at programmet blir eit målretta verkemiddel for å halde oppe viktige tenestetilbod i små lokalsamfunn.

Regjeringa meiner at kommunane i små og mellomstore byregionar bør vidareutvikle samarbeidet med regionale aktørar, med tanke på å gjere særleg sentra i regionane meir attraktive for næringsutvikling og busetjing. Arbeidet bør byggje på erfaringar frå breie satsingsprosjekt i byregionar, både i Noreg og i utlandet, og på erfaringar frå andre stadutviklingsprosjekt. Regjeringa legg vekt på at arbeidet med dette skal bli betre koordinert også på sentralt hald.

5.2 Komiteens merknader

Mangfold

Komiteen mener det er en viktig kvalitet ved det norske samfunnet at vi har klart å ta vare på det mangfold og de kulturvariasjoner som preger et folk som er

spredt over et så stort areal og som har så ulike livsvilkår som vi har i Norge. Komiteen ser det som et viktig siktemål å ta vare på dette mangfoldet.

Komiteen vil samtidig peke på at mye av vår økonomiske verdiskaping har sin basis i distriktene. Fiske, skogen, jorda, mineralene og vannkraften vil også i fremtiden spille en helt sentral rolle for hele landets næringsutvikling og verdiskaping. Også for vår nasjonale økonomi vil derfor bosetting og aktivitet i distriktene være avgjørende viktig.

For å stå best mulig rustet til å møte de utfordringene vi som nasjon står foran, ser komiteen det som viktig at hele landet er i bruk. Komiteen mener derfor at en vellykket nærings- og sysselsettingspolitikk må bygge på en forståelse av hvordan de ulike regionene i samspill kan bidra til den samlede økonomiske utviklingen. By og bygd må spille sammen. Steder med ulik størrelse har hver sine roller i den nasjonale verdiskapingen.

Komiteen vil understreke at hvert sted og hver region må utvikle seg med utgangspunkt i sine fortrinn og sine muligheter. Det er dette som i sum gjør Norge til et rikt land med et høyt velferdsnivå og med relativt små forskjeller mellom folk.

Komiteen vil peke på at byene har en viktig rolle som motor for regional utvikling, både i kraft av sin egen vekst og at de gir omlandet et bredere tilbud av varer og tjenester. For å utnytte verdiskapingspotensial i alle deler av landet, ser komiteen det som viktig å få en bedre fordeling av veksten mellom storbyområdene og de mellomstore og mindre byområdene. Komiteen mener derfor det er viktig å legge til rette for en positiv utvikling i de mellomstore og mindre byene, slik at de kan være et attraktivt alternativ for folk og bedrifter som ønsker å være i en by, og slik at de kan gi et bedre tjenestetilbud til distriktene omkring. Komiteen er enig med Regjeringen i at det er en særlig utfordring å få utnyttet og utviklet det potensial som ligger i småbyregioner i distriktene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil peke på at byene har en viktig rolle som motor for regional utvikling, både i kraft av sin egen vekst og at de gir omlandet et bredere tilbud av varer og tjenester.

Disse medlemmer ser det derfor som viktig å ha en ambisjon om å ta hele landet i bruk. Disse medlemmer vil støtte dette.

Disse medlemmer mener at utviklingen i de små og mellomstore byene er et viktig element i distriktpolitikken.

De små og mellomstore byene er en ressurs for sine respektive omland, og det er et mål at disse skal være attraktive alternativ for folk og bedrifter som ønsker å etablere seg i en by, samtidig som de skal være attraktive for omlandet rundt.

Rammebetingelser

Komiteen vil peke på at en sunn økonomisk politikk, der finanspolitikken og pengepolitikken sammen

bidrar til en stabil utvikling i produksjon og sysselsetting, er helt sentral for utviklingen i alle deler av landet.

Komiteen mener det er viktig å ha et skattesystem som fremmer effektiv og miljøvennlig ressursbruk, bidrar til å finansiere velferdstjenestene, og bidrar til rettferdig fordeling. Komiteen vil minne om at offentlig og privat virksomhet er gjensidig avhengig av hverandre. Offentlig virksomhet er avhengig av de inntekter som skapes gjennom næringslivet. Samtidig er næringslivet avhengig av et godt utdanningstilbud som gir velkvalifisert arbeidskraft, en god helsetjeneste som gir rask og god behandling ved sykdom og skader, et godt barnehagetilbud og et godt omsorgstilbud som gjør det mulig å kombinere arbeid og ansvar for familie.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener derfor det er uheldig dersom det gis skatte- og avgiftslettelse som svekker muligheten til å bevare og videreutvikle velferdstjenester som er viktige både for befolkningen generelt og for næringslivets egen konkurransekraft. Flertallet mener at det store omfanget av skatte- og avgiftslettelse de siste årene har svekket muligheten til å videreføre og utvikle slike viktige velferdstjenester.

Flertallet vil understreke at bærekraftig utnyttelse av naturressursene er en forutsetning for næringsmessig utnyttelse av dem. Eksempelvis er bærekraftig ressursforvaltning av fiskeressursene en forutsetning for all fangst og bearbeidelse i fiskerinæringen. På samme måte er tilgang på ren natur og et kulturlandskap holdt i hevd en forutsetning for utvikling av reiselivsnæringen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til meldingen og til at Regjeringen også i tiden framover vil legge til rette for at næringslivet har stabile og forutsigbare internasjonalt konkurransedyktige rammebetingelser for å sikre stabilitet og utvikling. Disse medlemmer støtter en næringspolitikk som fører til etablering av nye selskaper i Norge i et svært høyt tempo. I denne utviklingen merker disse medlemmer seg spesielt at kvinner og innvandrere er aktive deltakere i prosessene rundt disse etableringene.

Disse medlemmer mener at gode rammebetingelser er en forutsetning for et velfungerende næringsliv. Et velfungerende næringsliv er igjen grunnlaget for å kunne bevare og videreutvikle velferdspolitikken. Disse medlemmer viser til at den vedtatte skatte- og avgiftspolitikken har stimulert næringslivet som i dag gir uttrykk for større optimisme enn da Regjeringen overtok etter regjeringen Stoltenberg i 2001. Disse medlemmer viser også til at for hver krone som har blitt gitt i skattelettelse har to kroner gått til økninger på velferdsområdet. Disse medlemmer viser til at de rekord mange nyetableringene i den senere tid er et godt eksempel på at målet om full sysselsetting kan nås. Dette sammen med stabilitet i eksis-

terende næringsliv gjør at vi i kan videreføre våre gode velferdstilbud. Disse medlemmer finner det derfor positivt at det legges opp til å videreføre en økonomisk politikk som støtter opp under stabilitet og utvikling i produksjon og sysselsettingen i alle deler av landet. Dette vil i tillegg skape forutsigbarhet og gode rammebetingelser for offentlig sektor.

Kompetanse

Komiteen viser til SSBs Rapport 2005/13: Utviklingen i den norske nasjonalformuen fra 1985 til 2004 som fastslår at det først og fremst er menneskelige ressurser - eller humankapitalen - som gjør Norge til et rikt land. Beregninger av nasjonalformuen viser at olje- og gassreservene utgjorde 12 pst. av nasjonalformuen i 2004 mens humankapitalen utgjorde hele 77 pst. Befolkningen er dermed av større økonomisk verdi for landet enn alle naturressursene til sammen. Det er derfor viktig at også deler av landet med lav befolknings tetthet får bedre tilgang til utdanning, forsknings- og utviklingsarbeid.

Komiteen viser til de respektive partiers merknader i Innst. S. nr. 232 (2004-2005) om St.meld. nr. 20 (2004-2005) Vilje til forskning (Forskningsmeldingen), og i Innst. O. nr. 48 (2004-2005) om Ot.prp. nr. 79 (2004-2005) Lov om universiteter og høyskoler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, viser til at deler av Distrikts-Norge har problemer med å rekruttere fagpersonell. Undersøkelser viser at utbygging av utdanningstilbudet i en region også bidrar til mer stabil rekruttering av fagpersonell i regionen. Flertallet mener at dette viser behov for å utvikle en bredde i utdanningstilbudet i alle deler av landet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at lange avstander gjør at det tidvis kan være vanskelig å ta utdanning i distriktene. Dette flertallet vil derfor videreutvikle fjernopplæringstilbud og desentrale tilbud i videregående opplæring og høyere utdanning. For eksempel bør høyere utdanningsinstitusjoner kunne tilby kurs i samarbeid med videregående skoler der viktige tilbud for å utvikle lokale og regionale fortrinn ikke finnes i rimelig nærhet. Dette kan blant annet skje ved å etablere lokale studiesentre og kompetansesentre der videregående skole, lokale opplærings- og utviklingscentre (OPUS) og høyskolene samarbeider.

Dette flertallet viser til at desentralisert høyskoleutdanningstilbud har vært svært vellykket. Det må etableres et egnet finansieringssystem for å fremme desentralisert utdanning og for å gjøre det mulig for distriktene å tilby et mangfoldig og variert studietilbud.

Dette flertallet fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjennomgå og utvikle et bedre finansieringsystem for å fremme desentralisert utdanning."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er behov for nærmere samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene, forskningsmiljøene og næringslivet. Utdanningstilbudene er i betydelig grad blitt innrettet ut fra behovene i offentlig sektor. Dette har vært nødvendig, men er ikke nok. Det må etter flertallets syn legges sterkere vekt på næringslivets behov, blant annet ved å styrke tilbudene i og rekrutteringen til teknologiske fag, markedsføring og salg.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det må settes inn en ekstra innsats for å øke forsknings- og utviklingsaktiviteten i Nord-Norge. Dette bør skje ved å legge målrettede programmer som vil gi utnyttelse av regionale fortrinn til universitet og høyskoler i landsdelen. På denne måten kan også Nord-Norges andel av de nasjonale FoU-midlene økes. FoU-innsatsen må økes også i andre områder med lav aktivitet, bl.a. i Innlandet.

Dette flertallet mener at utdannings- og forskningspolitikken må innrettes mot regionale satsingsområder. Denne politikken skal underbygge utviklingen av regionale fortrinn og regionale verdiskapingsmiljøer. Kompetansemiljøene må være en del av nettverkene som danner de regionale verdiskapingsmiljøene. Det eksisterende næringsliv er avhengig av tilgang på ny kunnskap. Likeså må det legges til rette for at resultatene av den forskning som foregår ved universitet, høyskoler og ved internasjonale institusjoner bringes videre til etableringer av nye bedrifter og arbeidsplasser.

Dette flertallet vil peke på at nærhet mellom næringslivet og kompetansemiljøene er viktige for å få dette til. Det kan tale for at det bør utvikles regionale samarbeidsarenaer mellom FoU-miljøer og næringslivet med sikte på å fremme nyskaping.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at den nasjonale innovasjons- og FoU-politikken treffer tradisjonelle næringer dårlig og er for smalt definert til å sikre tilstrekkelig nyskaping og nyetableringer i distriktene. Disse medlemmer vil derfor etablere regionale forskningsfond. Disse medlemmer viser til at Distriktskommisjonen påpekte behovet for å prøve en ut en slik finansieringsmulighet. Disse medlemmer viser for øvrig til merknader og forslag i innstillingen til forskningsmeldingen.

Disse medlemmer vil understreke den viktige rollen de regionale forskningsinstituttene har rundt om i landet, og mener at de bør få økte grunnbevilgninger.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folke-

parti viser til finansieringssystemet for høyere utdanning som knytter finansieringen av institusjonene innenfor høyere utdanning til at studentene har avlagt bestått eksamen og til forskningsinnsatsen. Disse medlemmer peker på at en slik finansieringsordning oppmuntrer til rekruttering av studenter og konkurranse om studenter mellom institusjonene. Sammen med opplegg for fjernundervisning mener disse medlemmer forholdene derved er lagt til rette for at undervisningstilbud også rettes mot innbyggerne i distriktene. Disse medlemmer viser også til at universitets- og høyskoleloven gir slike institusjoner et særlig ansvar for å "bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid". Samtidig understreker disse medlemmer at universiteter og høyskoler fortsatt bør ha et nasjonalt og ikke regionalt eierskap for å sikre nasjonale prioriteringer og at ikke institusjoner innenfor høyere utdanning og forskning brukes som virkemiddel i distrikts- og regionalpolitikk enn til utdanning og forskning.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at de statlige høyskolene og de regionale forskningsinstituttene har viktige oppgaver når det gjelder kompetanseutvikling og forsknings- og utviklingsvirksomhet regionalt. Høyskoler med høyt faglig nivå skal etter dette medlems syn være en viktig motor i arbeidet for nyskaping og utvikling regionalt. Dette medlem mener derfor at de statlige høyskolene bør utvikle egne FoU-strategier og gjennom egne kommersialiseringskontor styrke sin FoU-virksomhet i nært samarbeid med det lokale næringslivet, regionale forskningsmiljøer og andre aktuelle kompetanseaktører.

Komiteen har merket seg at det i Finland er utviklet et stort antall kompetansesentre (Center of Expertise) rundt om i landet, bygd opp rundt næringsvirksomhet og forskningsaktivitet som er globalt ledende.

Komiteen mener at det i Norge bør utvikles et bredt program for å utnytte spisskompetanse innen i næringsområder hvor Norge har spesielle fortrinn. Komiteen mener derfor at det bør etableres sentre for spisskompetanse (Center of Expertise) rundt om i landet, og sentre for fremragende forskning (Center of Excellence) knyttet til universitetsmiljøene. Komiteen mener at en gjennom Center of Expertise må etablere et nettverk av forskningsmiljøer og næringsvirksomhet som spesialiserer seg på utvikling innen avgrensede områder, hvor det er deltakere med kompetanse som er verdensledende. Spisskompetansesentrene (Center of Expertise) skal legge til rette for stadig utvikling av kompetansen innen sitt område slik at den er verdensledende, styrke samarbeidet mellom forskningsmiljøene og næringslivet og legge til rette for å sette nye forskningsbaserte ideer ut i livet gjennom å skape nye produkter med et forretningsmessig grunnlag. Komiteen vil derfor understreke betydningen av at sentrene holder svært høy internasjonal kvalitet. Ved at ulike regioner av landet har ulike fortrinn, vil slike sentre etter komiteens syn kunne bidra til regional

utvikling på områder der den enkelte region har kompetanse og utviklingsmuligheter på høyt internasjonalt nivå. Komiteen mener at universitet og høyskoler, forskningsinstitusjoner, næringsliv og offentlig myndigheter i de enkelte regioner må motiveres til å utvikle slike miljøer. Fordelingen av hvor de ulike kompetansesentrene skal etableres må så skje ut fra en konkurranse om hvem som har de beste prosjektene.

Komiteen mener det er viktig å utvikle Center of Expertise på de næringsområder hvor vi har spesielle forutsetninger for utvikling.

Komiteen vil vise til behovet for kunnskapsutvikling i reiselivssektoren. Komiteen har merket seg at en samlet reiselivsnæring har under utvikling et opplegg for Center of Expertise for reiselivsnæringen knyttet til høyskolemiljøet i Alta. Komiteen har også merket seg oppbyggingen av kunnskap om geoturisme i Sogn og Fjordane.

Komiteen vil vise til at det er oppretta tre piloter: Ålesund, Raufoss og Horten, og at det er langt flere gode kandidater enn dette. Det må så raskt som mulig bli etablert Center of Expertise også på Sørlandet, Midt-Norge og Nord-Norge som åpenbart har gode kunnskapsmiljøer og næringsklynger som er gode kandidater.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ser positivt på at Regjeringen nå har satt i gang et arbeid med etablering av Norwegian Centres of Expertise, og at arbeidet med pilotene er kommet godt i gang. Pilotforsøkene i Horten, på Raufoss og i Ålesund vil bli brukt i det videre arbeidet med CoE-programmet som tar sikte på oppstart i 2006. Disse medlemmer mener et slikt CoE-program vil være viktig for å stimulere vekstpotensialet i mellomstore og mindre byregioner der det er muligheter for samarbeid mellom næringslivet og ulike kunnskapsmiljø.

Det nære samarbeidet mellom virkemiddelaktørene Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA ser ut til å være utviklende i seg selv. Disse medlemmer mener at de tre utvalgte pilotene bidrar på en meget god måte i det pågående arbeid. Disse medlemmer ser det som en ubetinget fordel at det nå ligger til rette for at det kan skapes gode rammer for å videreutvikle tilbudet, og mange nye kandidater banker allerede på for å delta når det lyses ut for ordinær etablering.

Norwegian Centres Of Expertise vil knytte næringsklynger i regionene tettere sammen med våre forskning- og utdanningsinstitutter, og samlet sett vil dette skape et løft internt i regionene. Samtidig vil det skape et mer attraktivt bilde av regionen internasjonalt som igjen kan føre til spinn-offs i form av knoppskyting og nyetableringer.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser igjen til Innst. S. nr. 232 (2004-2005) om St.meld. nr. 20 (2004-2005), både til meldingens innhold og Fremskrittspartiets merknader. Disse medlemmer har merket seg gode erfaringer fra Finland med kompetansesentre (Center of Expertise), men

mener dette må utvikles i sammenheng med forskningspolitikk og næringspolitikk og i samarbeid mellom UFD, NHD og Norges Forskningsråd.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil trekke fram at høyskole-, teknologi- og energimiljø i Narvik har arbeidet for å oppnå CoE-status innenfor energiområdet.

Nyskaping og næringsutvikling

For å nå hovedmålene for regional- og distriktpolitikken om å opprettholde hovedtrekkene i bosettingsmønsteret og legge til rette for likeverdig levekår over hele landet, ser komiteen det som avgjørende at det er godt utbygde velferdstilbud og et bredt spekter av sikre og interessante arbeidsplasser i alle regionene. Komiteen vil derfor understreke at muligheten til å nå målene henger nøye sammen med vår evne til å utvikle en fremtidsrettet og lønnsom privat næringsvirksomhet i alle regioner.

Det offentlige må legge til rette for økt verdiskaping og sysselsetting. Komiteen vil likevel fremheve at det bare er den enkelte regionens befolkning, næringsliv og lokale myndigheter, som kan utnytte mulighetene og rammebetingelsene til å skape ny aktivitet og utvikling. Det er derfor etter komiteens syn viktig å erkjenne at det er den enkelte regionen selv som må ta hovedansvaret for å drive frem en slik næringsutvikling.

Komiteen vil peke på at oppmerksomheten i alle regioner må rettes inn mot de fortrinn og de muligheter som finnes i regionen. Samtidig er det viktig å styrke satsingsviljen i det eksisterende næringsliv og hos personer som har ideer som kan gi grunnlag for næringsvirksomhet. Komiteen vil understreke at vi er helt ut avhengig av at det finnes mennesker som vil søke etter nye løsninger, og som har evne og vilje til å satse. Derfor må vi også stimulere "gründere" og skape et bedre etablererklima.

Komiteen ser det som et mål at stadig flere elever, lærlinger og studenter skal få både praktisk og teoretisk innsikt i hvordan det er å starte og drive en bedrift. Komiteen mener derfor det må legges stor vekt på å utvikle tilbudet av elev-, ungdoms- og studentbedrifter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil imidlertid understreke at staten har, og må ha, et overordnet ansvar for regional- og distriktpolitikken, og for å tilrettelegge en politikk med sikte på å virkeliggjøre hovedmålene for denne politikken. Denne politikken må bygge på de strategier og de retningslinjer som er trukket opp foran.

Komiteen mener at den offentlige virksomheten har en viktig rolle i utviklingen av velferdstilbudet til befolkningen. Komiteen vil samtidig peke på at sektoren har en viktig rolle som veileder og tilrettelegger for privat næringsvirksomhet. Raske teknologiske og markedsmessige endringer stiller nye krav til omstil-

lingsevne også i offentlige virksomheter som skal legges til rette for næringsutvikling.

Komiteen vil peke på at utviklingen av kunnskapssamfunnet får store konsekvenser for næringspolitikken. Norge må bli en av de ledende innovative, dynamiske og kunnskapsbaserte økonomier i verden innenfor de områder hvor vi har fortrinn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at dette krever en aktiv næringspolitikk hvor staten er bredt engasjert.

Komiteen vil understreke betydningen av gode regionale utviklingsprosesser og et samarbeid mellom virkemiddelaktørene Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet både på regionalt og nasjonalt nivå. Virkemiddelapparatet skal ha fokus på sammenhengen mellom regional utvikling, nyskaping og internasjonalisering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil peke på at næringspolitikken i Norge i større grad må bli regional. Flertallet mener det må utvikles regionale verdiskapingsmiljøer der det er tett samspill mellom aktørene. Det må være et siktemål å utvikle helhetlig miljø, der råvareleverandører, foredlingsbedrifter, underleverandører, støttefunksjoner, finansinstitusjoner og kompetansemiljøer spiller sammen. Den offentlige virkemiddelbruken må bidra til utvikling av slike miljøer. Søkelys må settes på manglende helhet i miljøene.

Komiteen mener derfor det må satses sterkere på utvikling av forskningsparker, kunnskapsparker, næringsparker, næringshager og inkubatorer. Komiteen mener Selskapet for industrivekstanlegg (SIVA) har spilt en svært positiv rolle for utvikling av slike miljøer, og må gis rom for å videreføre og styrke dette. Det er viktig å legge til rette for slike miljøer der det er en viss bredde i nyskappingsarbeidet, men det er også viktig å se mulighetene for utvikling av næringshager og industri-inkubatorer på steder som står overfor store omstillinger enten i næringslivet eller i offentlig virksomhet, og hvor det er behov for et ekstra løft i omstillingsarbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at det vil være vanskelig å få til slike nettverk på små steder der det er lange avstander til andre partnere. For å utvikle samspill, også for bedrifter som ligger på steder hvor det ikke ligger til rette for å utvikle bredere lokale eller regionale miljøer, må det stimuleres til nettverk blant annet via informasjonsteknologi.

Flertallet vil understreke at en hovedutfordring i nyskappingsarbeidet er å øke bruken av kompetanse og forskning i bedriftene. Dette er igjen nært knyttet til

behovet for nærmere kontakt mellom næringslivet, utdanningsmiljøene og FoU-miljøene.

Flertallet vil understreke at både utdanningsmiljøene og FoU-miljøene må erkjenne sitt ansvar for å bidra til utvikling av regionale næringsliv, og aktiv innsetting for å fylle en slik rolle. Utdannings- og forskningsmiljøene må være en kunnskapssektor både ved egen aktivitet og ved å formidle kunnskap og være en inngangsport for det regionale næringslivet til nasjonal og internasjonal spisskompetanse.

Komiteen vil fremheve at bedrifter som ønsker å ligge fremst på sitt felt internasjonal, må ha tett kontakt med de forsknings- og utviklingsmiljøene som ligger fremst internasjonalt på sektoren. Komiteen ser det som viktig å prioritere virkemiddel og tiltak som medvirker til å senke barrieren på kunnskapsoverføring, blant annet ved å styrke kontakten mellom forsknings- og utviklingsmiljøene og næringslivet.

Komiteen vil peke på at dagens FoU-virksomhet ikke treffer næringsliv i distriktene godt nok og i alt for liten grad kobler kunnskapsutvikling til næringsutvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at en annen av hovedutfordringene i nyskappingsarbeidet er å løfte de ideer som kommer gjennom forsknings- og utviklingsarbeid over til lønnsom forretningsvirksomhet. Dette krever nærmere samarbeid mellom kompetansemiljøer og næringslivet og mellom kompetansemiljøer og investeringsmiljøer. Flertallet ser det også i denne sammenheng viktig at det finnes regionale samarbeidsarenaer som forskningsparker, kunnskapsparker, Center of Expertise, næringsparker og næringshager.

Flertallet vil peke på behovet for statlig bidrag til grunnfinansiering av næringshager i en startperiode. Flertallet har merket seg at mye tyder på at en bidragsperiode på 5 år er for kort. Flertallet ser det som viktig at det finnes ressurser i næringshagene som kan bidra til et aktivt utviklingsmiljø i næringshagen og også til samspillet mellom næringshagen og næringslivet utenfor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener derfor at det må vurderes å forlenge perioden med statlig støtte til grunnfinansiering utover de 5 årene som er i dag.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil spesielt framheve at næringshagene har vært en suksess med blant annet en kvinneandel på 40 pst. blant etablererne. Disse medlemmer mener perioden med statlig støtte til næringshagene må forlenges og vurderes gjort permanent.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpar-

tiet, mener det må avklares hvordan det varige finansieringsansvaret for næringshagen etter etableringsperiode skal fordeles mellom staten og regionene. Regional myndighet må i denne sammenheng vurdere en vanlig driftsstøtte.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er tilfreds med de samlede tiltak som legges frem gjennom flere meldinger denne våren. Disse medlemmer viser dessuten til at Regjeringa sin visjon går på å løfte Norge fram som den mest innovative og kunnskapsbaserte nasjonen. Disse medlemmer støtter dette. Disse medlemmer sier seg videre fornøyd med Regjeringens satsing på ungt entreprenørskap i skolen gjennom den etablerte stipendordningen.

Disse medlemmer vil fremheve følgende punkt som viktigst for regional nyskaping:

- Legge forholdene til rette lokalt for eksisterende og nye aktører for å lykkes i et internasjonalt konkurransedyktig næringsmiljø.
- Styrke entreprenørskap og kommersialisering med et ekstra fokus på de områdene som har en sårbar næringsstruktur.
- Fortsatt fjerne hindringer samtidig som det etableres flere moderne løsninger for næringslivet slik at ytterligere nye bedrifter kan etableres.

Disse medlemmer støtter en videre satsing på utvikling av forskningsparker, næringsparker, næringshager og inkubatorer. Det er viktig å legge til rette for slike miljøer der det er en viss bredde i nyskappingsarbeidet, og disse medlemmer ser det derfor som en fordel at det nå legges til rette for en videre føring av slike etableringer, spesielt på steder med tynne og kapitalfattige næringsmiljøer.

Virkemiddelbruk

Komiteen har merket seg at Innovasjon Norge, SIVA og Norges Forskningsråd har inngått en samarbeidsavtale som gjelder fra 1. januar 2005. Komiteen ser det som viktig at brukerne skal kunne møte et mest mulig helhetlig og samordnet virkemiddelapparat. Siktemålet må være at næringsutøveren skal få kontakt med det riktige fagorganet ved å henvende seg til ett virkemiddelkontor. Innovasjon Norges fylkeskontorer må være kjernen i virkemiddelapparatet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, understreker i denne sammenheng betydningen av at det etableres partnerskapsavtaler mellom institusjonene og fylkeskommunene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at det har skjedd en betydelig reduksjon av bevilgningene til dis-

triktspolitiske tiltak (den "smale" distriktpolitikken) de siste årene, samtidig som virkemiddelinnsetningen er lagt om fra investeringsstøtte til å stimulere innovasjon og nyskaping. Dette flertallet vil peke på at dette i vesentlig grad har endret virkningene av politikken. Den bedriftsrettede investeringsstøtten, blant annet i form av investeringstilskudd og lånegarantier, har som formål å kompensere for markedssvikt i kapitalmarkedene som fører til at private finansinstitusjoner er tilbakeholdne med å gi risikolån til lønnsomme investeringsprosjekter, blant annet som følge av at verdien av panteobjekter ansees som mindre sikker i distriktene. Behovet for slike virkemidler er etter dette flertallets syn økt de siste årene, mens som virkemiddelinnsetningen er dreid bort fra slike virkemidler. Samtidig vil dette flertallet peke på at vridningen av virkemiddelbruken fra investeringsstøtte til støtte av innovasjonen og nyskaping favoriserer nærhet til FoU-miljøer og ofte derfor nærhet til større sentra.

Dette flertallet er enig i at støtte til nyskaping og innovasjon er viktig. Dette flertallet vil imidlertid sterkt understreke at det er et selvstendig mål å skape aktivitet i distriktene selv om virksomheten ikke er nyskappende. Dette flertallet mener derfor at det forstøtt må gis generell investeringsstøtte i distriktene - også til investeringer som i seg selv ikke er nyskappende.

Dette flertallet vil for øvrig vise til at de politiske myndigheter har innrettet virkemidlene i distriktpolitikken slik at det er ulike maksimale støttesatser i ulike områder. Dette flertallet vil fremheve at hensikten med slike retningslinjer er at de distriktspolitiske virkemidlene skal kunne brukes mer kraftfullt i områder med høye støttesatser enn i områder med lavere støttesatser. Dette flertallet mener derfor at virkemiddelapparatet må innrette bruken sterkere i tråd med de forutsetningene som er lagt til grunn om variasjon i støtteintensiteten.

Dette flertallet vil understreke at de regional- og distriktspolitiske virkemidlene i tråd med dette både må innrettes for å kompensere for avstand, klima, tynnere næringsmiljøer og markedssvikt med sikte på å fremme investeringer og utvikling av arbeidsplasser i distriktene, og for å stimulere innovasjonen og nyskaping.

Dette flertallet mener det er viktig at de økonomiske rammene for Innovasjon Norges virkemidler overfor næringslivet økes, slik at Innovasjon Norge i større grad kan bidra til å skape nye og utvikle eksisterende arbeidsplasser.

Komiteen har merket seg at ettersom det har blitt friere internasjonale kapitalbevegelser, har det utviklet seg internasjonale kapitalmarkeder hvor realrenter og avkastningskrav er utjevnet, og hvor konkurransen om kapital og investeringer er blitt hardere. Dette har forsterket kravet til lønnsomhet. Svak lønnsomhet er en årsak til at små bedrifter i distriktene har hatt problemer med å trekke til seg kapital og at de har hatt lav egenkapitalandel. Komiteen har samtidig merket seg at distriktene ofte har et svakere annenhåndsmar-

ked for investeringsobjektene. Sikkerheten for en investering eller et lån er derfor mindre. Samtidig er avstanden fra de tunge investeringsmiljøene i sentrale strøk lengre, og informasjonen om de enkelte bedrifter dårligere. Komiteen mener at tilgangen på risikokapital er helt avgjørende for å legge til rette for en aktiv næringsutvikling over hele landet. Næringslivet i distriktene er ofte å finne blant taperne i kampen om risikokapitalen. Komiteen viser til at det bl.a. er lite tilgjengelig kapital for bedriftsetableringer i en tidligfase. Komiteen ser det som et mål å gjøre næringslivet i distriktene så lønnsomt og interessant at bedriftene kan bygge opp kapital gjennom lønnsomhet og ved å være attraktive investeringsobjekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener like fullt det er behov for offentlige tiltak som kan rette opp svakheter i kapitaltilgangen i markedet.

Flertallet har merket seg at antall banker og bankfilialer i distriktene er redusert som følge av oppkjøp og sammenslåinger. Dette gir økt avstand mellom finansinstitusjonene og næringslivet og således mindre lokal kunnskap. Flertallet vil peke på at dette kan bety at samspillet med andre finansieringskilder, blant annet gjennom det offentlige virkemiddelapparatet, kan bli enda viktigere i flere distrikter.

I en situasjon hvor finansnæringen synes å vise tilbakeholdenhet med å gi lån til næringslivet i distriktene, eller til spesielle næringer ut over det som en normal risikovurdering skulle tilsi, mener flertallet at Innovasjon Norge må gis en sterkere rolle i finansieringen av næringslivet. Flertallet mener derfor at rammene for Innovasjon Norge sin grunnfinansieringsordning må utvides.

Flertallet mener at det offentlige må legge til rette for finansiering av de tidligste fasene av næringsutvikling hvor det er store muligheter for gevinst, og også stor tapsrisiko. Dette kan etter flertallets syn skje ved felles offentlig/privat finansiering av risikokapital blant annet gjennom såkornfond. Flertallet har merket seg at Stortinget ved behandling av statsbudsjettet for 2005 vedtok å etablere såkornfond knyttet til alle universitetene utenom Universitetet i Tromsø.

Flertallet mener at det må etableres et slikt såkornfond også i tilknytning til Universitetet i Tromsø.

Komiteen vil vise til at Stortinget har vedtatt etablering av regionale såkornfond for næringslivet. Det må være en prioritert oppgave å få fondene operative så raskt som mulig slik at de kan bidra til å få fart på verdiskaping og nye arbeidsplasser i distriktene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener de økonomiske rammene for SIVA må styrkes for at selskapet skal kunne bidra offensivt til

regional utvikling. Flertallet vil spesielt peke på behovet for bedre egenkapitaldekning.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen løfter fram SIVA som en viktig aktør i det regionalpolitiske og næringspolitiske arbeidet. Spesielt vil disse medlemmer peke på Regjeringens forslag til Revidert nasjonalbudsjett hvor det foreslås en tilleggsbevilgning på i alt 38 mill. kroner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener Norge så raskt som mulig må notifisere kommunale næringsfond og andre aktuelle virkemidler i distriktpolitikken.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at Effektivtvalet slo fast at de distriktsretta virkemidlene har større effekt i distrikta enn de mer generelle, nasjonale næringspolitiske tiltak som i liten grad når distriktsbedriftene.

Dette medlem mener at de eksisterende ordningene for nyetablerere må styrkes betydelig og kompletteres med en gründerbank. Dette medlem mener vi trenger offensive instrumenter for å forløse kreativitet og ideer i langt større grad enn i dag. Det bør derfor etter dette medlems syn etableres en gründerbank som kan veilede og gi økonomisk støtte til gründere, oppfinnere andre kommersielle fritenkere og ildsjeler med gode prosjekter og ideer, som i dag faller utenfor de eksisterende ordningene.

På denne bakgrunn vil dette medlem fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa fremme forslag om en gründerbank som kan veilede og gi økonomisk støtte til gründere som i dag faller utenfor de eksisterende økonomiske ordninger."

Dette medlem viser til den fordel Norge har gjennom god tilgang til kapital, og mener at denne fordelingen bør utnyttes i større grad enn den gjøres i dag. Dette medlem viser til Senterpartiets forslag om å sette av 20 mrd. kroner i kapitalbase til regionale næringsfond. Avkastningen skal forvaltes i et samarbeid mellom regionalt forvaltningsnivå og Innovasjon Norge. Samarbeidet på regionalt nivå skal også inkludere næringsaktører og private investorer. Slike fond vil etter dette medlems syn kunne utløse et stort potensial for verdiskaping rundt om i landet.

Dette medlem vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa tilrettelegge for en kapitalbase på 20 mrd. kroner til regionale næringsfond. Avkastningen skal forvaltes i et samarbeid mellom det regionale folkevalgte nivå og Innovasjon Norge."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser videre til

at de kommunale næringsfondene bidro til å skape 1 810 arbeidsplasser og 970 bedrifter, før Regjeringen fikk flertall for å kutte staten sin del av støtten til disse fondene. Disse medlemmer mener dette kuttet var et feilgrep og ønsker å gjenopprette støtten til kommunale næringsfond.

Redusere avstandshindre

Komiteen vil peke på at avstand er en betydelig ulempe i et langstrakt land som Norge med store areal, liten befolkning, spredt bosetting og svært varierende geografiske og topografiske forhold. Dette forsterkes ved at klimaet vinterstid ytterligere forverrer fremkommeligheten. Komiteen mener derfor at et godt transporttilbud er viktig for å sikre tilgangen til markedene og for å dekke næringslivets øvrige behov. Dessuten ser komiteen det som viktig at befolkningen skal kunne ha god kontakt med familie og venner, og tilgang til ønskede ferie- og fritidstilbud. Dette er ofte avgjørende for at så vel næringsliv som privatpersoner finner det attraktivt å være i distriktene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til Stortingets behandling av Nasjonal Transportplan 2006-2015 (Innst. S. nr. 240 (2003-2004)), hvor et flertall i Stortinget gikk inn for en betydelig økning av bevilgningen til samferdselsformål utover det Regjeringen hadde foreslått. Flertallet ser det nødvendig å øke bevilgningene til samferdsel fremover.

Komiteen mener at en samferdselspolitikk som bidrar til å knytte en større region sammen er viktig for å kunne nå de regionalpolitiske målene. Komiteen vil også peke på betydningen av at ulike sentre kan knyttes sammen i en flerkjernestruktur gjennom effektive transporttilbud mellom tettsteder og byer med ulik størrelse. Komiteen har i denne sammenheng blant annet merket seg hvordan en positiv utvikling i flere byregioner i utkanten av pendlingsområdet til Oslo kan avlaste, supplere og delvis konkurrere med hovedstadsområdet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, mener at utbyggingen av stamveinettet må prioriteres, slik at flaskehalsen fjernes, og en får en gjennomgående stamveistandard. For å utløse verdiskapingspotensial rundt om i landet er det også svært viktig å ruste opp og bygge ut det sekundære riksveinettet rundt om i landet.

Komiteen viser til at utbygging av bruer og tunneler har gitt fast veitilknytning til steder som tidligere var avhengig av ferger. En bedring av samferdselstilbudet til fergeavhengige områder kan skje ved at offentlig støtte til ferge drift omdisponeres til finansiering av fastlandsforbindelse der dette er mulig, slik Stortinget allerede har vedtatt. Komiteen mener at slike mulig-

heter må utnyttes for å bedre samferdselen i ulike regioner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at i områder der det ligger til rette for å utvikle jernbanetilbud, bør jernbanen ta hånd om store persontrafikkstrømmer. Videre kan jernbane være fordelaktig ved frakting av gods over store avstander.

Flertallet mener at bevilgningene til kollektivtransport bør økes, og at utbyggingen av jernbanetilbudet bør forseres.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at tid er en viktig faktor både for næringslivet og privatpersoner. Flytransport får derfor stadig større betydning i distriktene. Dette flertallet vil fremheve at Effekuttvalget mener det regionale flytilbudet har svært positivt effekt på utvikling av distriktene. Det er derfor viktig å bidra til gode rutetilbud og lavere priser på kortbanenettet. Dette flertallet legger vekt på å sikre et godt flyplassnett og flyrutetilbud i alle deler av landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil for øvrig peke på at en i vurderingen av det statlige støttenivået til flyrutetransport ikke kan vurdere dette isolert, men også se omfanget av støtten til flytransport i forhold til andre transportformer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at Hurtigruta må videreføres som et enhetlig transporttilbud med daglige, helårlige seilinger på hele distansen Bergen-Kirkenes.

Dette flertallet ser det som et mål at mer av godstransporten flyttes fra vei til båt og bane. Dette forutsetter samtidig at ulempene ved omlastingen reduseres, og at infrastrukturen i havner og jernbane bedres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser behov for en sterkere samordning mellom de ulike transportformene.

Flertallet mener det er nødvendig at finansieringen av havner og farleier styrkes ytterligere. Flertallet vil framheve at muligheten til å utnytte vårt nasjonale fortrinn innen fiskeri og havbruk avhenger av tilgang på gode fiskehavner.

Flertallet vil peke på at de nye mulighetene for elektronisk kommunikasjon gir mulighet for å fjerne vesentlige deler av de avstandsulempene som Distrikts-Norge har. Dette forutsetter imidlertid at distriktene sikres tilgang til telenett med høy hastighet. Og det

forutsetter at den nye teknologien benyttes bevisst til å skape utvikling i distriktene. Flertallet mener at alle norske husstander skal sikres tilbud om tilknytning til høyhastighets telenett innen utgangen av 2007. Staten må medvirke til finansiering av utbyggingen der det ikke er markedsmessig grunnlag for utbygging. Flertallet ser dette som en videreføring av det arbeid som allerede foregår i HØYKOM.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til forslag om å etablere et utbyggingsfond for bredbånd.

Komiteen viser for øvrig til Innst. S. nr. 133 (2003-2004) Breiband for kunnskap og vekst.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke at det må legges til rette for posttjenester til like priser over hele landet. Flertallet mener det ikke er akseptabelt dersom enkelte fylker har en vesentlig senere postfremføring enn det som forutsettes for landet som helhet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen Bondevik II de siste årene har styrket satsingen på samferdsel og at forslaget til Nasjonal transportplan 2006-2015 innebar en ytterligere økning i rammene til samferdselsformål. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har gjennomført en storsatsing på gode samferdselsløsninger for hele landet. Disse medlemmer er svært fornøyd med at Sem-erklæringens mål om en økning for kollektivtransporten på mellom 1,5 og 2 mrd. kroner i løpet av fireårsperioden er mer enn oppnådd. Disse medlemmer vil vise til at veginvesteringene i perioden 2002-2005 er styrket med over 1 milliard kroner i forhold til Arbeiderpartiets forslag til Nasjonal transportplan. Inkludert OPS-prosjektene er Sem-erklæringens mål for veginvesteringer om lag oppfylt.

Disse medlemmer vil vise til at bevilgingene til jernbaneformål i denne stortingsperioden har vært større enn noen gang før, med unntak av den ekstraordinære utbyggingen av Gardermobanen.

Disse medlemmer vil understreke at gode og hensiktsmessige transportløsninger er nødvendige for å sikre bosetting over hele landet samt nyskaping og vekst i næringslivet. Bedret framkommelighet i og mellom regioner må derfor være et svært viktig mål for transportpolitikken. Norske eksportbedrifter har høye kostnader knyttet til transport sett i forhold til næringsliv i land vi konkurrerer med.

Disse medlemmer mener at hovedtyngden av bevilgningene til jernbaneinfrastrukturen må kanaliseres til storbyområdene og i intercitytriangelet, ettersom det er her jernbanen først og fremst kan bidra til bedre framkommelighet og bedre miljø. Disse medlemmer støtter Regjeringens strategi om å bygge nye dobbeltspor rundt de store byene og kortere dobbeltsporsparseller i intercitytriangelet.

Disse medlemmer viser til St.meld. nr. 24 (2003-2004) Nasjonal transportplan 2006-2015, og egne merknader i Innst. S. nr. 240 (2003-2004). Disse medlemmer er svært tilfreds med at Regjeringen i NTP økte innsatsen til særskilte kollektivtiltak med 2 500 mill. kroner i planperioden. I tillegg kommer en eventuell finansiering over samlet statlig finansieringsordning for kollektivinfrastruktur. Disse medlemmer vil understreke at dette til sammen innebærer en betydelig styrking av innsatsen for kollektivtransport i forhold til dagens nivå.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i Nasjonal transportplan for 2006-2015 la til grunn en ramme for kjøp av lufthavntjenester på 300 mill. kroner årlig i planperioden og at dette er en økning fra nivået så langt i inneværende fireårsperiode. Dette vil være et viktig bidrag for å legge til rette for et godt transporttilbud i distriktene.

Disse medlemmer vil videre vise til at Regjeringen har ført en aktiv konkurransepolitikk innenfor luftfarten som bidrar til at konkurransen blir mest mulig reell. Flypassasjeravgiften er fjernet og staten kjøper nå innenlandsreiser av flere selskaper. Opphør av ordningen med bonuspoeng på flyreiser innenlands har gjort det lettere for nye aktører å komme inn på det norske markedet. Totalt sett har dette gitt lavere priser og et bedre flytilbud, og dermed betydelige gevinster både for næringslivet og for folk flest. Disse medlemmer vil understreke at lavere flypriser er viktig for distriktene og spesielt for Nord-Norge.

Disse medlemmer mener at elektronisk kommunikasjon gir muligheter for å fjerne vesentlige deler av avstandsurene i kystdistriktene og andre deler av Distrikts-Norge.

Dette forutsetter imidlertid etter disse medlemmers mening at næringslivet i distriktene må sikres tilgang til telenett med høy hastighet. Og det forutsetter at den nye teknologien brukes bevisst til å skape utvikling i distriktene.

Disse medlemmer viser til behandlingen av St.meld. nr. 49 (2002-2003), jf. Innst. S. nr. 133 (2003-2004) Breiband for kunnskap og vekst. Disse medlemmer viser til at partienes standpunkter er nøye redegjort for i den innstillingen.

Videre er disse medlemmer opptatt av å sikre hele landet et godt og likeverdig posttilbud. Den overordnede målsettingen på postområdet er å sikre et landsdekkende formidlingstilbud av posttjenester til rimelige priser og med god kvalitet. Disse medlemmer vil vise til at 99,6 pst. av alle husstander i Norge får i dag posten sin levert seks dager i uken. Det er en klar og entydig intensjon fra disse medlemmers side å opprettholde dagens høye nivå på tjenestetilbudet i distriktene. Gjennom bruk av virkemidler som enhetsporto på enkeltsendinger, statlig kjøp av ulønnsomme tjenester og et nytt regelverk som er tilpasset de særegne norske forholdene som for eksempel det spredte bosettingsmønsteret, skal vi ha et godt posttilbud over hele landet også i fremtiden.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at i samferdselspolitikken vil Fremskrittspartiet arbeide for miljø, sikkerhet, transportøkonomi og framkommelighet. Transport av varer og passasjerer skal skje i fri konkurranse og med full markedsstyring. Disse medlemmer mener at en konkurranse mellom jernbanetransport, sjøtransport, lufttransport og veitransport må skje uten at noen av aktørene må betale en avgift for å finansiere andre transportformer. Det betyr at Fremskrittspartiet ikke vil bruke avgifter som er pålagt bilistene for å finansiere drift og vedlikehold av jernbane eller andre typer transportformer. En slik kryssubsidiering fører til at transportørene velger en transportløsning som koster samfunnet større beløp enn hvis en fri konkurranse mellom transportformene fikk virke.

Det er av den største betydning å satse på de mest hensiktsmessige transportmidlene i forhold til de transportoppgaver som skal løses. Dette vil gi en mer kostnadseffektiv bruk av offentlige ressurser innenfor samferdsel, og i tillegg føre til en mer rettferdig fordeling av kostnadene mellom de ulike transportformene.

Disse medlemmer legger til grunn i sine vurderinger av prosjekter at de skal være lønnsomme. Det

betyr at de har høy kost/nytteeffekt. I praksis betyr det at en vei hvor det går mye biler pr. døgn (ÅDT), vil bli prioritert foran bygging av veier med lav ÅDT. Ved beregning av nytte/kost legges det også til grunn en kalkulasjonsrente. I Norge er denne renten særdeles høy, og varierer mellom kollektivreiser som har 5 pst., til luftfart hvor renten er 10 pst. Hvis renten er høy for et prosjekt, er det mindre lønnsomt å investere i et slikt prosjekt, og jo lavere renten er, desto mer lønnsomt er det. Det hevdes fra samarbeidsregjeringen at denne renten er satt ut fra en faglig vurdering, noe disse medlemmer finner lite troverdig. Dette har sin bakgrunn i at renten er satt i henhold til de mål samarbeidsregjeringen har satt i Sem-erklæringen, og vil gjøre det lønnsomt å satse på kollektivtransport. Det er verd å merke seg at mens renten varierer fra 5 til 10 pst. i Norge, er den 4 pst. i Sverige og 6 pst. i Danmark. Dette fører bl.a. til at byggingen av Svinesundsbroen som er utfartsåren til Europa for Norge, er ulønnsom for Norge å bygge, mens den er lønnsom for Sverige. Dette er et klart eksempel på at kalkulasjonsrenten i Norge er feil, og må senkes. Spesielt viktig er dette for veiprosjekter hvor den norske renten på 8 pst. er dobbelt så høy som i Sverige med sine 4 pst.

Oversikt over diskonteringsrentene i Norge og en del andre land. Alle renter er realrenter

Danmark	Sverige	Norge	Finland	UK	Nederland	Tyskland	Frankrike
6 %	4 %	5-10 %	5 %	3,5 %	4 %	3 %	8 %

Disse medlemmer mener at et godt utbygd samferdselstilbud er en av de viktigste faktorene for at samfunnet skal kunne fungere. Uten et godt utbygd infrastrukturnett vil det være umulig for bedrifter og enkeltpersoner å etablere seg og bo rundt omkring i landet. Samferdselsnettet må derfor ses i helhet, der bil-, bane-, båt- og lufttransport utfyller hverandre.

I et land som Norge med lange avstander og spredt bosetning, vil et godt utbygd veinett med høy standard være avgjørende for at næringsliv skal kunne fungere på en effektiv måte. Disse medlemmer ønsker derfor å prioritere investeringer og vedlikehold av veinettet høyest. Muligheten til bruk av bil, både til arbeidsformål og rekreasjon, er positivt, og bedrer den enkeltes livskvalitet. I konkurranse med jernbane har bilen overlegne konkurransefortrinn, som hurtighet, fleksibilitet, og ikke minst økonomi.

Kollektive transporttilbud skal utføres av private bedrifter etter markedsøkonomiske prinsipper, med reelle priser og med sunn konkurranse mellom transportselskapene. I de områder hvor det ikke er mulig å drive kollektivtransport med overskudd, og hvor det offentlige av spesielle grunner ønsker å opprettholde et tilbud, skal tilbudet basere seg på konkurranse mellom transportselskapene basert på anbud.

Disse medlemmer vil peke på at selv om det er kostbart å fly i Norge, har inntreden av det nye norske flyselskapet AS Norwegian Air Shuttle vist at konkurranse på det innenlandske markedet virker. Prisene er kraftig redusert og rutetilbudet forbedres stadig. Også

på det internasjonale markedet har opprettelsen av flere lavprisselskaper tvunget prisene ned. Selv om konkurransen har blitt bedre, vil Fremskrittspartiet fortsette å fjerne konkurransehindrede regler, og legge til rette for mer konkurranse og lavere kostnader slik at flyprisene kan reduseres. Fremskrittspartiets gjennomslag for å omgjøre Luftfartsverket til Avinor AS vil føre til reduksjon i flyavgiftene, noe som igjen vil gi lavere flypriser til forbrukerne.

Disse medlemmer ønsker å opprettholde et godt flytilbud rundt om i landet, men dette tilbudet må basere seg på konkurranse og til enhver tid være tilpasset det reelle behov for flytransport. Disse medlemmer mener at hvis ulønnsomme flyplasser skal opprettholdes, må dette gjøres ved bevilgninger over statsbudsjettet og ikke gjennom et system hvor andre flypassasjerer må betale en ekstra flyplassavgift slik systemet har vært fram til i dag.

Disse medlemmer vil peke på at jernbane er lite egnet som en effektiv transportform i et land som Norge hvor det er liten befolkningstetthet. Når det gjelder transport av personer, bør det legges opp til fri konkurranse mellom de forskjellige transportformer uten noen form for kryssubsidiering. Ut fra dette vil det derfor være ønskelig å i langt større utstrekning satse på bygging og vedlikehold av veinettet, framfor investeringer i jernbanenettet og kjøp av tjenester fra NSB. I flere områder har etablering av ekspressbussruter vist seg å være en suksess, og de reisende går over fra å reise med tog til busstransport. Bakgrunnen for dette er

selvfølgelig at de nye bussene er mer komfortable, i tillegg til at buss er langt mer fleksibelt enn tog. For disse medlemmer er det ulogisk å satse på togtransport der kundene velger å reise med buss. Spesielt når busselskapene betaler store beløp i avgift til staten for å bruke veinettet, og likevel går med overskudd.

Disse medlemmer vil peke på at for næringsliv og befolkningen vil en konkurransedyktig sjøtransport være av avgjørende betydning for framtidig bosetting og næringsliv rundt om i landet. Norge er et langstrakt land med mange og lange fjorder. Båt som transportmiddel er derfor en viktig del av norsk samferdsel. Ferjedrift er en naturlig del av det offentlige veinettet og er følgelig et offentlig ansvar, men private ferjeselskaper bør stå for selve driften etter anbudsprinsippet.

Der det ut fra samfunnsmessige årsaker er viktig å opprettholde ulønnsomme ruter, skal disse gjøres lønnsomme ved statstilskudd, og legges ut på anbud.

Disse medlemmer mener at sikker transport på havet er av avgjørende betydning. Derfor er det viktig at arbeidet med utbygging, merking og utdyping av farleder bør skje på en mer effektiv måte. På kort sikt er utbedringsbehovet av farleder på 300-400 mill. kroner. Disse medlemmer ønsker derfor å satse på en raskere utbedring enn Regjeringen, og legger til grunn at økt bruk av konkurranse vil frigjøre midler slik at utbedring av farleder kan framskyndes.

Norge har en lang kyst med mange og lange fjorder. Derfor vil bruk av båt for å frakte både mennesker og varer være en effektiv løsning. Disse medlemmer ønsker derfor at det blir full konkurranse om ferjedrift, og at besparelsene brukes til å gjøre ferjetransport gratis for brukerne av ferjer som er tilknyttet innenlands riks- og europaveier. Disse medlemmer har registrert at flere eksportører og trafikkselskaper rundt om i landet klager på at det er for få ferjeavganger, noe som fører til ekstra kostnader for næringslivet. Dette fører igjen til at de taper i konkurransen med andre. Derfor foreslår disse medlemmer at det bevilges mer penger til ferjedrift slik at anløpsfrekvensen kan øke. Dette vil spesielt styrke næringslivet i Distrikts-Norge.

Disse medlemmer viser til at bevilgningen til veiinvesteringer fremdeles viderefører et betydelig etterslep på både veivedlikehold og investeringer. Derfor ønsker Fremskrittspartiet å satse på en kraftig utbygging av veisektoren. Disse medlemmer vil vise til at Norge som et land med lange avstander og spredt bebyggelse burde, for å utligne ulempene med å ligge langt fra markedene, ha et bedre utbygd veinett enn andre land. Dessverre er det motsatte tilfelle, Norge ligger langt etter de fleste europeiske land. Bevilgningen til veiformål har gjennom flere år gått reelt ned, samtidig har trafikkveksten vært sterk, og ulykkesfrekvensen negativ. For disse medlemmer er det en klar sammenheng mellom økt trafikk og flere ulykker på den ene siden, og mindre penger til veiformål på den andre siden.

Disse medlemmer ønsker derfor å forsere utbyggingen av veinettet i Norge samt forbedre vedlikeholdet, dette vil føre til færre ulykker og et mer lønnsomt næringsliv.

Spesielt vil dette virke positivt for næringsliv og befolkning i Distrikts-Norge.

Disse medlemmer er bekymret over at en stadig større del av investeringsmidlene innen veisektoren bompengefinansieres. Disse medlemmer viser til at staten tar inn langt over 50 mrd. kroner i forskjellige bilrelaterte avgifter inkludert merverdiavgift på avgiftene. Disse medlemmer ser på den stadig økende bruk av bompenger, som en ekstra skatt/avgift på bilisten, noe Fremskrittspartiet på det sterkeste er imot.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i NTP 2006-2015 foreslo å bruke 75 mrd. kroner mer på veibygging, rassikring og veivedlikehold enn det som ligger inne i Regjeringens forslag til NTP for samme periode. Uten en slik satsing er etter disse medlemmers syn 0-visjonen uoppnåelig, og en vil se at ulykkesstatistikkene fortsatt vil holde seg høye i fremtiden. En slik satsing er også nødvendig for at næringslivet skal kunne omdanne sine lokale konkurransefortrinn til overskudd i bedriften gjennom at de kan frakte sine produkter til markedene for en akseptabel pris.

Disse medlemmer viser til at fylkesveinettet utgjør 30 pst. av det offentlige veinettet. Fylkesveiene er den delen av det offentlige veinettet med dårligst standard og som utgjør betydelige flaskehals i veisystemet. Over 20 pst. av fylkesveinettet mangler fast dekke. Det er store forskjeller mellom fylkene. I en rekke fylker er andelen som mangler fast dekke 40 pst. Bare 53 pst. av fylkesveiene har 10 tonn tillatt aksellast.

Disse medlemmer viser til at de i Budsjett-innst. S. nr. 13 (2004-2005) foreslo at det ble opprettet en ny post på samferdselsbudsjettet som skulle øremerkes midler til fast dekke på fylkesveinettet og at det skulle utarbeides en 5-årig handlingsplan for oppgradering av fylkesveinettet med fast dekke og styrket bæreevne. Den nye ordningen skulle fungere som en stimuleringsordning og spleiselag mellom staten og fylkeskommunene.

Selv om disse medlemmer er imot bompenginnkreving, vil det være naturlig at de midler som er innbetalt gjennom bompengestasjoner brukes til veiinvesteringer og ikke til kollektivløsninger, og at disse midlene brukes i de områdene hvor de er innkrevd.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet har foreslått å ettergi bompengeselskapenes gjeld samt at planlagte bompengeprojekter bygges ut som planlagt finansiert over statsbudsjettet. Disse medlemmer viser til at da pengene enten allerede er brukt eller vedtatt brukt vil en slik finansiering ikke påvirke økonomien gjennom økt press. Disse medlemmer viser videre til at Stortinget tidligere har vedtatt samme fremgangsmåte for Gardermobanen.

I mange områder er ferjetransport helt avgjørende for et eksportrettet næringsliv. Få avganger fører til at mange av disse bedriftene har problemer med å få produktene ut i markedet til rett tid og til rett pris. Disse medlemmer vil gjennom økt bruk av konkurranse og økte bevilgninger arbeide for at bruk av innlands ferjer som er tilknyttet riks- og europaveinettet gjøres gratis.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag og merknader under behandlingen av Nasjonal Transportplan. Disse medlemmer understreker at jernbanene er den mest miljøvennlige transportformen for framtida, og at jernbaneutbygging må prioriteres foran ny vegutbygging i pressområdene. Disse medlemmer vil peke på at det ikke er mulig å løse køproblemen rundt de store byene ved hjelp av ny vegbygging. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at kollektivtransporten skal være ryggraden i transportsystemet i de store byene, noe som krever økt satsing og økte bevilgninger. Disse medlemmer viser til at i distriktene vil kollektivtransporten spille en mindre rolle enn i byene, og at det derfor er riktig å prioritere stamveger og øvrige riksveger i disse områdene av landet.

Disse medlemmer viser til at store deler av vegenettet i distriktene er preget av dårlig standard, flaskehals og aksellastbegrensninger. Disse medlemmer viser derfor til forslag om en egen grusvegpakke i statsbudsjettet for 2005.

Disse medlemmer peker på at barns sikkerhet krever endret fokus på at dette er nødvendig, blant annet gjennom krav til gang- og sykkelinfrastruktur i tilknytning til alle skoler og sentrumsområder.

Disse medlemmer vil peke på at rasfaren er stor langs mange norske veier. Rasfarlige strekninger skaper stor utrygghet for de som reiser og ikke minst for de som må sende unger av gårde på en rasfarlig skoleveg og disse medlemmer viser til egne forslag i Dokument nr. 8:87 (2002-2003) om bedre kartlegging av rasfaren i Norge.

Disse medlemmer viser til sitt partis alternative statsbudsjett for 2005 der årsavgiften for personbiler ble foreslått fjernet i arbeidsgiveravgiftssone 3-5 og redusert i sone 2. Dette for å kompensere for avstandsulemper i distriktene.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at etterslepet på drift og vedlikehold i veisektoren er beregnet til 11 mrd. kroner. Dette etterslepet skaper daglig problemer for bilister og næringsliv. Dette medlem mener det bør komme en plan for innhenting av det store vedlikeholdsetterslepet i sektoren.

Dette medlem viser videre til den farlige situasjonen rasfaren på mange veier skaper for de reisende lange perioder av året. Dette medlem viser til at dette i tillegg til å være til hinder for næringsliv og privatpersoner, også utgjør en betydelig psykisk belastning for mange. Dette medlem mener derfor at en økt satsing på rassikring vil være et nødvendig tiltak for å fremme næringsutvikling og livskvalitet mange steder i landet.

Dette medlem viser til at kalkulasjonsrenten i Norge er 5-10 pst. for veiprosjekter. Dette er en høy rente sammenlignet med andre land i Europa. Følgene av dette er at prosjekt som ville vært lønnsomme å bygge i utlandet, blir regnet som ulønnsomme når de

bygges i Norge. Dette medlem mener at kalkulasjonsrenten burde vært satt til 4 pst.

Dette medlem viser til den store transportkostnaden ferjene utgjør for private og næringsliv mange steder i landet. Dette medlem peker på at ferjene ofte er veien de stedene det ikke er vei, og at dette naturlig nok er en utgift som rammer næringslivet på kysten særlig hardt. Dette medlem mener derfor at riksveiferjene bør bli gratis. Dette er allerede gjennomført i vårt naboland Sverige.

Dette medlem vil peke på at opprettholdelsen av dagens flyplasstruktur og videreutvikling av flytilbudet er viktig for å redusere reisetida mellom ulike deler av landet for reisende og for deler av godstrafikken. Dette medlem vil særlig fremheve den viktige rollen kortbanenette har for mange distrikter.

Dette medlem mener at innsatsen for økt sikkerhet i farledene langs kysten, er avgjørende for å overføre mer transport fra vei til sjø. Merking og utbedring av ledene må være et prioritert arbeidsområde de kommende årene. Dette medlem viser til den fare det uforutsigbare havområdet Stadhavet representerer for skipstrafikken. Dette medlem mener på den bakgrunn at planene for bygging av Stad skipstunnel må få fortgang.

Dette medlem viser til at tilgang til god internettforbindelse er en svært viktig ressurs for næringslivets markedsføring og kundekontakt. Det gir forutsetninger for desentralisert arbeid, og er dessuten en stadig viktigere kilde til kultur- og fritidsopplevelser, samt tilgang til informasjon og lokalt engasjement. Dette medlem mener at den digitale kløfta er med på å øke forskjellene mellom by og distrikt. Staten må etter dette medlems syn ta et ansvar for å sikre alle tilgang til den digitale infrastrukturen ved å gi statlige garantier og økonomiske tilskudd til utbygging av bredbåndsnett i hele landet. Dette medlem mener utbyggingen av bredbåndsnettet bør skje etter følgende kriterier: Like gode forbindelser i hele landet, et nett som er åpent for alle aktører på like vilkår for å sikre konkurransen på tjeneste- og operatørsiden og et nett som har kapasitet til å takle at etterspørsel og hastighet økes. Dette medlem mener alle boliger og bedrifter bør tilbys bredbånd, til lik pris, innen 2007.

Dette medlem peker på at langt fra alle steder har gode forhold for bruk av mobiltelefon. Spesielt gjelder dette spredt bebygde strøk, både på kysten og i fjellbygdene. Dette medlem viser til at den dårlige mobildekningen mange steder både er en ulempe for næringslivet og en sikkerhetsrisiko. Dette medlem mener innsatsen for utbygging av mobilnettet i områder med dårlig dekning må intensiveres.

Dette medlem mener videre at man bør innføre en fraktutjevningsordning på drivstoff. Mange utkanter har i dag høyere drivstoffpriser enn de største byene. Samtidig har disse områdene et langt dårligere kollektivtilbud. Dette gjør bilen til det naturlige fremkomstmiddel. En fraktutjevningsordning vil etter dette medlems syn også kunne være med på å utjevne de konkurranseulemper næringslivet i distriktene har.

Livskraftige lokalsamfunn

Komiteen vil peke på at både for næringsliv og privatpersoner vil tilgang på arbeidsplasser for begge kjønn, gode boliger, gode velferdstilbud, gode kommunikasjonsløsninger og et bredt spekter av servicetilbud være avgjørende for om stedet er attraktivt for lokalisering. Mange steder vil ikke kunne gi et så bredt og variert tilbud som ønskelig. Komiteen vil imidlertid peke på at det ofte vil være tilstrekkelig at bredden i tilbudet finnes i regionen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener derfor at utvikling av arbeids-, bolig- og serviceregioner vil kunne gi regionen som helhet større kraft. Flertallet vil derfor utvikle slike regioner som motkraft mot sentralisering.

Komiteen mener at en ved en slik regional satsing kan gi en befolkning et bredere arbeidstilbud og et bredere servicetilbud samtidig som man opprettholder befolkningens identitet og lojalitet i forhold til lokalsamfunnet og regionen. Komiteen ser utviklingen av regionale sentre som et viktig ledd i en strategi for utvikling av sterke regioner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener samtidig at innsatsen overfor små kommuner med særlig sterk nedgang i folketallet må forsterkes. Småkommunene i utkantområdene har ofte svakere forutsetninger for å utvikle den bredden i næringsliv og servicetilbud som større regioner har.

Flertallet mener at det bør gjennomføres en særskilt småsamfunnsatsing mot områder med stor nedgang i folketallet og stor avstand til sentre.

Flertallet vil derfor fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en særskilt nasjonal satsing rettet mot småsamfunn i områder med stor nedgang i folketallet og stor avstand til sentra."

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at det bør opprettes et nasjonalt senter for småsamfunn som skal samordne og videreføre erfaringene fra blant annet utkantprogrammet, småsamfunnsatsingen og bygdeutviklingsprogrammene, med sikte på å utvikle livskraftig næringsliv og bolyst i distriktene.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa etablere et nasjonalt senter for småsamfunnsatsing."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti støtter at det nå legges bedre til rette for næringsutvikling også i utsatte områder med negativ befolkningsutvikling. Disse medlemmer viser til virkningen av endrede kriterier for

etablering av næringshager, etablering av statlige arbeidsplasser og utflytting av statlige tilsyn.

Disse medlemmer er kjent med at Regjeringen følger opp utkantsatsingen med støtte til de årlige seminarne vekselvis i Dyrøy og i Vågå, og disse medlemmer mener at tettstedsutvikling er et viktig element i en regional utviklingsstrategi.

Komiteen viser til at ordningen med tilskudd til drift av nærbutikker i småsamfunn og utkantområder har vært en viktig bidragsyter til å opprettholde nær hundre nærbutikker i utkantstrøk.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil øke tilskuddene til ordningen og legge ordningen helt under Kommunal- og regionaldepartementets budsjett.

Disse medlemmer vil vise til at ordningen med servicekontor må utbygges og statlige etater pålegges å gå inn i samarbeid om dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at på steder som har utfordringer knyttet til skjev alders- og kjønnsstruktur og nedgang i folketallet, er det særlig viktig å utvikle og sette i verk tiltak for å gjøre stedet attraktivt for mulige tilbakeflyttere og tilflyttere. Unge familier og kvinner bør være sentrale målgrupper i dette arbeidet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg likestillingsarbeidet som er gjort ved våre to Kvinneuniversiteter; Kvinneuniversitetet Nord (Steigen i Nordland) og Kvinneuniversitetet på Løten (Hedemark). Dette flertallet mener det er behov for regionale aktører som kan være pådrivere i forhold til kommuner og næringsliv på likestillingsområdet. Dette flertallet mener verken etnisk diskriminering eller diskriminering på grunn av kjønn er et storbyfenomen, og mener derfor at regionalt likestillingsarbeid over hele landet er viktig. Dette flertallet mener derfor at regionale aktører bør styrkes. Dette flertallet vil at Kvinneuniversitetene skal ha et sterkere samarbeid til sentrale likestillingsaktører og dermed være en forlenget arm ut i regionene.

Komiteen vil at kunnskap om vellykkede prosjekter for lokalsamfunnsutvikling skal formidles til andre områder med tilsvarende utfordringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at tettstedsutvikling er et viktig element i en regional utviklingsstrategi.

Komiteen ser det i denne sammenheng viktig at mellomstore og mindre byer også utvikler attraktive

sentre med god tilgang på tjenester, slik at de blir gode alternativ for lokalisering av virksomhet og for bosetting.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at utvikling av livskraftige lokalsamfunn også må inneholde satsing på kultur. Kultur utløser kreativitet, gjennom nysgjerrighet og utprøving, og gjennom nye ideer. En bevisst satsing på kultur kan derfor fremme den nyskaping som er så viktig for å møte fremtidens utfordringer. Flertallet vil også understreke at kultur gir tilhørighet. Ved å styrke bevisstheten og tryggheten om hva man står for, hvor man hører til og hvem man hører sammen med, vil også styrke entusiasmen for lokal utvikling. Lokalt kulturliv, lokale kunstnere og lokale idrettsutøvere skaper stolthet, fellesskap og tro på egne krefter. Flertallet mener at slik aktivitet derfor i seg selv kan utløse pågangsmot.

Flertallet vil likeså peke på at kultur skaper trivsel. Gode kulturtilbud både med profesjonelle utøvere og gjennom frivillig kulturliv og egenutfoldelse, aktivt kulturvern og kvalitetsbevisst utforming av bygg og anlegg skaper trivsel, livskvalitet og samhörighet. Dette vil i seg selv være viktig for bosetting og for lokalisering av nye arbeidsplasser. Flertallet vil peke på at et av distriktenes fremste fortrinn er nærheten mellom menneskene. Denne kvaliteten blir ofte undervurdert. I presentasjonen av sine fortrinn må også distriktene selv etter flertallets syn legge vekt på betydningen av at menneskene har noe å leve for, ikke bare noe å leve av.

Komiteen vil også peke på at kultur gir arbeidsplasser i seg selv. Det skjer dels i tradisjonell kulturutøvelse. Men kultur gis også grunnlag for utvikling av reiselivsprodukter og innhold i ulike tjenesteprodukter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser tilgang på en god bolig i gode boområder som grunnleggende viktig for gode levekår. Flertallet mener at alle må gis økonomisk mulighet til å disponere egen bolig. Flertallet mener at boligpolitikken må styrkes slik at det bygges et høyt antall nye boliger, ved at det satses på billige utleieboliger til ungdom og vanskeligstilte i boligmarkedet, og at bostøtten til barnefamilie økes slik at det blir lettere å klare bokostnadene for barnefamilier med svak økonomi.

Flertallet mener det er behov for en allment tilrettelagt boligpolitikk. Flertallet mener at Husbankens låneordning skal brukes aktivt for å fremme nybygging. Flertallet er derfor ikke enig med Regjeringen i at boligpolitikken, og herunder Husbankens grunnlån, skal målrettes mot vanskeligstilte.

Flertallet ser det som viktig å gjøre det mulig å bygge boliger også i de områder hvor de private bankene er tilbakeholdne med å lånefinansiere nye boliger,

og hvor det samtidig er et lite tilbud av brukte boliger. Flertallet vil understreke at Husbanken må ha et særlig ansvar for å bidra til finansiering av boligbygging i slike områder.

Flertallet viser til at mange kommuner har tatt i bruk utbyggingsavtaler med private utbyggere. Flertallet mener det er behov for å sette grenser for hva som avtales slik at ikke utbyggingen belastes med kostnader knyttet til utvikling av sosial infrastruktur som skoler, barnehager mv. Flertallet ser det som en bedre løsning å innføre et statlig tilskudd pr. bolig til kommuner som bygger boliger utover et minstenivå, og å etablere en låneordning gjennom Husbanken hvor kommunene kan få rente- og avdragsutsettelse på lån til tomtekjøp.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til en rekordhøy boligbygging i 2004 med 30 000 nye boliger. Det har vært en vekst i boligbyggingen i hele landet. Disse medlemmer er enige i boligpolitikken, hvor hovedlinjene ble behandlet i forbindelse med boligmeldingen (St.meld. nr. 23 (2003-2004)). Disse medlemmer er videre av den oppfatning at boligpolitikken skal bidra til at alle skal kunne bo godt og trygt, herunder sikre boliger til vanskeligstilte, sikre at det også kan bygges/moderniseres boliger i alle deler av landet. Husbanken skal bidra til dette gjennom det nye grunnlånet.

Disse medlemmer vil peke på startlansordningen som ble innført som et viktig virkemiddel for kommunene i alle deler av landet, for å få unge mennesker til å etablere seg i kommunen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til behandlingen av Ot.prp. nr. 22 (2004-2005) om utbyggingsavtaler for sitt syn på slike avtaler. Disse medlemmer viser til at det vedtak som flertallet i Stortinget gjorde, blant annet med hensyn til å nekte bruk av forskuttering, kan få uheldige konsekvenser for boligbyggingen og dermed boligprisene i mange sentrale strøk.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen har økt bostøtten betydelig og at boligpolitikken også på andre områder er styrket betraktelig.

Disse medlemmer viser til at Husbankens låneordninger i disse dager legges om. Ut går gamle arealkrav og "parkettilsynet", og disse erstattes av krav om miljøkvaliteter og tilgjengelighet. Disse medlemmer viser videre til at det er lett å få kreditt i det norske markedet, men at Husbanken har en viktig rolle å spille i områder hvor det er vanskelig å få kreditt i det private markedet. Disse medlemmer viser til at Regjeringen har lagt opp til at Husbanken nettopp skal ha en slik funksjon. I tillegg skal Husbanken bidra til mer miljøvennlige boliger og mer tilgjengelige boliger samt til at vanskeligstilte skal kunne få lån. Disse medlem-

mer viser til at et enstemmig storting gikk inn for Regjeringens endringsforslag på dette området.

Komiteen vil peke på at lokalt engasjement er nødvendig for lokal utvikling. Gjennom lokale utviklingsprosjekter kan det skapes positive prosjekter som igjen kan resultere i utvikling. På samme måte som på regionalt nivå, er det behov for sterkere samordning av næringsarbeidet også på lokalt nivå, med tettere samspill mellom den kommunale næringsadministrasjonen, sektororganene for fiske og landbruk, arbeidsmarkedsetaten og lokale videregående skoler. Komiteen mener kommunene må ta initiativ til å utvikle dette samspillet, og forutsetter at de statlige sektormyndighetene aktivt medvirker i arbeidet.

Komiteen vil peke på at offentlig virksomhet har betydning for utviklingen i lokalsamfunnet, både som produsent av velferdstjenester, som arbeidsgiver og som tilrettelegger for næringsutvikling. Komiteen mener at alle skal ha tilgang på grunnleggende velferdstjenester uavhengig av geografi, kommune størrelse eller næringsgrunnlaget i området. Kommunene og fylkeskommunene er ansvarlige for store deler av velferdstjenesten til innbyggerne. Kommunene må utforme et velferdstilbud som møter de lokale behov gjennom omstilling, fornyelse og forbedring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at for at kommunene skal kunne gjøre det, er de avhengige av et økonomisk fundament. Flertallet ser det derfor som viktig å sikre at kommuner og fylkeskommuner har økonomiske rammevilkår som setter dem i stand til å tilby gode og likeverdige tjenester. Flertallet mener at kommunesektorens økonomi må styrkes vesentlig. Flertallet mener det må utarbeides en helhetlig plan for å rette opp den økonomiske ubalansen i kommunesektoren.

Flertallet vil samtidig understreke at fordelingen kommunene imellom må ta hensyn til de særskilte utfordringene som er i en del mindre distriktskommuner. Flertallet er enig med Distriktskommissjonen i at inntektssystemet til kommunene fortsatt bør ta utgangspunkt i at distriktskommuner har andre forutsetninger enn større og mer sentralt beliggende kommuner.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er positive til at kommuneøkonomien er i ferd med å innta balanse, og 2004 var et år hvor inntektene til kommunal sektor økte sterkt. Disse medlemmer vil peke på at dette førte til et driftsresultat for sektoren samlet på 2,4 pst. mot 0,6 pst. året før. Disse medlemmer vil også bemerke at kommunene i 2004 hadde den sterkeste inntektsveksten siden 1997.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at alle kommuner fremdeles må være generalistkommuner i

demokratisk forstand. Som demokratiske organer bør kommunene beholde sitt brede ansvarsområde og størst mulig frihet til å prioritere mellom sektorer. Dette forhindrer ikke at kommunene kan samarbeide eller velge andre organisasjonsformer. I den forstand kan også generalistkommuner fremstå som spesialistkommuner i forvaltning og tjenesteproduksjon. Kommunene er etter disse medlemmers syn grunnsteinen i det norske demokratiet, endringer i kommunestrukturen bør derfor baseres på frivillighet og endringer først skje etter folkeavstemninger.

Som et ledd i å styrke posisjonen til det lokale selvstyret går disse medlemmer inn for at det lokale selvstyret blir grunnlovsfestet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil understreke at et godt helsevesen er avgjørende for befolkningens opplevelse av trygghet. Flertallet mener det skal være et faglig godt fastlegetilbud over hele landet. Ved alvorlig sykdom skal det gis øyeblikkelig hjelp til alle døgnets tider.

Flertallet vil sikre et desentralisert sykehustilbud av god kvalitet som blant annet sørger for nærhet til akuttfunksjoner og fødetilbud, samt en ambulansetjeneste over hele landet som har god beredskap og forsvarlig responstid.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har merket seg at Regjeringen i statsbudsjettet for 2005 la frem en ny strategi for lokalsykehusene. Lokalsykehusene skal utvikles som trygghetsbase for befolkningen, med vekt på pasientgrupper hvor nærhet til brukeren og de kommunale tjenestene står sentralt, som tilbud innen rehabilitering, til kronikere og syke eldre. Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen i Revidert nasjonalbudsjett har foreslått å bevilge 100 mill. kroner til styrking og omstilling av lokalsykehusene, og til realisering av samhandlingstilbud med primærhelsetjenesten i kommunene.

Disse medlemmer viser til avtalen som ble inngått mellom regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i Revidert nasjonalbudsjett for 2005. Disse medlemmer vil peke på at det ble bevilget 700 mill. kroner til økt pasientbehandling, inkludert 20 mill. kroner til kjøp av rehabiliterings- og opptreningsplasser hos private. Disse medlemmer viser til at avtalen utsetter kravet om økonomisk balanse ved helseforetakene i 2005 til utgangen av 2006. Med unntak av Helse Sør må halvparten av balansekravet innfris i 2005.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at lokale og regionale myndigheter må få anledning til å foreslå kandidater til styrene på alle nivåer i helseforetakene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti under Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 66 (2000-

2001) Om lov om helseforetak m.m. fremmet et eget lovforslag, der Sosialistisk Venstreparti gikk inn for en helseforvaltningslov i stedet for en helseforetakslov. Disse medlemmer mener at dagens lovgivning i for stor grad bidrar til at avgjørelser som burde vært fattet av politiske organer, i stedet fattes av styrene i helseforetakene.

Disse medlemmer mener at en forslagsrett for lokale og regionale myndigheter ved oppnevningen av styremedlemmer til styrene i helseforetakene ikke løser det demokratiske underskuddet som helseforetaksloven bidrar til. Disse medlemmer mener at Stortinget på et overordnet nivå skal vedta strukturen for spesialisthelsetjenesten gjennom en nasjonal helseplan, mens det i de regionale styrene for helseforetakene må sikres direkte innflytelse fra de regionale folkevalgte organene ved at disse deltar i beslutningsprosessene ved oppnevning av styremedlemmer. Som ledd i å øke den folkevalgte styringen over spesialisthelsetjenesten vil disse medlemmer arbeide aktivt for at helseforetaksloven erstattes av en forvaltningslov, slik at den folkevalgte styringen med spesialisttjenesten styrkes.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener statliggjøring av sykehusene var et feilgrep fordi det har svekket det politiske ansvaret og vanskeliggjort samfunnets innsyn med og kontroll av sykehusene. Disse medlemmer vil hevde at målene om styrket samarbeid med primærhelsetjenesten, aksept av variasjoner ut fra lokale forhold og hensynet til demokratisk styring, forutsetter regional folkevalgt styring av sykehusene.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det bør innføres en nærhetsgaranti for føde- og akuttjenester. Dette medlem mener at alle innbyggere skal ha rett til en grunntrygghet og et godt helse tilbud. Ingen bør ha lengre enn to timers reisetid til føde- og akuttavdelinger. Der dette ikke er mulig å oppnå, skal gravide få et godt og gratis botilbud ved fødeavdelingen i god tid før fødselen. Fødende skal ha rett til jordmorfølge der det er mer enn 1 times reisevei fra hjem til sykehus. Dette medlem mener det er av avgjørende viktighet å sikre forsvarlig reaksjonstid for ambulanser i hele landet.

På denne bakgrunn vil dette medlem fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa utrede en nærhetsgaranti for føde- og akuttjenester som sikrer at ingen har mer enn to timer reisetid til føde- og akuttavdelinger."

Dette medlem mener at lokalsykehusene er viktige for å sikre folk i distriktene trygghet for helsetilbud innen rimelig avstand. Dette medlem vil derfor opprettholde fullverdige lokalsykehus med akuttberedskap og fødeavdeling.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at i dag

stilles det lavere krav til hvor raskt politiet skal være på stedet i distriktene enn i byene. Ved ulykker, overfall eller andre akutte situasjoner hvor politiet skal rykke ut, kan man risikere uholdbar lang ventetid. Dermed reduseres grunntryggheten til innbyggerne. Disse medlemmer mener politiet bør tilføres flere nye stillinger. De nye politistillingene i distriktene skal først og fremst gå til å bemanne opp lensmannskontorene slik at politiet i Distrikts-Norge får lavere responstid enn i dag. Disse medlemmer mener det trengs et krafttak for å gi politiet reell mulighet til å utføre sine oppgaver i hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at statlig virksomheter de senere årene har gjennomført betydelige omstillinger. Omstillingene har i stor grad skjedd med utgangspunkt i den enkelte etat, uten at det har vært en koordinering av de samlede omstillingene. Dette har resultert i nedleggelse av et betydelig antall arbeidsplasser i enkelte lokalsamfunn. Flertallet mener at fremtidige omstillinger må koordineres bedre.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil vise til at det skjer en løpende utvikling av oppgavene i offentlige virksomheter. Ny informasjonsteknologi gjør at flere oppgaver kan utføres andre steder enn i nasjonale sentra. Dette flertallet mener den statlige lokaliseringspolitikken må brukes aktivt. Når staten oppretter nye virksomheter, mener dette flertallet at det generelt må legges til grunn at nye statlige oppgaver skal lokaliseres utenfor Oslo. Unntak fra dette prinsippet må ha en særskilt begrunnelse. Ved alle vurderinger av statlig tjenesteproduksjon og statlige arbeidsplasser, må det derfor søkes etter lokaliseringsalternativer utenfor Oslo som har tilstrekkelig stort arbeidsmarked til at virksomheten kan fungere, og hvor virksomheten kan bidra til å bygge opp eller forsterke eksisterende fagmiljøer. Slik lokalisering kan også være et virkemiddel i forhold til steder som er særskilt rammet av omstilling.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil likevel understreke at dette flertallet ikke ønsker å igangsette en ny stor runde med omfattende utflytting av eksisterende statlige virksomheter.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil peke på at utlokaliseringen av 900 statlige arbeidsplasser som Stortinget vedtok i 2004, nå er i gang og ser ut til å bli svært vellykket. Disse medlemmer peker likevel på at selv om man nå flytter 900 arbeidsplasser ut av Oslo øker tallet på statlig tilsatte i hovedstaden betraktelig. Bare fra 1. mars 2002 til 1. mars 2004 økte tallet på statsansatte i Oslo med 4 236 personer. Økningen av

statlige arbeidsplasser i Oslo bidrar etter disse medlemmers syn til en unødig sterk maktkonsentrasjon og sentralisering. Disse medlemmer mener resten av landet i større grad må få del i de sterke utviklingsstimulanser statlige arbeidsplasser gir, og viser til det som Distriktskommisjonen sier om dette.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser videre til rapporten Komparative lokaliseringstilstander fra Cap Gemini Ernst & Young som peker på at Distrikts-Norge kan løse offentlige oppgaver like godt og med lavere kostnader enn ved tilsvarende lokalisering i hovedstaden. Årsaken er mellom annet at avstandsreducerende informasjons- og kommunikasjonsteknologi mer enn oppveier fordelene ved å legge flest mulige funksjoner under samme tak. Kostnadsnivået på kontorlokaler og lønn er selvsagt viktig, men også lavere sykefravær og bedre tilgang på stabil arbeidskraft, gir en direkte gevinst i form av mindre produksjonstap. Dette medlem vil også vise til at den britiske regjeringen nå er i gang med å følge opp en rapport som foreslår flytting av 20 000 statlige arbeidsplasser ut av London, og den irske regjeringen planlegger utflytting av 10 000 arbeidsplasser fra Dublin. Dette medlem mener på denne bakgrunn at det er behov for en plan for utlokalisering av statlige arbeidsplasser fra hovedstaden de kommende årene. Dette medlem mener at man også i regionene bør vurdere å lokalisere den regionale forvaltningen på andre og eventuelt flere steder enn i det som ut fra størrelse og beliggenhet framstår som naturlige regionsenter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at det kan oppstå særskilte utfordringer i enkelte kommuner eller enkelte regioner, f.eks. knyttet til utviklingen i næringslivet eller i offentlig virksomhet eller stort tap av arbeidsplasser. Flertallet viser til at slike store utfordringer i første rekke finnes på ensidige industristeder og i fiskeri- og landbruksavhengige samfunn hvor det skjer store strukturelle endringer. Likeså står enkelte lokalsamfunn overfor betydelige omstillinger som følge av endringene i offentlig sektor, blant annet i Forsvaret.

Flertallet vil understreke at det vil være en fordel å kunne sette inn nødvendige omstillingstiltak så raskt som mulig, og fortrinnsvis før en nedbemanning finner sted. Flertallet mener at departementet må ha ansvaret for å avklare om en kommune i nasjonal sammenheng skal anses å ha utfordringer som gir grunnlag for en særskilt omstillingsstatus.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at departementet eventuelt må tilføre den aktuelle fylkeskommunen ekstraordinære midler for å følge opp denne utfordringen.

Dette flertallet viser til de store omstillingene en står overfor i f.eks. Sogn og Fjordane, blant annet

knyttet til store strukturendringer i industrien i Årdal, Høyanger og Flora.

Likeså viser dette flertallet til de betydelige omstillingsutfordringene flere av kystkommunene i Finnmark står overfor som følge av problemene i fiskeindustrien. Flertallet vil understreke at håndteringen av kriser av denne type er et nasjonalt ansvar, og ikke kan tillegges den enkelte kommune og fylkeskommune alene.

Dette flertallet vil understreke at Innovasjon Norge må iverksette aktive tiltak for omstilling, samfunnsutvikling og etablering av nye arbeidsplasser i slike tilfeller. Virkemiddelapparatet må bidra aktivt i selve omstillingsprosessen, og også ta selvstendige initiativ i samråd med lokale og regionale myndigheter for å fremme nye etableringer. Dette flertallet forutsetter at Innovasjon Norge går mer offensivt inn i en del slike omstillinger enn de tidvis har gjort.

Dette flertallet peker på at det i tillegg til fylkeskommunenes rammer kan være behov for nasjonale midler som Innovasjon Norge kan disponere for å bidra i store regionale omstillinger. Dette må etter dette flertallets syn også sees i sammenheng med statens ansvar for å tilføre særskilte ressurser til områder som gis særskilt omstillingsstatus.

Dette flertallet forutsetter at staten aktivt benytter statlig lokaliseringsspolitikk for å bidra til å skape nye og stabile arbeidsplasser på steder som står overfor betydelige omstillingsutfordringer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil minne om at også Vanylven kommune i Møre og Romsdal har omstillingsutfordringer som kan sammenlignes med de nevnte kommuner i Sogn og Fjordane.

Disse medlemmer vil videre peke på at lav lønnsutvikling og omstrukturering innen landbruket gjør at det er en betydelig nedgang i tallet på bruk. Dette gjør at mange kommuner med småskala landbruksproduksjon nå merker tilsvarende problemer som i kommuner med store strukturendringer innen industrien.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det bør gjøres lettere å bo i distriktet selv om man jobber i mer sentrale strøk. Dette kan for eksempel gjøres ved å beholde pendlerfradraget.

Viktige distriktsnæringer

Komiteen vil peke på at landbruket i tillegg til sin betydning for norsk matproduksjon, matvaresikkerhet og for næringsmiddelindustrien, også har stor betydning for blant annet reiselivet og for kulturbasert næringsutvikling. Komiteen mener at det ligger store muligheter for landbruket i en mer forbrukerrettet matpolitikk der en ser hele kjeden fra jord til bord i sammenheng. Lokal foredling, merking og sporbarhet vil være viktige elementer i en slik modell.

Komiteen vil understreke viktigheten av at lover og regler bør tilpasses slik at det blir enklere å starte opp lokal foredling og omsette lokale råvarer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at landbruket og landbruksrelaterte næringer er avgjørende for å sikre en viktig del av det norske bosettingsmønsteret og den norske kulturarven.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at meldinga peker på de positive trekene i landbruket, og til det potensialet for økt verdiskaping som ligger der. Disse medlemmer viser også til de utfordringene globaliseringen fører med seg for næringen. Disse utfordringene må møtes med omstilling og nyskaping. Disse medlemmer viser til at det er stor kommunal og regional kreativitet knyttet til reiselivet, og en samhandling mellom landbruk, turisme og verneinteresser er sentralt i meldinga.

Disse medlemmer har merket seg at Nord-Norge er høyt prioritert i fordelingen av den særskilte regional- og distriktpolitiske innsatsen, på grunn av de spesielle utfordringene i landsdelen når det gjelder avstand til markedet, tynne næringsmiljø og mange områder med nedgang i folketallet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil arbeide for å bevare et bærekraftig landbruk gjennom et restriktivt jordvern. Landets resterende kornjord er bærebjelke for matvaresikkerhet og jordbruksproduksjon. Denne jorda vil aldri kunne erstattes med nydyrkingsjord, og må vernes spesielt mot nedbygging i pressområdene.

Målet må være at landbruket får rammebetingelser som gjør at det kan fortsette sitt arbeid i mer miljøvennlig retning. Disse medlemmer mener det må være rom for både økologisk produksjon og annen miljøvennlig produksjon. Disse medlemmer mener matvaresikkerhet og distriktsbosetting krever utvikling av gårdsbruk med ulikt ressursgrunnlag og ulike produksjonsformer.

For å bidra til en mer rettferdig fordeling vil komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti ha innført en øvre grense for hvor mye støtte et enkelt gårdsbruk kan motta.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til viktigheten av å rekruttere ungdom til landbruksnæringen, og peker på at dette mellom annet kan gjøres gjennom å bedre lønnsomheten i næringen, samt å finne gode investeringsordninger for bønder som ønsker å satse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, vil påpeke at i innlandsområder kan

satsing på fornybar energiproduksjon basert på lokale biomasseressurser utvikles til en viktig motor for teknologisk utvikling og skape mange arbeidsplasser. Flertallet viser til Sverige der bioenergi er en meget stor næring. I det nordiske energimarkedet er bioenergi allerede større enn vannkraft.

Produksjon av biobrensel i jordbruket kan gi redusert nedlegging av dyrka mark og bidra til å holde kulturlandskapet åpent. En industrialisering av bioenergien kan gi et stort antall arbeidsplasser i de mest skogrike fylkene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til Innst. S. nr. 181 (2003-2004) der disse partier foreslo en rekke tiltak for å legge til rette for å utvikle bioenergi. Dette vil, i tillegg til å være svært viktig miljøpolitikk, være svært viktig både for jord- og skogbruket og reiselivsnæringa.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til Dokument nr. 8:31 (2004-2005) der partiet foreslår momsfristak på alternativ energi. Dette ble gjennomført med god effekt i vårt naboland Sverige på midten av 1980-tallet og vil etter dette medlems syn være et effektivt tiltak for å øke interessen for bioenergi også i Norge.

Komiteen vil peke på den store betydning som fiskerinæringen og oppdrettsnæringen har for kystdistriktene. Komiteen mener at det må legges en nasjonal strategi for utvikling av fiskerinæringen som bygger på vårt fortrinn med tilgang på ferskt råstoff av høy kvalitet. Det må legges til rette for en aktiv utvikling av havbruksnæringen. Komiteen mener Norge må ha ambisjon om å være verdens fremste sjømatnasjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at marin forskning må være høyt prioritert, sammen med forsterket innsats innen produktutvikling og økt markedsinnsats for norske fiskeprodukter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det bør opprettes et eget statlig investeringsfond for marin sektor som skal kunne gå inn med eierinteresser i oppdrett og i foredling av marine produkter, herunder marin bioteknologi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser det som viktig at det utvikles et offensivt verdiskapingsprogram for fiskerinæringen.

Flertallet mener at både råfiskloven og deltakerloven er sentrale forutsetninger for stabilitet og forutsigbarhet, og for å sikre en lønnsom og fiskereid flåte. Råfiskloven og deltakerloven må derfor opprettholdes.

Flertallet mener det bør etableres en ordning med kystutviklingsmidler i kystområdene etter samme mønster som bygdeutviklingsmidlene i landbruksområdene.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning med kystutviklingsmidler i kystområdene som en parallell til bygdeutviklingsmidlene i landbruksområdene. Nærmere retningslinjer for ordningen forutsettes drøftet i statsbudsjettet for 2006."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at fiskerinæringen er en viktig aktør med lange og gode tradisjoner langs hele kysten. Disse medlemmer peker på den konkurransen fiskerinæringen har vært eksponert for de siste årene. Dette krever etter disse medlemmers mening et fortsatt fokus på omstilling i hele næringen. Disse medlemmer viser til at næringa har vært preget av en overkapasitet både på sjø og land. Dette ser etter disse medlemmers mening ut til å være i ferd med å endre seg. Næringen oppnår nå bedre resultater og soliditeten er i ferd med å komme tilbake i næringa, og disse medlemmer viser til at Regjeringa fortsatt legger vekt på rammevilkår for å skape et solid næringsliv langs kysten.

Imidlertid ser disse medlemmer at oppdrettsnæringa har vært utsatt for et betydelig press og beskyldninger fra EU.

Disse medlemmer viser til at næringa er fornøyd med den innsats Regjeringa har bidratt med som koordinator og pådriver overfor EU-kommisjonen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener at fiskeri- og havbruksnæringen er viktig for å sikre bosetting i distriktene og langs kysten. Disse medlemmer viser til at Regjeringen legger opp til fortsatt utvikling og vekst gjennom lønnsomme bedrifter. Disse medlemmer ser det som positivt at det legges opp til å utnytte potensialet i sektoren. Dette ved å vurdere sektorens rammevilkår samt å legge til rette for en sikker drift i et rent miljø. Disse medlemmer ser det også som positivt at det rettes fokus på nye felt innenfor næringen som nye marine arter, bedre utnyttelse av biprodukter, marin bioteknologi, bioprospektering og eksport av marin teknologi. Disse medlemmer mener også det er positivt at turisme og kystkultur sees på som et viktig potensial.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er nødvendig å styrke deltakerloven og råfiskloven som redskap for bedre lønnsomhet i fiskerinæringa, og for å hindre sentralisering og privatisering av det økonomiske utbyttet. Målet er et forbud mot salg av kvoter. Disse medlemmer viser til at et flertall i Stortinget nå har vedtatt et verdiskapingsprogram for fisk som satser på arbeidsplasser og lokal verdiskaping gjennom

utvikling av nisjeprodukter, innovasjon, kvalitetsutvikling og mangfold på matområdet.

Disse medlemmer vil etablere rekrutteringskvoter til ungdom og åpne for fritt fiske på kongekrabben med mål om å holde bestanden så lav som mulig.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil fremme en fiskeripolitikk som overfører kvoter fra den havgående til den kystnære flåten.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at på sikt må større deler av totalkvotene tildeles kystfiskeflåten.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener konsesjonstildeling for oppdrett må være et virkemiddel for å styrke bosetting og næringsutvikling i distriktene, og at konsesjonene derfor ikke skal være fritt omsettelige eller kunne auksjoneres bort. For å sikre økt lokal verdiskaping vil disse medlemmer foreslå at det innføres en lokal fastsatt arealavgift, differensiert etter type oppdrett, som går til kommunene som erstatning for konsesjonsavgiften, som foreslått av Distriktskommisjonens flertall.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at kystkommunene, som har et ansvar for å legge til rette for arealer til oppdrett, skal kunne kreve en begrenset arealavgift av produksjon utover et visst volum. Dette betinger etter dette medlems syn at konsesjonene blir vederlagsfrie fra statens side.

Dette medlem viser til verdiskapingsprogrammet for landbruket som hvert år bidrar til å utvikle nye produkter innen næringen. Dette medlem vil gi fiskerinæringen den samme muligheten. Et verdiskapingsprogram for fersk fisk ville sikre at de mange som har gode ideer, vilje og kunnskap langs kysten vår på dette området, kunne få realisere ideene sine. Dette medlem mener videre at dette ville vært en viktig støtte for fiskeriindustrien i arbeidet med å få fram fersk fisk og utvikle nye produkter til betalingsvillige kunder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, vil peke på petroleumsvirksomhetens betydning for distriktene. Flertallet mener at leteaktiviteten etter olje og gass bør økes, og at oljeindustrien må få tilgang til interessante letearealer.

Flertallet mener Norge må delta i utviklingen av petroleumsvirksomheten i nord i samspill med Russland.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti ser positivt på at det åpnes for leteboring på nye områder innen petroleumssektoren. Samhandling med Russland er en viktig strategi for å lykkes i Barentshavet, disse medlemmer viser i den forbindelse til nye meldinger som er lagt fram denne våren. Norge bør være en pådriver i utvik-

lingen av næringa i Barentshavet. Dette gjelder etter disse medlemmers syn både innenfor viktige felt som sikkerhet og miljø, men ikke minst innenfor offshore-industri.

Disse medlemmer viser til at petroleumsnæringen er en viktig næring som kan bety store endringer og nyskapingar i store deler av den nordlige landsdel.

I tillegg viser disse medlemmer til Regjeringa sine planer og prioriteringar for å være behjelpelige med å rydde opp i atomproblematikken i Nordvest-Russland. Her tar, etter disse medlemmer sitt syn, Regjeringa mål av seg til å være en god og aktiv pådriver i området.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til de respektive partiers merknader til Nordområdemeldinga som ble lagt fram tidligere i vår.

Disse medlemmer er av den oppfatning at Norge bør være den ledende aktør innenfor Helse, Miljø og Sikkerhet ved utviklingen av petroleumsvirksomhet i Barentshavet.

Komiteen mener at petroleumsvirksomhet i Barentshavet og Norskehavet skal være verdens fremste i forhold til oljevernberedskap og miljøovervåking.

Når petroleumsaktiviteten beveger seg nordover må det også stilles krav om arbeidsplasser knyttet til drift i de tilgrensende områder på land. Det er derfor viktig at de deler av konsesjonskravene som omhandler den geografiske tilknyttingen ikke blir svekket, men blir brukt aktivt for å sikre regional aktivitet og regionale leveranser. Det er et klart mål at flere områder trekkes inn i leverandørvirksomheten etter hvert som næringen utvikles inn i nye områder. Som ledd i dette bør det iverksettes et rammeprogram for kompetanseoppbygging i leverandørindustri i nye aktivitetsområder, blant annet med bruk av offentlige og private utviklingskontrakter.

Komiteen viser til de respektive partiers merknad og forslag i Innst. S. nr. 135 (2004-2005) Om innovasjonsverksemda for miljøvennlige gasskraftteknologiar mv.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det er viktig at leverandørbedrifter over hele landet får del i oppdrag innenfor utbygging av olje og gassfelt og oppdrag innenfor vedlikehold og modifikasjon på norsk sokkel og internasjonalt. Som ledd i dette bør det utvikles nye programmer for kompetanseutvikling, bl.a. med bruk av industrielle forsknings- og utviklingskontrakter (IFU).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, mener at en større del av naturgassen som utvinnes på norsk sokkel må tas i bruk innenlands til industri-, energi- og transportformål. Flertallet mener derfor at staten må bidra til utbygging av infrastruktur for gasstransport og innenlands bruk av gass.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at de påviste gassressursene på sokkelen gjør Norge til en stor gassprodusent de neste femti til hundre årene. Disse medlemmer er positive til at det nå skal satses på økt innenlandsk bruk av naturgass for å skape ny industri og nye arbeidsplasser. Disse medlemmer mener det må legges til rette for kostnadseffektive transportløsningar for naturgass. Disse medlemmer mener også det må legges til rette for at gassprodusentene finner det interessant å levere gass til innenlandske brukere. Disse medlemmer viser til sine merknader i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 9 (2002-2003) om innenlands bruk av naturgass mv., jf. Innst. S. nr. 167 (2002-2003) og til behandlingen av St.meld. nr. 47 (2003-2004) Om innovasjonsverksemda for miljøvennlige gasskraftteknologiar mv., jf. Innst. S. nr. 135 (2004-2005).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil støtte en aktiv statlig politikk for å utnytte naturgass som industrielt råstoff og som energi dersom det fortrenger fyringsolje og bidrar til lavere utslipp. Disse medlemmer vil støtte gasskraftverk med CO₂-deponering, dersom dette inngår i en langsiktig og helhetlig strategi som tar sikte på både å redusere det totale energiforbruket, og å gjøre Norge til en nettoeksportør av miljøvennlig energi.

Disse medlemmer viser til behovet for å prioritere merutvinning av olje og gass fra eksisterende felt kombinert med teknologi for CO₂-håndtering og trykkstøtte.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag om investeringar i teknologi, kunnskaps- og næringsutvikling i Sosialistisk Venstrepartis vekstplan for Nord-Norge.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det bør utformes gode rammevilkår for bruk av gass i Norge. Gassinfrastruktur og transportprising bør herunder legges til rette for at nærhet blir et komparativt fortrinn for ny utvikling av arbeidsplasser i distriktene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti prioriterer hensynet til fiskeri og reiseliv foran hensynet til olje- og gassnæringen i nord.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet understreker sårbarheten og rikdommen som finnes i norske havområder som trafikkeres av oljetankere. Barentshavet/Lofoten er et av verdens største og viktigste marine matfat og et av verdens mest produktive havområder.

Disse medlemmer vil peke på at disse verdiene er sårbare for oljeforurensning og på langt nær godt nok beskyttet i dag. Disse medlemmer viser for øvrig til sine merknader og forslag i Innst. S. nr. 178

(2004-2005) Innstilling fra samferdselskomiteen om På den sikre siden - sjøsikkerhet og oljevernberedskap.

Disse medlemmer vil ha en klar og målrettet prosess for det videre arbeidet med petroleumsfrie områder i Barentshavet fram mot etableringen av en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet i 2006. Disse medlemmer viser til forslag i behandlingen av St.meld. nr. 21 (2004-2005).

Komiteen vil peke på at den maritime sektoren er stor i Norge fordi vi ligger fremst i verden når det gjelder maritim næringskompetanse. Komiteen vil likevel understreke at dersom vi ikke utvikler og fornyer vår kompetanse, vil andre land komme foran oss. Komiteen vil at Norge skal være ledende i verden innen maritim forskning, kompetanseutvikling og nyskaping. På den måten vil Norge ha viktige lokaliseringsfortrinn for den delen av næringen som legger vekt på høy kvalitet.

Komiteen vil understreke viktigheten av at regionale myndigheter og virkemiddelapparatet har en nær dialog med det regionale næringsliv om utvikling av strategier og tiltak. Komiteen vil fremheve betydningen av at næringsaktørene selv tar et ansvar for å definere felles utfordringer, etablere nettverk og iverksette fellestiltak. Komiteen mener at lokale og regionale myndigheter og virkemiddelapparatet bør legge sterk vekt på et samspill med næringslivets egne satsinger. Komiteen ser utviklingen av Maritimt Forum nasjonalt rundt om i landet som en slik viktig samarbeidspartner.

Komiteen mener at en må utnytte spisskompetansen som er i Norge innen blant annet marin sektor, maritim sektor og petroleumssektoren til å utvikle ny industriell virksomhet. Komiteen ser det som viktig at norske råvarer i så stor grad som mulig skal videreføres i Norge.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, legger i denne sammenheng også vekt på at kraftintensiv industri skal ha tilgang på elektrisk kraft som sikrer industriens konkurransevne i et internasjonalt marked.

Komiteen viser til at prosessindustrien i 2004 sto for en eksport på 150 mrd. kroner, det vil si over halvparten av eksporten fra Fastlands-Norge. Bedriftene er lokalisert over hele landet fra Lindesnes i sør til North Cape Minerals i nord. Industrimiljøer som Grenland, Årdal og Sunndal er blant regionene i Norge med høyest tetthet av forskere i Norge. Norsk kompetanse på silisiummetall har vært en forutsetning for at Norge er blitt blant de ledende i verden i framstilling av solceller gjennom søsterbedriftene Scanwafer i Glomfjord og Porsgrunn og Scancell i Narvik. Komiteen mener dette representerer en spennende kobling mellom tradisjonell prosessindustri og nyskapende miljøteknologi som det er viktig å utvikle.

Komiteen mener prosessindustriens ressurser, infrastruktur og kompetanse må utnyttes aktivt til nyskaping og næringsutvikling, og mener det er positivt at kunnskapsparker og inkubatorer allerede er etablert i flere av disse miljøene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at de kraftintensive deler av industrien trues av store økninger i kraftprisene som følge av at myndighetsbestemte kraftkontrakter faller vekk fram mot 2011. Flertallet mener det er viktig for nærings- og distriktsutvikling at disse bedriftene får tilgang til langsiktige kraftbetingelser som holder mål internasjonalt. Flertallet viser til vedtakene om utredning med sikte på etablering av et industrikraftmarked for langsiktige kontrakter og forventer at dette følges aktivt opp av Regjeringen.

Flertallet mener at det bør etableres en ordning for fellesfinansiering av merkostnadene ved utbygging og vedlikehold av kraftlinjenettet i spredtbygde strøk.

Komiteen viser til de respektive partienes merknader og forslag ved behandlingen av St.meld. nr. 22 (2004-2005) Kultur og næring, og St.meld. nr. 16 (2004-2005) Leve med kulturminner.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at St.meld. nr. 22 (2004-2005) gir et helhetlig perspektiv på forholdet mellom kultur, næring og samfunnsbygging. Regjeringen har med meldingen synliggjort hvilke funksjoner kunst og kultur har innenfor en samfunnsmessig helhet, og meldingen er ment å legge til rette for at kultursektoren kan spille en større rolle i nyskapende og bærekraftig samfunnsutvikling.

Disse medlemmer viser til forslaget om å etablere et verdiskapingsprogram for kulturminner og kulturmiljø. Disse medlemmer er kjent med at programmet skal stimulere til at viktige kulturminneressurser blir tatt i bruk i utviklingen av lokalsamfunn og som grunnlag for næringsvirksomhet. Disse medlemmer mener dette er en spennende satsing fra Regjeringens side og disse medlemmer imøteser resultatene av spillet mellom eierne av kulturminner, næringslivet, andre private og offentlige aktører, museer og frivillige organisasjoner.

Komiteen mener at reiselivsnæringen må gjøres til et nasjonalt satsingsområde. Som ledd i det mener komiteen at det bør utformes en nasjonal reiselivsstrategi, gjennomføres en målrettet markedsføring av Norge som reisemål, foretas en opprusting av infrastrukturen for reiseliv, satses på kunnskap og gjøres tilpasninger i nasjonalt regelverk.

Komiteen mener bl.a. at det bør stimuleres til utvikling av aktivitetsbasert turisme, der matkultur og naturopplevelser med lokalt tilsnitt utgjør viktige deler. En større satsing på reiselivsaktivitet innen og omkring

vernede områder og nasjonalparker, vil for eksempel bidra til økt aktivitet i distriktene.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er positive til at Regjeringen følger opp regionalmeldingen og setter av 17 mill. kroner til Selskapet for industrivekst (SIVA) i Revidert nasjonalbudsjett. Dette innebærer blant annet at det allerede inneværende år vil kunne bli etablert en reiselivsinkubator på Lillehammer. Denne inkubatoren vil ha en profil rettet spesielt mot reiseliv med fokus på kultur- og opplevelsesprodukter.

Disse medlemmer viser videre til at Nærings- og handelsdepartementet vil utarbeide en handlingsplan for reiseliv våren 2005, hvor både næringen selv og Innovasjon Norge er involvert i arbeidet. I Revidert nasjonalbudsjett har Regjeringen satt av 15 mill. kroner til oppfølging av den samme handlingsplanen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er nødvendig å legge til rette for økt lokalpolitisk medvirkning og innflytelse i verneprosesser. Vern av områder og utvikling av nærliggende lokalsamfunn må ses i sammenheng.

Disse medlemmer finner det uheldig at de gode ønskene om mer aktiv bruk av verneområdene ikke i større grad er fulgt opp med midler og konkrete tiltak.

Disse medlemmer mener det er et stort behov for økte midler til tilretteleggingstiltak i nasjonalparkerne. Styring av ferdsel, skilting og andre tiltak som gjør områdene mer attraktive for turisme og lokal næringsutvikling må prioriteres sterkere.

Disse medlemmer mener det vil være et viktig signal for vernearbeidet og utviklingen av et grønt reiseliv at Regjeringen i løpet av friluftslivets år, 2005, legger frem en opptrappingsplan for utbygging av nasjonalparksentre og starter etableringen av disse.

Disse medlemmer viser til egne forslag i Dokument nr. 8:62 (2002-2003) og Innst. S. nr. 243 (2002-2003) Om å styrkje og bygge ut nasjonalparkforvaltninga.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at nasjonalparker og andre verneområder i større grad må utvikles til å bli en ressurs for lokalsamfunnene, og ikke et hinder for næringsaktivitet og bosetting. Det er etter disse medlemmers syn nødvendig å legge til rette for økt lokalpolitisk medvirkning og innflytelse i verneprosesser. Disse medlemmer mener at vern av områder og utvikling av nærliggende lokalsamfunn må ses i sammenheng, og det må i større grad legges opp til å ta vare på områder gjennom aktiv bruk.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vil påpeke at hvis beitebruk og annen tradisjonell bruk av områdene opphører, risikerer vi at også viktige deler av verneverdiene forsvinner.

Dette medlem mener at en viktig grunn til det høye konfliktnivået i mange vernesaker, er stortingsflertallets unnfalighet i forhold til konsekvensene av egne vernevedtak. Dette har ført til lokal usikkerhet om

hvilke utviklingsmuligheter som finnes i området og altfor lave erstatninger til grunneier og lokalsamfunn. Dette medlem viser til at i overkant av 10 pst. av det norske landarealet er fredet etter naturvernloven som nasjonalpark, naturreservat eller landskapsvernområde. Det er etter dette medlems mening nå viktig at det blir tatt en pause i vern av nye områder. Dette medlem ønsker en grundig evaluering av hvilke effekter dagens vernepolitikk har hatt, og om hvorvidt målene ved det omfattende vernet blir oppnådd.

6. SAMARBEID OM REGIONAL UTVIKLING

6.1 Sammendrag

6.1.1 *Fylkeskommunen som regional utviklingsaktør*

Nordregio og Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) har på oppdrag frå Kommunal- og regionaldepartementet gjennomført ei ekstern utgreiing av fylkeskommunen si rolle som regional utviklingsaktør (Nordregio 2004). I meldinga er det gjort nærare greie for vurderingane frå den eksterne utgreiinga.

Regjeringa legg til grunn at det har gått svært kort tid sidan fylkeskommunane fekk ei utvida rolle som regional utviklingsaktør, og at det er avgrensa kva erfaringar ein kan trekkje etter så kort tid. Regjeringa er nøgd med at fylkeskommunane har tatt på seg utfordringa med å utvikle regionale partnerskapar og at ansvarsforma er blitt godt motteken. Hovudbiletet er at fylkeskommunane har inntatt ei offensiv holdning og at utviklinga går i rett retning.

Regjeringa legg til grunn at fylkeskommunane arbeider med å utvikle og definere rolla som utviklingsaktør, både internt i organisasjonen og i høve til andre aktørar. Det er viktig at andre offentlege aktørar regionalt og lokalt er konstruktive deltakarar i dette arbeidet, og i å avklare eigne roller når det gjeld å delta og forplikte seg i partnerskapane ut frå aktuelle utfordringar og føresetnader. Dette er også eit naturleg tema for oppfølging i dialogen mellom sentralt og regionalt nivå.

I St.meld. nr. 19 (2001-2002) blei det særleg lagt vekt på behovet for å utvikle ein partnerskap for prioritering av bruken av dei regional- og distriktpolitiske verkemidla og for koordinering og forpliktande samarbeid med andre regionale og lokale aktørar med relevante verkemiddel. Regjeringa ønskjer ikkje å lage faste krav til organisering av dette partnerskapsarbeidet, men meiner at det i dialogen mellom aktørar på regionalt nivå og mellom sentrale og regionale styresmakter er behov for å sjå nærmare på tre tema:

1. Rolleavklaringar og mandat
2. Deltaking frå statsetatar, kommunar og næringsliv
3. Kopling mellom fylkesplanlegging og partnerskapsarbeid.

6.1.2 *Regionaliseringsdebatten og Regjeringa si framdriftsplan for vurdering av mellomnivået*

Debatten om styringssystemet og mellomnivået si rolle i Noreg har vore aktiv i lang tid. Sentrale tema i

denne debatten er talet og storleiken på dei folkevalde forvaltningsnivåa, fordeling av ansvar og oppgåver, og kommunikasjon og samspel mellom nivåa. I debatten har det kome ulike synspunkt på behovet for og innhaldet i eit folkevalt mellomnivå. Også eventuelle endringar i ansvar, oppgåver og struktur på kommunenivå som følgje av endringar på mellomnivået er ein del av denne debatten. I meldinga vert hovudkonklusjonane til Effektutvalet og Distriktskommisjonen refererte.

I St.meld. nr. 19 (2001-2002) foreslo Regjeringa å setje i gang forsøk med kommunal oppgåvedifferensiering og forsøk med einskapsfylke. Stortinget slutta seg til dette, jf. Innst. S. nr. 268 (2001-2002).

Dei fleste forsøka starta i januar 2004 og varer i fire år, med opning for forlenging i to år til. Forsøka skal evaluerast. Evalueringane skal ha fokus på effektar og resultat av forsøka, og på konsekvensar for statleg styring. Nokre av evalueringane er alt blitt sette i gang. Rapportar med sluttevaluering av forsøka skal bli overlevert departementet innan utgangen av august 2007.

I stortingsperioden 2005-2009 skal Kommunal- og regionaldepartementet gjennomføre ei forskningsbasert evaluering av fylkeskommunane. Resultat frå sluttevalueringa av forsøk med oppgåvedifferensiering i kommunar og fylkeskommunar og forsøk med einskapsfylke vil utgjere grunnlagsmaterialet for den breie evalueringa av fylkeskommunen. I kommuneproposisjonen for 2006 vil Regjeringa presentere ei nærmare skisse til innhald for vurdering av mellomnivået. Som varsla i St.meld. nr. 19 (2001-2002) vil kommuneproposisjonen for 2006 også innehalde ein generell og heilskapleg omtale av status for fylkeskommunen si rolle og dei fylkeskommunale oppgåvene.

Kommunal- og regionaldepartementet har elles hausten 2004 utarbeidd eit fagleg innspel i den pågåande debatten om det regionale nivået, jf. rapporten Alternativ til dagens fylkeskommunar, KRD 2004. Rapporten presenterer mellom anna fem ulike modellar for organisering av det regionale nivået.

6.1.3 Oppfølging av storbymeldinga

I storbymeldinga, St.meld. nr. 31 (2002-2003) legg Regjeringa vekt på rolla til storbyane som drivkraft for regional utvikling. Eit avgjerande utgangspunkt for at storbyane skal spele ei slik rolle er at dei sjølv tek eit initiativ, og saman med dei kringliggjande kommunane definerer innhald i og strategiar for utviklinga i storbyregionen. I dette arbeidet er også fylkeskommunane ofte ein viktig aktør.

Det er ei utbreidd oppfatning at storbyregionane kan bli betre på til dømes innovasjon. Spørsmålet er korleis regionane vil møte denne utfordringa, og kva for rolle storbyregionane ønskjer å ta for å betre den regionale innovasjonsevna. Vi veit at storbyane har ulike erfaringar. Det er difor viktig med god erfaringsutveksling mellom dei ulike storbyregionane.

Stortinget oppmoda i Innst. S. nr. 117 (2003-2004) samrøystes Regjeringa om å leggje fram ei hovudstads-melding. Regjeringa tar sikte på å leggje fram meldinga våren 2006.

Regjeringa ønskjer å utvikle storbypolitikken i dialog og samarbeid med storbyane. Eit av måla er å leggje til rette for ei betre koordinering av statleg politikk overfor storbyane

Kommunal- og regionaldepartementet har invitert storbyane til å vere med på å foreslå eit fornøye grunnlag og eit breiare mandat for eit samarbeidsforum for storbyutvikling. Ei arbeidsgruppe, der storbyane var representert, fremma i 2004 eit forslag om dette. Arbeidsgruppa foreslo eit samarbeid mellom storbyane og departementa under namnet "Storbyforum". Gruppa meinte at dei seks storbyane bør delta i Storbyforum, og at Kommunal- og regionaldepartementet bør ta ansvar for organisering og sekretariat. Regjeringa har følgd opp dette forslaget.

Regjeringa utfordrar storbyane til å ta initiativ og til å ha aktive roller i by- og regionutviklinga. Dette tilseier at staten må vere positiv til samarbeid med storbyane når dei vil gjennomføre lokale og regionale prosjekt.

6.1.4 Internasjonalt samarbeid i Norden og Europa

Regionalpolitikken er eit område der det internasjonale elementet er heilt sentralt. For det første set internasjonale avtalar, som til dømes EØS-avtalen, rammer som nasjonal regionalpolitikk må halde seg innanfor. Eit konkret døme er arbeidsgivaravgifta. Det er også venta at den nye WTO-avtalen, når han er ferdig forhandla, vil innehalde eit subsidieregulverk som vil kunne ha konsekvensar for regionalpolitikken. For det andre kan internasjonalt samarbeid ofte vere ei god tilnærming til regionalpolitiske utfordringar. Konkrete døme på dette er samarbeid mellom grenseregionar om felles arbeidsformidling. For det tredje er læring, kompetanseutvikling, erfaringsutveksling og politikktutvikling ein viktig del av internasjonalt regionalpolitisk samarbeid. Våre regionale utviklingsprogram har teke mykje lærdom frå EUs strukturfondspolitik.

Regjeringa vil understreke at Noreg aktivt bør ta i bruk alle dei høva vi har til å presentere våre synspunkt i dei prosessane som er i gang i EU. Det er særleg viktig at dette skjer i dei innleiande prosessane der det er størst sjanse for påverknad.

EU-kommisjonen sitt forslag til ny regionalpolitikk for perioden 2007 til 2013 blei lagt fram i ein rapport 18. februar 2004. I rapporten blir det understreka at hovudprinsippa i gjennomføringa av EU sin regionalpolitikk vil bli vidareførte når det gjeld bruken av strategisk planlegging, desentralisert forvaltning, overvaking og evaluering.

Regjeringa meiner det territorielle samarbeidet på tvers av nasjonsgrensene er viktig for å løyse felles utfordringar. Det er viktig både utifrå utanrikspolitiske og regionalpolitiske omsyn. Regjeringa vil derfor arbeide for at Noreg framleis kan vere ein aktiv samarbeidspartnar også i neste programperiode.

I samband med ei eventuell norsk deltaking i det framtidige territorielle samarbeidet til EU, vil spørsmål som geografien til programma, innhaldet til programma og økonomi vere sentrale spørsmål.

Regjeringa vil leggje stor vekt på å sikre at Noreg skal kunne delta i dei nye nabolandsprogramma til EU med Russland som partner. Det er viktig å vidareutvikle samarbeidet i såvel Barentsregionen som i Austersjøregionen ut frå både utanrikspolitiske og regionalpolitiske omsyn.

Det nye nordiske regionalpolitiske handlingsprogrammet blei vedteke i desember 2004, og gjeld frå 2005 til 2008. Mål for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet er å gjere stemma til Norden høyrd i Europa, å medverke til utvikling av dei nordiske landa og dei nordiske regionane sin eigen politikk, og å fremme regional og nasjonal konkurransekraft på eit berekraftig grunnlag.

For Noreg har det nordiske samarbeidet på det regionalpolitiske området stor verdi. Det er viktig i seg sjølv ved at ein kan finne praktiske løysingar på problem og utveksle erfaringar. Det er også viktig fordi vi gjennom samarbeidet får ein annan og tidlegare tilgang til EU-prosessar enn det som er mogleg i EØS-prosessane på dette området. Ein har svært gode erfaringar frå begge desse samanhengane i dei seinare åra. Regjeringa vil derfor både generelt, og spesielt under det norske formannskapet i 2006, arbeide for å bruke det nordiske samarbeidet til å få fram dei nordiske og norske føresetnadene og interessene i ein større europeisk samanheng, og til stadig å heve kvaliteten på det regionale utviklingsarbeidet.

Samarbeid på tvers av grensene i Europa har fått auka verd for Noreg i dei siste 15 åra. Det gjeld for samarbeidet i Barentsregionen, i Austersjøregionen, i Nordsjøregionen og i EU-programmet "Nordlige periferi". Forutan medlemsstatene Finland, Sverige og Storbritannia (Skottland), deltar Færøyene, Grønland, Island og Noreg, og på prosjektnivå også Nordvest-Russland og Canada, i Nordleg periferiprogrammet.

Måla for dei ulike nærområdeprogramma varierer frå reine utanrikspolitiske mål, som fred og stabilitet mellom naboland, til meir økonomiske og regionalpolitiske mål. Utviklinga av den indre marknaden med nedbygging av nasjonale grenser, har vore ei sentral drivkraft for auka grenseregionalt samarbeid mellom EU sine medlemsland og land i EØS-området. Norsk deltaking i EUs regionalpolitiske program, Interreg, har vore eit vesentleg bidrag til norsk nærområde- og europapolitikk.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen ser det som viktig å mobilisere til en felles innsats for regional utvikling.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, ser det som viktig at det regionale utviklingsarbeidet skjer i et nært samarbeid mellom fylkeskommunen, kommunene, regionale statlige myndigheter, statlige virkemiddelorganer, Sametinget,

forsknings- og utdanningsinstitusjonene, næringslivet og partene i arbeidslivet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil samtidig understreke at det er fylkeskommunene som er tillagt lederskapet i de regionale partnerskapene, og som må ta nødvendige initiativ til å vidareutvikle dem. Dette flertallet mener at fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør ikke må avgrensas til å forvalte de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene. Fylkeskommunen må ha fokus mot hele bredden i det som påvirker utviklingen i regionen. Fylkeskommunen må derfor ta en ledende rolle for det samlede utviklingsarbeidet i regionen.

For å få målrettet og tilpasset virkemiddelbruken best mulig i forhold til de regionale utfordringene, mener dette flertallet det må utarbeides regionale utviklingsprogram hvor ulike offentlige organer, næringslivet og kompetansemiljøer samarbeider og hvor det er en forpliktende kobling mellom programmet og virkemiddelbruken.

Dette flertallet mener dette må samordnes ved at fylkeskommunen skal ha ansvar og beslutningsmyndighet både for utarbeidelsen av regionale utviklingsprogram og for fordeling av de økonomiske virkemidlene.

Dette flertallet forutsetter at statlige sektormyndigheter medvirker aktivt i det regionale partnerskapet, og - så langt det ikke strider mot styringsretningslinjer fra overordnet myndighet - innretter seg i tråd med de prioriteringer som fastsettes gjennom fylkeskommunens behandling av utviklingsprogrammet. Dette flertallet forutsetter at statlige sektormyndigheter aktivt ser til at regionale organer innretter seg i tråd med dette. Dette flertallet ser det som viktig at kommunene trekkes aktivt med i det regionale utviklingsarbeidet, blant annet gjennom bruk av kommunale næringsfond.

Dette flertallet vil understreke at fylkeskommunene er delegert myndighet til å bestemme hvordan bevilgningen til det enkelte fylke skal disponeres. Det betyr også at fylkeskommunene kan bestemme retningslinjene for virkemiddelbruken i fylket. Dette åpner for at det kan legges til grunn andre politiske prioriteringer ved disponeringen av de regionale utviklingsmidlene på fylkesnivå enn ved disponeringen av nasjonale virkemidler hvor prioriteringen er fastsatt av departementet. Dette betyr blant annet at når Innovasjon Norge disponerer virkemidler - herunder til bedriftsrettede tiltak - som er stilt til disposisjon gjennom fylkeskommunenes fordeling av midlene, så er det fylkeskommunenes retningslinjer for bruken som skal legges til grunn.

Dette flertallet vil i denne sammenheng sterkt understreke at dersom det i slike tilfeller er motstrid mellom Innovasjon Norges nasjonale retningslinjer og fylkeskommunenes retningslinjer, så er det fylkeskommunens retningslinjer som gjelder. I fordelingen av

nasjonale midler legger Innovasjon Norge selvsagt de nasjonale retningslinjer til grunn.

Dette flertallet ser det ønskelig at regionale og nasjonale organer så langt mulig søker å utvikle et samarbeid slik at virkemidler under nasjonale prioriteringer og virkemidler under regional prioritering drar i samme retning.

Dette flertallet legger til grunn at nasjonale myndigheter kan sette inn nasjonale programmer der utfordringene omfatter flere fylker, og der særskilte forhold begrunner en nasjonal innsats.

Dette flertallet ser det som viktig at den kompetansen som er utviklet gjennom Innovasjon Norge må bevares og utvikles. Denne kompetansen skal også bidra til utvikling på tvers av fylkesgrensene. Dette flertallet ser det derfor som uheldig dersom det Innovasjon Norge har bygd opp av lokal, regional og nasjonal kompetanse skulle bli svekket og brutt opp.

Selv om fylkeskommunene er delegert myndighet til å bestemme hvor mye av de samlede bevilgninger til hvert fylke som skal disponeres til bedriftsrettede tiltak, mener dette flertallet derfor at forvaltningen av alle bedriftsrettede tiltak må skje gjennom Innovasjon Norge. Fylkeskommunene skal således ikke kunne legge forvaltningen til private banker eller til nye institusjoner.

Dette flertallet vil peke på at storbyene som følge av sin rolle og sin utviklingskraft vil være et naturlig midtpunkt for utviklingsarbeidet i sine respektive regioner. Dette flertallet slår imidlertid fast at det er fylkeskommunene som er tillagt oppgaven å koordinere og lede det regionale utviklingsarbeidet. For at fylkeskommunene skal kunne fylle denne rollen på en best mulig måte er det imidlertid avgjørende viktig at storbykommunen er en sentral deltaker i det regionale partnerskapet og at fylkeskommunen legger stor vekt på å medvirke til avklaring av roller og til samspill mellom fylkeskommunen, storbykommunen og de andre kommunene i fylket. Fylkeskommunen må etter dette flertallets syn også ta et særlig ansvar for at hensynet til kommunene rundt storbykommunen blir ivaretatt og at byens utviklingsdynamikk kan stimulere utvikling i størst mulige områder.

Dette flertallet mener at fylkeskommunene tilsvarende må bidra til et samspill mellom mellomstore og mindre byer og områdene omkring.

Dette flertallet viser til at det er stor variasjon mellom fylkeskommunene om hvor store bevilgninger de har til disposisjon til regional utvikling. Dette flertallet vil derfor peke på at fylkene både har ulike forutsetninger og ulike tradisjoner for regionalt utviklingsarbeid.

Dette flertallet mener at det må gis tilstrekkelige statlige midler til alle fylkeskommunene slik at det kan drives aktivt arbeid med regional utvikling i alle deler av landet.

Dette flertallet vil peke på at det er et mål at alle deltakerne i det regionale partnerskapet aktivt deltar i arbeidet, påvirker beslutningene og føler eierskap til de beslutninger som treffes. Dette flertallet vil spesielt understreke viktigheten av at statlige sektormyndig-

heter ser til at deres regionale organer deltar aktivt i arbeidet. Dette flertallet vil imidlertid understreke fylkeskommunens rolle som leder for det regionale partnerskapsarbeidet og som beslutningsmyndighet for disponeringen av de regionale utviklingsmidlene. Dette flertallet vil derfor slå entydig fast at partnerskapsarbeidet ikke forutsetter likestilling mellom de deltakende parter og at en beslutning må treffes ved konsensus. Dette flertallet viser til at det selvsagt er ønskelig med bredest mulig enighet om løsningene og prioriteringene. Dette flertallet vil like fullt understreke at det er den regionale folkevalgte myndigheten som har beslutningsmyndighet på området. Dette flertallet vil sterkt advare mot en utvikling hvor ulike interesseorganisasjoner og statlige etater likestilles med den folkevalgte myndigheten. Den demokratiske legitimiteten til beslutningene bygger på at det er det folkevalgte organet som i siste instans treffer beslutningen.

Dette flertallet vil samtidig peke på betydningen av at prioriteringene bygger på brede prosesser der både kommuner, næringsliv, frivillige organisasjoner og statlige virksomheter og etater deltar. Dette flertallet legger til grunn at prioriteringene baseres på mål og strategier som utvikles gjennom fylkesplanleggingen og som er nedfelt i fylkesplanen.

Dette flertallet har merket seg at Regjeringen legger opp til at Kommunal- og regionaldepartementet i stortingsperioden 2005-2009 skal gjennomføre en forskningsbasert evaluering av fylkeskommunene. Dette flertallet viser til at det er gjennomført en rekke forskningsoppdrag om fylkeskommunenes rolle, og at det også er gjennomført omfattende politiske prosesser for å drøfte spørsmålet.

Dette flertallet vil styrke demokratiet både lokalt og regionalt. Dette flertallet mener at den regionale utviklingspolitikken er så viktig for befolkningens liv og virke at myndigheten må forankres i et organ som er direkte valgt av folket. Dette flertallet mener derfor at det må videreføres tre folkevalgte forvaltningsnivåer i Norge. Dette flertallet mener det er nødvendig å desentralisere makt og myndighet særlig innenfor områder som har stor betydning for lokal og regional utvikling, og som er egnet til å tilpasses til lokale og regionale forutsetninger. Desentralisering av beslutningsmyndighet, en rasjonell og effektiv oppgavefordeling og utvikling av et konkurransedyktig næringsliv i alle deler av landet forutsetter et sterkt regionalt nivå. Dette flertallet mener at mange av dagens fylkeskommuner kan være for små til å ivareta disse oppgavene, og at vi derfor trenger sterkere regioner. Inndelingen i regioner må ta hensyn til avstander og identitet, og skje i en prosess der både kommunene og dagens fylkeskommuner deltar.

Dette flertallet mener ut fra dette at det ikke er behov for ytterligere evaluering av fylkeskommunene. Dette flertallet mener Stortinget har tilstrekkelig grunnlag for å treffe beslutning om at det skal være tre folkevalgte forvaltningsnivåer i Norge, at dagens fylkeskommuner skal avløses av regioner som er sterkere enn dagens fylkeskommuner, og at det skal desentrali-

seres ytterligere myndighet til det regionale nivået. Dette flertallet forutsetter at det foretas en overføring av oppgaver, myndighet og ansvar til det regionale nivået. Dette flertallet mener i tråd med dette at en bør igangsette et arbeid med å forberede en reform av det regionale nivået i tråd med disse retningslinjene.

Dette flertallet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at det skal være tre forvaltningsnivåer i Norge med direkte folkevalgt styring. Regjeringen bes snarest igangsette et arbeid for å forberede en reform av det regionale nivået hvor dagens fylkeskommuner avløses av regioner."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Regjeringen legger opp til en behandling av fremtidige regioner våren 2007. Disse medlemmer vil peke på at dette arbeidet må sees i sammenheng med Distriktskommissjonens innstilling, oppgavefordeling, KS sin innstilling om regioner og det pågående arbeid vedrørende kommunestruktur.

Disse medlemmer viser til at en positiv utvikling er avhengig av mange aktører. Fylkeskommunen fikk en ny rolle som regional utviklingsaktør da ansvarsreformen trådte i kraft. I tillegg til fylkeskommunen viser disse medlemmer til de prosesser som har foregått for å skape regional utvikling gjennom programmer og fylkesplaner.

Disse medlemmer viser til at fylkeskommunene har vært i sin nye rolle i svært kort tid. Dette vanskeliggjør vurderingen av hvilke effekter dette har hatt for den regionale utviklingen.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen vil avgi en melding om fylkeskommunens fremtid i 2007.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at det skal være to forvaltningsnivåer i Norge med direkte folkevalgt styring. Regjeringen bes snarest igangsette et arbeid for å forberede en reform av det regionale nivået hvor dagens fylkeskommuner avløses av regioner."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det trengs et forvaltningsnivå under folkevalgt styring mellom stat og kommune. Dette forutsetter at arbeidsoppgaver, myndighet og ressurser overføres til dette regionale forvaltningsnivået, slik at det kan bli en viktig del av den demokratiske styringen av samfunnet vårt. Disse medlemmer går inn for stor lokal valgfrihet når det gjelder størrelsen på disse regionene. Fylkeskommunene bør selv avgjøre om de vil bestå som egne enheter, eller om de vil slå seg sammen med andre fylkeskommuner.

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener at det er behov for et regionalt folkevalgt nivå, i

tillegg til kommune og stat. Desentralisering av beslutningsmyndighet, en rasjonell og effektiv oppgavefordeling, utvikling av et konkurransekraftig næringsliv i alle deler av landet forutsetter et sterkt regionalt nivå. Dette er også nødvendig for å kunne ivareta en variert og finmasket kommunestruktur. Dette medlem mener at god næringsutvikling, bærekraftig utvikling, demokratihensyn og arealbruk krever regional samordning og styring. Flere tunge velferdsoppgaver vil kunne løses mest effektivt på regionalt nivå. Dette medlem viser til at den regionale forvaltning i dag er delt mellom fylkeskommunen, som er styrt av folkevalgte, og ulike statlige regionale etater. Dagens regionale organisering er byråkratisk og preget av uryddig geografisk inndeling, uklar arbeidsdeling mellom ulike instanser og et klart demokratisk underskudd. Dette medlem mener derfor at det er behov for en forvaltningsreform der det regionale folkevalgte nivå videreutvikles for å styrke folkestyret på bekostning av embetsverket. Det regionale tiltaks- og utviklingsarbeidet, samt utviklingen av offentlig infrastruktur må samles og koordineres på en bedre måte som grunnlag for næringsutvikling, verdiskaping og bosetting. Dette innebærer at både politikktutforming, planlegging og virkemidler knyttet til bl.a. samferdsel, næringsutvikling, areal- og miljøforvaltning, kultur, utdanning og kompetansebygging i betydelig grad desentraliseres fra statlig nivå til regionalt folkevalgt nivå.

Dette medlem ønsker å foreta en omfattende og systematisk overføring av oppgaver, ansvar og myndighet med sikte på et styrket regionalt nivå på bekostning av statlig myndighet og anbefaler følgende endringer:

1. Fylkesmannens miljøavdeling, landbruksavdeling og regional arealdisponering overføres til regionene.
2. Fylkesmannsembetet avvikles og erstattes med regionale statlige kontor for tilsyn og legalitetskontroll.
3. Ansvar for regional samordning og planlegging samt prioritering av fylkesveier og riksveier legges til regionnivået.
4. Innovasjon Norge, deler av Aetats ansvar for arbeidsmarkedstiltak og andre statlige næringsrettede tiltak legges inn under regional folkevalgt styring.
5. Regionnivået tillegges et større ansvar for region-/ landsdelsinstitusjoner og knutepunktsinstitusjoner innenfor områdene scenekunst, musikk, museum og billedkunst.
6. Regional kompetanseutvikling ivaretas i dag gjennom de statlige høyskolene og forskingsinstitusjoner tilknyttet disse. Næringsutvikling og kompetanseutvikling må sees i sammenheng og underlegges regional folkevalgt styring.
7. Spesialisthelsetjenesten innen somatikk og psykiatri, andrelinjetjeneste barnevern og rusomsorg, krever regionale tilpassinger som må underlegges regional folkevalgt styring.

Dette medlem ønsker å videreutvikle sterkere folkestyrte regioner, samtidig med en ny oppgave- og maktfordeling mellom staten og det regionale nivå. Vedtak om overføring av oppgaver må gjøres før, eller senest samtidig, med at endret regional inndeling gjennomføres. Endring av grenser skal bare kunne skje etter en grundig debatt i berørte kommuner og fylker. Rådgivende folkeavstemning bør etter dette medlems syn benyttes for å få større engasjement mellom folk, og for å gi Stortinget et bedre beslutningsgrunnlag. Det er viktig at grensene oppleves som naturlige ut fra identitet og samhandling med kommunene. Dette betyr likevel at dagens fylkesgrenser kan opprettholdes som valgkretser for valg av representanter til Stortinget.

Dette medlem mener videre at Norge trenger et uavhengig overvåkingsorgan som har mandat til å utrede distriktpolitiske konsekvenser av statlige prosesser og vedtak, samt bidra til en balansert regional fordeling/utvikling. Organet skal etter dette medlems syn ha følgende oppgaver:

- Ivareta distriktenes interesser.
- Sikre at politiske myndigheter legger til rette for en positiv utvikling i distriktene og gjør de rette valgene i forhold til det.
- Drive faktaopplysning overfor allmennheten, media og politikere.
- Kunne ta initiativ til å etablere nye og revidere eksisterende lover som sikrer en positiv utvikling for distriktene.
- Være en sentral høringsinstans for lovframlegg som angår distriktene og utarbeide konsekvensvurderinger i forhold til disse.
- Se til at læreverkene i skolen har rett fakta i forhold til distriktene.
- Være klageinstans for innbyggere og næringsliv i forhold til mangler ved offentlig tjenestetilbud i distriktene.

Organet bør etter dette medlems syn organiseres som et frittstående organ med eget styre direkte underlagt Stortinget. Det skal ha eget sekretariat og finansieres med grunnbevilgning over statsbudsjettet.

Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om å opprette et uavhengig distriktovervåkingsorgan."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til komiteens tidligere behandling av St.meld. nr. 31 (2002-2003) Storbymeldingen. Om utvikling av storbypolitikk. Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viste til at meldingen i liten grad ga svar på de utfordringene storbyene står overfor. Flertallet fremmet derfor forslag om at Regjeringen skulle legge fram en handlingsplan for storby-

ene som blant annet skulle inneholde en politikk for billigere boliger, aktivt kulturliv, bedre integrering, økt trygghet, lettere framkommelighet og spennende arbeidsplasser. Flertallet la til grunn at økt innsats i storbyregionene må komme som et tillegg til - og ikke istedenfor - innsats i distriktene.

Flertallet peker på at storbymeldingen ikke ga noen bred drøfting av styringsproblemene i hovedstadsregionen. I denne regionen bor over 1,2 millioner innbyggere, regionen omfatter opp mot 50 kommuner og spenner over fire fylker. Det er åpenbare samordningsproblemer. I andre storbyregioner kan plan- og styringsutfordringene langt på vei løses ved prosesser fram mot en fylkesdelsplan. Flertallet mener at det i hovedstadsområdet vil være behov for at staten tar initiativ til en fylkesoverskridende områdeplan. Det er behov for en bredere drøfting av dette som rommer alt fra spørsmål om styring innenfor dagens strukturer til vurdering av behovet for endret styringsstruktur. Flertallet viser til at Stortinget ved behandlingen av storbymeldingen enstemmig vedtok å be Regjeringen om å legge fram en egen hovedstadsmelding.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti peker på at det arbeidet som nå er i satt i gang i hovedstadsregionen er positivt. Entusiasmen fra alle deltakende kommuner og fylkeskommuner bidrar til stor fremdrift i dette arbeid. Spesielt vil disse medlemmer løfte frem SWOT-analysen og utredningen om styringsutfordringer som særdeles viktige bidrag i det videre arbeidet som skal skje i regionen og ikke minst som bidrag til Regjeringens videre arbeid med hovedstadsmeldingen.

Disse medlemmer viser til at arbeidet med en ny hovedstadsmelding er kommet langt, og at prosessene har vært svært positive. Osloregionenes utfordringer har tidligere vært tema, og disse medlemmer peker på at de resultater som så langt er fremkommet er oppløftende. Disse medlemmer vil spesielt peke på samarbeidet mellom kommunene i Osloregionen, fylkeskommunene og departementet. Disse medlemmer vil spesielt løfte fram SWOT-analysen som et treffende og viktig dokument som frambringer faktiske data i regionen på en god måte. I tillegg vil disse medlemmer fremheve rapporten om styringsutfordringer for regionen som et viktig dokument å arbeide videre med. Samlet sett vil dette arbeidet skape et godt grunnlag for Regjeringa sitt arbeid med meldinga.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser videre til komiteens behandling av St.meld. nr. 8 (2003-2004) Rikt mangfold i nord. Om tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark. Flertallet viser til at flertallet i innstillingen foreslo at Regjeringen skulle sette i verk en statlig aksjonsplan for å få i gang næringsvirksomhet i fiskerikommunene i tiltakssonen i Nord-Troms og Finnmark som er rammet av konkurs og stor arbeidsledighet. Forslaget fikk ikke flertall. Ved behandlingen av finanskomiteens innstilling om nysaldering av stats-

budsjettet, medregnet folketrygden, for 2004 (Innst. S. nr. 75 (2004-2005)) foreslo Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kystpartiet igjen å iverksette en aksjonsplan for Kyst-Finnmark med en bevilgning på 150 mill. kroner. Flertallet i Stortinget gikk mot dette forslaget, men vedtok å bevilge 75 mill. kroner til regionale utviklingstiltak i Finnmark. Flertallet vil understreke den svært alvorlige situasjonen som er i kystkommunene i Finnmark. Flertallet mener derfor at bruken av disse midlene må målrettes til tiltak i kystområdene.

Flertallet viser videre til komiteens behandling av St.meld. nr. 55 (2000-2001) om samepolitikken. I innstillingen til saken ba komiteen Regjeringen redegjøre for tiltak for å styrke levekårs situasjonen i indre Finnmark i stortingsmeldingen om regional- og distriktpolitikken. Flertallet viser til de store levekårsutfordringene som er dette området og behovet for å skape alternative arbeidsplasser i forbindelse med omleggingen innenfor reindriftsnæringen. Flertallet har merket seg at Regjeringen i meldingen slår fast at omstillingsprogrammet for indre Finnmark ikke har gitt så gode resultater som en ønsket. Flertallet har videre merket seg at Regjeringen ikke foreslår noen tiltak for å møte de særskilte utfordringene i det samiske kjerneområdet i indre Finnmark.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener Regjeringens arbeid med Stortingets vedtak om å bevilge 75 mill. kroner til Finnmark er kommet godt i gang. Disse medlemmer vil peke på at de første 46 mill. kroner er fordelt og alle de aktuelle kommuner har bidratt på en positiv måte. Disse medlemmer mener at de resterende midler også bør kanaliseres til å skape varig virksomhet i de kommuner som er mest utsatt i Finnmark.

Disse medlemmer ser det som positivt at Regjeringen nå legger trykk på arbeidet med å redusere reinntallet i Finnmark. Dette vil føre til bedre økologisk balanse, samtidig som det skaper større forutsigbarhet og bedre lønnsomhet for aktørene.

Disse medlemmer mener at en mer variert distriktpolitikk vil fange opp regionenes særegne behov og derved legge til rette for en endring i flyttemønsteret.

Disse medlemmer ser det som viktig at Regjeringen øker innsatsen i Barentsregionen gjennom forslag om etablering av et Barentsinstitutt i Kirkenes samtidig som bevilgningene til arbeidet i regionen økes.

Disse medlemmer støtter hovedtrekkene i Regjeringen sine meldinger om Vilje til Forskning, Den blå åker og Nordområdemeldingen hvor det skisseres stor innsats innenfor forskning og kompetanseoppbygging i nordområdene - en landsdel med store muligheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil peke på at Norge har

særegne muligheter knyttet til vår plass i nord og ved kysten. Flertallet vil gjøre kysten til en drivkraft for nasjonal verdiskaping. I tråd med hovedstrategien for regional- og distriktpolitikken som er trukket opp foran, mener flertallet at det må utvikles en ny og helhetlig kystpolitikk hvor det satses særskilt på å utvikle mulighetene innen marin sektor, maritim sektor, energisektoren og reiselivssektoren.

Komiteen viser til at Regjeringen har lansert en egen innlandsstrategi, Innlandet 2010. En bredt sammensatt arbeidsgruppe har avgitt en egen rapport som er overlevert landbruks- og matministeren. I rapporten er det pekt på seks områder som trenger spesiell vektlegging og oppfølging; industri, bioteknologi, bioenergi, reiseliv, kultur- og opplevelsesnæringer og informasjonssikkerhet. Komiteen ber om at Regjeringen følger opp dette viktige arbeidet for å få større fokus og oppmerksomhet på innlandets utfordringer og muligheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vil spesielt fremheve at i innlandsfylkene kan satsing på fornybar energiproduksjon basert på lokale biomasseressurser, utvikles til en viktig motor for regional næringsutvikling med potensial til å skape mange arbeidsplasser. Dette vil også bidra til fremtidsrettet teknologi- og kompetanseutvikling, og ha stor betydning for den nasjonale energiforsyningen.

Flertallet mener at virkemidlene overfor de nordligste regionene og andre regioner med stor fraflytting må styrkes for å motvirke utflytting og legge til rette for aktive lokalsamfunn.

Flertallet ser det som viktig at Norge deltar aktivt i det regionale internasjonale samarbeidet i Norden og Europa. Flertallet vil spesielt peke på betydningen av at Norge deltar i de nye nabolandsprogrammene med Russland som partner. Flertallet ser det som viktig å videreutvikle samarbeidet i Barentsregionen og i Østersjøregionen både ut fra utenrikspolitiske og regionalpolitiske hensyn.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 264 (2004-2005), jf. St.meld. nr. 30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord.

Komiteen vil peke på at det meste av norsk økonomisk sone til havs ligger nord for Polarsirkelen. Det samme gjelder for en tredjedel av fastlandets kystlinje. Komiteen mener derfor at det er viktig å satse mer aktivt på utviklingen i nordområdene, både politisk, økonomisk og sosialt. Komiteen mener det må settes inn en større innsats for forskning og kompetanseoppbygging både innenfor miljø, natur og petroleumsvirksomhet i nord.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og

Senterpartiet, mener at Norge skal være en pådriver i det internasjonale samfunnet for å rydde opp i miljøproblemene på Kolahalvøya og de øvrige regionene i Nordvest-Russland. Flertallet ser det som viktig å legge til rette for folkelig deltakelse og samarbeid over landegrensene i nord. Flertallet mener at samspillet mellom sentrale og regionale myndigheter, og den direkte kontakten over grensene i nord, gjør Barents-samarbeidet til et godt politisk instrument i regionen. Flertallet ser det derfor som viktig å styrke Barents-samarbeidet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at investeringsfondet for Nordvest-Russland, et fond som forvaltes av Innovasjon Norge, bør regionaliseres og plasseres i Nord-Norge. Dette fondet vil være et viktig bidrag til næringsutvikling i nord. Det må også foretas en ny gjennomgang av kriteriene for tildeling av midler gjennom dette fondet.

Komiteen vil be Regjeringen om en nærmere vurdering av jernbaneforbindelse Nikel-Kirkenes, og på egnet måte komme tilbake til Stortinget i dette spørsmålet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er viktig at staten, fylker og kommuner samarbeider om regionale utviklingsplaner som går ut over fylkesplaner. Dette for å bidra til ekstra kraft og løft i den regionale næringsutviklingen.

Disse medlemmer viser til at Sosialistisk Venstreparti har vedtatt en plan for Nord-Norge fram til 2014. Der skal det investeres betydelige ressurser langs særlige fem utviklingssøyler: kunnskapssamfunn, marine næringer, reiseliv, teknologibedrifter og infrastruktur. Sosialistisk Venstreparti vil i neste omgang satse på vekstplaner for næringssvake områder i Sør- og Midt-Norge. Sosialistisk Venstreparti vil spesielt følge opp arbeidet i Fjellregionsamarbeidet for å tegne ett nytt støttekart der Fjell-Norge kan godkjennes som eget område.

For innlandet vil satsing på bioenergi være en viktig bærebjelke. Lokale ressurser, mange arbeidsplasser, framtidsrettet teknologi og nødvendig miljøsertifisering. Ingen annen enkeltsatsing vil gi så stor effekt i form av aktivitet og økt verdi av lokalt eide ressurser.

7. DEN SÆRSKILTE DISTRIKTS- OG REGIONALPOLITISKE INNSATSEN

7.1 Sammendrag

Regjeringa ønskjer å vidareføre hovudinnrettinga i bruken av særskilde regional- og distriktpolitiske verkemiddel for å fremme vekst, omstilling og utvikling i alle delar av landet. Det gjeld både den differensierte arbeidsgivaravgifta og alternativa til denne, tilskot til regional utvikling over budsjettet til Kommunal- og regionaldepartementet og dei spesielle verkemidla i tiltakszona i Nord-Troms og Finnmark. Til saman utgjer

denne innsatsen om lag 11 mrd. kroner i 2005. I tillegg blir det gitt om lag 2 mrd. kroner i Nord-Noreg-tilskot og regionaltilskot over kommuneinntekssystemet som er særskild regionalpolitisk grunnlegg.

Den differensierte arbeidsgivaravgifta, og alternativa til denne, og midlane til regional utvikling over budsjettet til Kommunal- og regionaldepartementet, blir i all hovudsak nytta til ein distriktpolitisk ekstrainsats. Den skal medverke til å styrkje grunnlaget for busetjing og verdiskaping i område og landsdelar med særlege utfordringar knytte til lågt folketal, tynne næringsmiljø og lange avstandar til større senter og marknader for innbyggjarane og for næringslivet. Det er knytt ulike geografiske avgrensingar til dei ulike økonomiske verkemidla. Med "det distriktpolitiske verkeområdet" meiner vi det geografiske området som er fastsett i egne føresegnar, og som gjeld for midlar til regional utvikling under Kommunal- og regionaldepartementet.

Den differensierte arbeidsgivaravgifta utgjer framleis ein stor del av den distriktpolitiske ekstrainsatsen. Til saman utgjer vidareføring av ordninga og kompensering ordningar om lag 8,9 milliardar kroner i 2005. Regjeringa har lagt opp til at dei auka inntektene frå avgifta, som følgje av omlegginga av ordninga, skal tilbakeførast til dei områda som endringane får verkningar for. Dette betyr at dei kompensering ordningane samla sett skal ha eit omfang som svarar til dei auka avgiftsinntektene som følgjer av omlegginga av arbeidsgivaravgifta. Stortinget har slutta seg til dette.

Midlane som er sette av til regional utvikling over programkategori 13.50 på budsjettet til Kommunal- og regionaldepartementet, skal medverke til å styrkje grunnlaget for regional utvikling gjennom utvikling av lønnsame verksemdar og til å skape attraktive stader for næringslivet og befolkninga. Noko av innsatsen over budsjettet til Kommunal- og regionaldepartementet blir også nytta utanfor det distriktpolitiske verkeområdet, som ein regionalpolitisk innsats for å utnytte potensial og fremme utvikling i ulike typar av regionar i alle delar av landet.

Regjeringa legg vekt på at bruken av midlane over programkategori 13.50 blir koordinert med innsats på ulike sektorområde, for å utløyse effektar som ikkje oppstår av enkelttiltak aleine, eller for å fremme tiltak som ligg i gråsona mellom fleire aktørar. Regjeringa legg også vekt på at innsatsen skal byggje på ei medviten holdning til at barrierar for etablering av verksemdar varierer med alder, kjønn og bakgrunn.

Ansvar for bruken av hovuddelen av desse midlane er desentralisert til fylkeskommunane. Dette er gjort som eit ledd i Regjeringa sitt arbeid med moderniseringa av offentleg forvaltning og fornying av regional- og distriktpolitikken.

Regjeringa legg til grunn at midlane skal nyttast til å fremme utvikling av lønnsame verksemdar, både gjennom direkte verkemiddel og gjennom tilrettelegging for næringsutvikling, og til å skape attraktive stader for næringslivet og for befolkninga. Regjeringa legg særleg vekt på behovet for å fremme nyetableringar, innovasjon og omstilling.

Fordelinga av midlane mellom fylkeskommunane er basert på ein fordelingsnøkkel og på skjønnsdeling som samla sett gir ei sterk prioritering av fylke med område innanfor det distriktspolitiske verkeområdet. Dei fylka som har liten eller ingen busetnad innanfor verkeområdet, blir gitt ei mindre minimumsløyving. Det kan vere aktuelt å justere kriteria for deling av midlar mellom fylka noko som del av den planlagde gjennomgangen av det distriktspolitiske verkeområdet per 1. januar 2007.

Regjeringa meiner at dei gjeldande retningslinjene gir fylka stor fridom i bruken av midlane. Regjeringa ønskjer likevel å auke handlingsrommet ytterlegare ved å redusere dei geografiske grensene for tilrettelegging for næringsutvikling.

Ein annan del av midlane til regional utvikling blir forvalta sentralt. Innsatsen skal nyttast på område som av ulike grunnar bør bli koordinerte og/eller stimulerte frå nasjonalt hald. Regjeringa legg vekt på at hovuddelen av midlane som blir løyvde over kap. 552 post 76 Nasjonalt samarbeid for regional utvikling, skal brukast til å styrkje regionale konkurransefortrinn og bygge ned hindringar for innovasjon. Det skal skje gjennom innsats tilpassa regionale potensial, utfordringar og føresetnader. Innsatsen skal primært nyttast innanfor det distriktspolitiske verkeområdet, men kan også nyttast utanfor, til dømes i mellomstore og mindre byregionar, i tråd med strategien om å utnytte meir av utviklingspotensiala knytt til desse områda. Midlane er også med på å dekkje norsk deltaking i EU-programma Interreg B og C, som er viktige arenaer for internasjonalt regionalpolitisk samarbeid.

Av ei total ramme på 278 mill. kr i 2004, forvalta Innovaasjon Noreg, Forskningsrådet og SIVA om lag tre fire-delar til innovasjonsretta program.

I internasjonale avtalar blir det lagt auka vekt på å regulere støtte til næringslivet. EØS-avtalen, WTO-avtalen om subsidiar og utjamningsavgifter og avtalen om landbruk i WTO er dei viktigaste avtalane på dette feltet. Disse avtalene får stadig meir å seie for omfanget og utforminga av næringsstøtte i Noreg.

I samband med omlegginga av den differensierte arbeidsgivaravgifta oppnemnde Regjeringa våren 2004 eit utval for å vurdere kva handlingsrom EØS-avtalen gir for bruk av alternative verkemiddel retta mot næringslivet. Utvalet la fram innstillinga si, NOU 2004:15, i august 2004.

Utvalet har kartlagt kva type verkemiddel som er lovlege å nytte under EØS-reglane for offentleg støtte. Utvalet har også samanfatta kunnskap om bruk av slike verkemiddel i andre EØS-land. Regjeringa meiner at kartlegginga på ein god måte synleggjer at det nasjonale handlingsrommet er relativt stort og at unntaka frå det generelle forbodet mot offentleg støtte opnar for fleire typar av verkemiddel. Samstundes meiner Regjeringa, til liks med utvalet, at den konkrete verkemiddelbruken må vurderast ut frå kva som er effektiv verkemiddelbruk regionalt og nasjonalt, ikkje berre kva som er lovleg.

Regjeringa meiner at dagens verkemiddelbruk til næringsretta innsats i regionalpolitikken er fornuftig, i

tråd med Regjeringa sine prioriteringar i regionalpolitikken og ikkje i strid med dei gjeldande reglane for offentleg støtte. Regjeringa legg ikkje opp til vesentlege endringar verken når det gjeld dei sentralt forvalta verkemidla eller når det gjeld dei overordna føringane for regionale utviklingsmidlar til fylka. Fram til nye reglar for statsstøtte innanfor regionalpolitikken trer i kraft, vil verkemiddelbruken frå nasjonalt hald derfor i store trekk liggje fast. Eventuelle endringar vil bli vurderte når endringar i retningslinjene for regional statsstøtte blir kjende.

Kommunal- og regionaldepartementet vurderer jamleg om ny eller endra verkemiddelbruk i regional- og distriktspolitikken krev notifisering til ESA.

Kommisjonen arbeider med å utvikle nye retningslinjer for regionalpolitisk statsstøtte som skal gjelde frå 1. januar 2007, når eksisterande retningslinjer går ut. Eit utkast til nye retningslinjer skal vere klare i mai 2005, og dei endelege retningslinjene er forventta vedtatte hausten 2005.

Departementet meiner at forslaga frå Kommisjonen er eit godt utgangspunkt for vidare dialog med Kommisjonen om det framtidige regelverket og gir i stor grad nødvendig rom for regionalpolitiske verkemiddel som er tilpassa norske utfordringar. Forslaget om at det for å motverke avfolking i regionar med færre enn 8 innbyggjarar per km² skal bli opna for andre former for driftsstøtte enn transportstøtte, er eit heilt nytt element i statsstøtteregelverket.

Generelt har Noreg ei positiv holdning til Kommisjonen sitt mål om å redusere nivået på statsstøtte, og også til målet om ei sterkare målretting av støtta.

Regjeringa støttar forslaga frå Kommisjonen om å tillate andre former for driftsstøtte i regionar der det er større utfordringar knytte til nedgang i folketal. Regjeringa vil arbeide aktivt for at minimum dei fire nordlegaste fylka blir med i det norske verkeområdet for slik støtte.

Ut frå forslaget vil det berre vere lov med særskild regionalpolitisk heimla statsstøtte i dei fire nordlegaste fylka og i Sogn og Fjordane, Aust-Agder, Telemark, Oppland og Hedmark. Regjeringa har derfor nytta alle høve til å ta opp med Kommisjonen at det nye regelverket må tillate ein viss fleksibilitet i avgrensinga av det geografiske verkeområdet.

Dei maksimale støttesatsane som er foreslått for investeringstilskot, er i hovudsak dei same som i dag. Dei gir etter Regjeringa si vurdering eit tilfredsstillande handlingsrom for å kunne gi offentleg støtte til nødvendige bedriftsretta tiltak innanfor verkeområdet.

7.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Handlingsromutvalget (NOU 2004:15) påpekte at Norge ikke utnytter det handlingsrom vi har innenfor EØS-avtalen til å drive en aktiv distrikts- og regionalpolitikk. Utvalget uttalte blant annet:

"I kapittel 4 har vi sett at det er meir dei nasjonale prioriteringane enn EØS-reglane som set grensa for kor stor støtte som blir gitt til ulike formål. Styresmaktene har eit stort handlingsrom innanfor støtteordningar som alt er godkjende av ESA, til dømes å gradere ei godkjend horisontal støtteordning innanfor den melde maksimale støttesatsen, eller berre å støtte visse regionar.

Ei rekkje tiltak kan nyttast meir enn i dag. Men det er ikkje sikkert at det i alle tilfelle er fornuftig å gjere det. [...]

Investeringsstilskot er eit døme på at styresmaktene kan ha stort handlingsrom innanfor fastsette rammor med omsyn til støtteintensitet."

Samtidig uttalte Effekttutvalget (NOU 2004:2) om de spesielle distriktpolitiske virkemidlene hvor investeringsstøtte og bedriftsutviklingsstilskudd er de viktigste:

"Evalueringer tyder på at disse virkemidlene gir gode effekter med lavere kostnader enn mange av de andre politikkområdene som har positive effekter for distriktene. Virkemidlene er selektive, i den forstand at de tildeles etter søknad. Utvalget mener at de gode effektene tilsier at det bør anvendes større ressurser på dette området, og at det bør åpnes for større grad av automatikk i tildelingen av investeringsstilskudd til bedrifter i distriktene. Dette vil være mulig innenfor konkurranse-reglene i EØS-avtalen."

Blant annet på dette grunnlag uttalte Distriktskommisjonen (NOU 2004:15) enstemmig:

"Investeringsstilskudd bør i distriktene brukes mer aktivt enn i dag med sikte på å øke enkeltbedrifters konkurransekraft. Rammene for investeringsstilskudd bør økes, slik at virkemidlet kan brukes i et omfang som er mer på linje med hva som er vanlig i andre europeiske land."

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, slutter seg til Distriktskommisjonens enstemmige vurdering om at bevilgningen til investeringsstilskudd bør økes.

Dette flertallet er derfor ikke enig med Regjeringen når den i meldingen uttaler at "Regjeringa meiner at dagens rammor ligg på eit riktig nivå".

Dette flertallet har imidlertid merket seg at bevilgningene til regional utvikling - som blant annet omfatter distriktsrettet investeringsstilskudd - er redusert betydelig de senere år. Dette flertallet mener derfor at bevilgningene til regionale utviklingstiltak bør økes.

Dette flertallet vil peke på at den distriktpolitiske situasjonen kan variere svært mye mellom de ulike regionene. Dette flertallet er derfor uenig i at rent objektive kriterier skal legges til grunn for fordeling av de distriktpolitiske virkemidlene mellom fylkeskommunene. Dette flertallet mener at fordelingen mellom fylkene må være fleksibel i forhold til utviklingen i de enkelte regioner.

Som en illustrasjon på utviklingen i bevilgningen til regionale utviklingstiltak viser dette flertallet til utviklingen i bevilgningene til Finnmark. Dette flertallet vil peke på at departementet i dokumenter

til Stortinget har trukket frem at mange av de bo- og arbeidsmarkedsregionene som har sterkest nedgang i sysselsettingen de siste ti årene ligger i Finnmark, og at fylket står overfor betydelige omstillingsutfordringer. Dette flertallet finner det da påfallende at bevilgningene til de regionale utviklingstiltak i fylket er redusert fra om lag 142 mill. kroner i 2002 til om lag 111 mill. kroner i 2005. Dette tilsvarer en reduksjon på om lag en fjerdedel siden 2002. Dette flertallet mener dette illustrerer den svekkelse av de distriktpolitiske virkemidlene som er gjennomført de siste årene, og som har rammet flere utsatte distriktsområder.

Dette flertallet har merket seg at departementet i meldingen foreslår at retningslinjene for bruken av de distriktpolitiske virkemidlene endres slik at midlene i større grad kan benyttes utenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Kommunal- og regionaldepartementet legger i tråd med dette opp til å endre retningslinjene fra 2006 slik at det kan gis støtte til en del kommunale, næringsrettede fysiske investeringer og til stedsutvikling utenfor virkemiddelområdet. Dette flertallet vil vise til at de distriktpolitiske virkemidlene er betydelig svekket de siste årene, samtidig som behovet for tiltak er stort. Dette flertallet kan ut fra dette ikke slutte seg til at retningslinjene endres slik Regjeringen foreslår. Dette flertallet forutsetter derfor at de tiltak som er distriktpolitisk begrunnet også framover benyttes innenfor det distriktpolitiske virkemiddelområdet.

Dette flertallet viser til sine merknader under kapittel 6 om forvaltningen av de regionalpolitiske utviklingsmidlene.

Dette flertallet vil understreke at selv om bruken av regionale utviklingsmidler er desentralisert til fylkeskommunene, er det behov for virkemidler også på nasjonalt plan. Slike virkemidler må blant annet iverksettes der utfordringene omfatter flere fylker, og der særskilte forhold begrunner en nasjonal innsats.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift er det mest velfungerende og målrettede virkemiddel i distriktpolitikken. Flertallet mener derfor at ordningen med gradert avgift må videreføres så langt mulig. Det gjelder både i forhold til privat og offentlig sektor. Flertallet har samtidig lagt til grunn at det skal gis full og varig kompensasjon for den økte arbeidsgiveravgiften til den enkelte region som berøres av bortfall av ordningen.

Flertallet viser videre til at det i finansinnstillingen for 2004 og budsjettinnstillingen fra kommunalkomiteen for 2004 var full enighet om at kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift måtte innrettes slik at "alle kompensasjonstiltakene skal innrettes til de områder i det enkelte fylke som er påført økt avgift". Flertallet ber departementet påse dette. Flertallet ber likeså departementet påse at kompensasjonstiltakene skal komme i tillegg til andre ordinære nærings- og distriktsutviklingstiltak, og ikke istedenfor disse. Flertallet

tallet peker i tråd med dette på at fordeling av ordinære virkemidler innenfor det enkelte fylke ikke skal påvirkes av kompensasjonstiltakene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, understreker at komiteens merknad i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2003-2004) må forstås slik at bevilgningene til disposisjon for det enkelte fylke ble forutsatt overført til fylkeskommunen som regional utviklingsaktør og beslutningstaker, men likevel slik at disponeringen skulle skje "med grunnlag i forpliktende handlingsplaner som utformes i nært samarbeid med næringslivet selv, organisasjonene i arbeidslivet og kommunene i de områder av fylket hvor avgiften blir økt". Dette flertallet finner det derfor overraskende, og ikke i tråd med Stortingets forutsetninger når departementet i denne meldingen skriver:

"Næringslivet skal ha ein sentral plass i samarbeidet om utviklinga av planane, og der er ein føresetnad at næringslivet slutter seg til forslaga."

Dette flertallet vil igjen understreke at det er fylkeskommunen som er beslutningstaker. Dette flertallet har i denne forbindelse merket seg at departementet også i denne meldingen beskriver fylkeskommunens behandling av handlingsplanene som at "behandlinga har hatt ein rådgivande karakter".

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at et flertall i komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, i Budsjett-innst. S. nr. 5 (2004-2005) fant grunn til å påpeke tilsvarende omtale i budsjettproposisjon for 2005. Flertallet uttalte at "fylkeskommunens behandling således ikke var forutsett avgrenset til å ha "ein rådgjevande karakter". Flertallet forutsetter at departementet nå innretter praksis i tråd med Stortingets forutsetninger.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener det er viktig at næringslivet gis en sentral rolle i arbeidet med bruken av midlene. Dette flertallet har i tråd med dette merket seg at det er etablert styringsgrupper hvor næringslivet er gitt en sentral rolle. Dette flertallet finner det imidlertid prinsipielt uheldig at det utvikles nye "forvaltningsnivå" eller "virkemiddelorgan" på siden av de etablerte strukturene.

Dette flertallet vil framheve at det lenge har vært bred praktisk enighet om å samordne virkemiddelapparatet slik at næringslivet kan henvende seg til et sted. Dette må ikke undergraves gjennom framvekst av nye operatører for den bedriftsrettede delen av kompensasjonstiltakene.

Dette flertallet har i denne forbindelse merket seg at departementet i meldingen uttaler at fylkeskommunene bør vurdere å benytte erfaringene fra arbeidet

med de næringsrettede utviklingstiltakene i arbeidet med å videreutvikle samarbeidet i de regionale partnerskapene for prioritering av midler til regional utvikling. Departementet henviser her til en studie som baseres på at næringslivet er i førersetet, og at målet er størst mulig konsensus om prioriteringene. Dette flertallet vil i tråd med merknadene foran sterkt understreke at det er fylkeskommunen og ikke ulike interesseorganisasjoner som er uttrykk for den folkevalgte myndighet i det enkelte fylke. Dette flertallet ser det derfor som en selvsagt forutsetning at det er fylkeskommunen som skal lede arbeidet i de regionale partnerskapene, og at det er fylkeskommunen som har beslutningsmyndighet når det gjelder prioriteringer.

Komiteen har merket seg at EU-kommisjonen arbeider med å utvikle nye retningslinjer for regionalpolitisk statsstøtte som skal gjelde fra 1. januar 2007. Komiteen viser til omtalen av forslaget til nye retningslinjer i meldingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, ser det som svært viktig at det må kunne gis regionalpolitisk statsstøtte blant annet i form av investeringsstøtte og transportstøtte i regioner med lav befolkningstetthet. Flertallet ser det imidlertid som alvorlig dersom bruken av distriktpolitiske virkemidler avgrenses til å gjelde fylker som i sin helhet har et folketall på mindre enn 12,5 innbyggere pr. kvadratkilometer. En slik avgrensning vil bety at næringssvake kommuner i fylker som Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Hordaland, Buskerud, Rogaland og Vest-Agder vil falle ut av det geografiske virkeområdet. Flertallet ber Regjeringen sterkt påpeke overfor EU-kommisjonen at en slik innretning av regelverket vil bety at det kan anvendes distriktpolitiske virkemidler overfor områder nær Oslo og med relativt gunstig økonomisk utvikling, mens enkelte områder med betydelig fraflytting og næringsmessige utfordringer i ytterdistriktene vil være avskåret. Flertallet forutsetter derfor at Regjeringen vil legge stor vekt på å komme fram til ordninger som tillater en fleksibilitet i avgrensingen av virkemiddelområdet, slik at det nye virkemiddelområdet også kan tilpasses til de regionalpolitiske utfordringene i utkanten av fylker med store befolkningssentra.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har videre merket seg at forslaget fra kommisjonen kan gi rom for gjeninnføring av differensiert arbeidsgiveravgift. Dette flertallet mener imidlertid at det ikke vil være tilfredsstillende at ordningen avgrenses til landsdeler som i sin helhet har et innbyggertall på mindre enn åtte innbyggere pr. kvadratkilometer. Dette vil utelukke gjeninnføring av ordningen i de delene av Sør-Norge som tidligere hadde gradert arbeidsgiveravgift. Dette flertallet forutsetter derfor at Regjeringen legger stor vekt på å få tilslutning til

at ordningen må gjennomføres i hele det området hvor ordningen tidligere gjaldt.

Dette flertallet har i den forbindelse merket seg at Regjeringen i sitt brev til EU-kommisjonen 8. mars 2005 ga uttrykk for at det området hvor ordningen var aktuell å gjeninnføre uansett ville være lite sammenliknet med det tidligere virkeområdet ("In any event the total area eligible would be small compared with the areas within the former Norwegian scheme"). Dette flertallet finner det svært uheldig at Regjeringen på denne måten avskriver muligheten for å gjeninnføre gradert arbeidsgiveravgift i hele det området som tidligere hadde gradert avgift. Dette flertallet er uenig i denne vurderingen, og forutsetter at Regjeringen søker å få gjeninnført ordningen i et så stort område som mulig.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil bemerke at den differensierte arbeidsgiveravgiften fremdeles utgjør en stor del av den distriktpolitiske ekstrainsatsen. Disse medlemmer viser til at den differensierte arbeidsgiveravgiften er ment til å styrke grunnlaget for sysselsetting i de områdene som er omfattet av ordningen, på en generell måte. Disse medlemmer støtter Regjeringen sitt arbeid for å kunne gjeninnføre den gamle ordningen - også i mindre folketette strøk i Sør-Norge. Disse medlemmer mener at kompensasjonen for bortfall av differensiert arbeidsgiveravgift (DA) ser også ut til å være treffsikker i forhold til næringslivets behov og prioriteringer.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen har arbeidet målrettet for at retningslinjene som avgrenset offentlig næringsstøtte skulle tilpasses norske forhold i størst mulig grad. Særlig vil disse medlemmer løfte fram områder med mindre enn 12,5 innbygger pr. km² og SMB som viktige felt. I tillegg viser disse medlemmer til at tilbakeføring av differensiert arbeidsgiveravgift er høyt prioritert fra Regjeringens side.

Disse medlemmer viser til at de foreløpige forslag fra Kommisjonen er et godt utgangspunkt for de videre drøftinger. Forslaget om at områder med mindre enn 8 innbyggere pr. km² skal åpnes for andre statsstøtteordninger enn transportstøtte er et nytt element i statsstøttereguleringen. Disse medlemmer ser det også som svært positivt at Regjeringa har framholdt at det må tillates en viss fleksibilitet i regelverket i avgrensinga av det geografiske området.

Disse medlemmer er av den oppfatning at ansvarsreformen gav fylkeskommunene større frihet som regional utviklingsaktør. Denne ordningen har vært positivt mottatt, og de forskjellige regioner har oppfylt sin rolle som regional utviklingsaktør på en god måte. Disse medlemmer viser til at resultatene er at de nyetableringene som er kommet er i mer nyskapende retning, noe disse medlemmer mener er positivt. Disse medlemmer viser imidlertid til at flere representanter har gitt uttrykk for at det fremdeles er for sterke bindinger på bruk av midlene i geografisk

retning. Disse medlemmer mener derfor at Regjeringen sitt forslag til endrede retningslinjer gir fylkeskommunene mer frihet til å følge egne planverk og prioriteringer på en bedre måte.

Disse medlemmer ser dessuten positivt på de pågående drøftelser Regjeringen har med EU-kommisjonen vedrørende bruk av distriktsrettede virkemidler.

8. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSA

8.1 Sammendrag

Omfanget av nye eller vidareføring av eksisterende program som blir varslet i regionalmeldinga blir konkretisert i komande statsbudsjett. Planen om å mjuke opp regelverket for bruk av midlane til regional utvikling som blir desentraliserte frå Kommunal- og regionaldepartementet til fylkeskommunane, vil være ei administrativ forenkling ved bruken av midlane.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til sine merknader under de enkelte kapitler i innstillingen.

9. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en endelig evaluering av fylkeskommunen og forslag til ny struktur, slik at ansatte og den øvrige befolkning kan unngå å leve i usikkerhet frem til 2007.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at det skal være to forvaltningsnivåer i Norge med direkte folkevalgt styring. Regjeringen bes snarest igangsette et arbeid for å forberede en reform av det regionale nivået hvor dagens fylkeskommuner avløses av regioner.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringa fremme forslag om en gründerbank som kan veilede og gi økonomisk støtte til gründerne som i dag faller utenfor de eksisterende økonomiske ordninger.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringa tilrettelegge for en kapitalbase på 20 mrd. kroner til regionale næringsfond. Avkastningen skal forvaltes i et samarbeid mellom det regionale folkevalgte nivå og Innovasjon Norge.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringa etablere et nasjonalt senter for småsambudsattsing.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringa utrede en nærhetsgaranti for føde- og akuttjenester som sikrer at ingen har mer enn to timer reisetid til føde- og akuttavdelinger.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringa fremme forslag om å opprette et uavhengig distriktovervåkingsorgan.

10. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber Regjeringen gjennomgå og utvikle et bedre finansieringssystem for å fremme desentralisert utdanning.

II

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om en særskilt nasjonal satsing rettet mot småsamfunn i

områder med stor nedgang i folketallet og stor avstand til sentra.

III

Stortinget ber Regjeringen etablere en ordning med kystutviklingsmidler i kystområdene som en parallell til bygdeutviklingsmidlene i landbruksområdene. Nærmere retningslinjer for ordningen forutsettes drøftet i statsbudsjettet for 2006.

IV

Stortinget ber Regjeringen legge til grunn at det skal være tre forvaltningsnivåer i Norge med direkte folkevalgt styring. Regjeringen bes snarest igangsette et arbeid for å forberede en reform av det regionale nivået hvor dagens fylkeskommuner avløses av regioner.

V

St.meld. nr. 25 (2004-2005) - om regionalpolitikken - vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunalkomiteen, den 10. juni 2005

Magnhild Meltveit Kleppa
leder

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen
ordfører

